

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Управління освіти Подільської районної в місті Києві
державної адміністрації

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ЗНЗ I-III ступенів

«Гімназія № 34 «Либідь» ім. Віктора
Максименка» Подільського району
м. Києва

А.Т. Багінська
наказ №163 від 16.06.2023 р.

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
НА 2023-2024 НАВЧАЛЬНИЙ РІК
ЗНЗ I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського
району м. Києва**

СХВАЛЕНО
на засіданні педагогічної ради
гімназії від 16.06.2023р., протокол
№11

КИЇВ
2023

ЗМІСТ

1.	РОЗДІЛ I. Призначення закладу освіти та засіб його реалізації. Загальні положення.	ст.2-6
2.	РОЗДІЛ II. Початкова освіта. Освітня програма школи I-ступеню (1-4 класи) Додатки до Освітньої програми №1, №2, №3, №4	ст.7-139 ст.140-147
3.	РОЗДІЛ III. Базова середня освіта. III.1. Освітня програма (5-6 класи) Додаток до Освітньої програми №5 III.2. Освітня програма (7-9 класи) Додатки до Освітньої програми № 6, №7, №8, №8/1, №9, №9/1	ст.148-191 ст. 148-166 ст.167-168 ст.169-187 ст.188-191
4.	РОЗДІЛ IV. Повна загальна середня освіта. Освітня програма (10-11 класи) Додатки до Освітньої програми №10, №10/1, №10/2, №10/3, №11, №11/1, №11/2	ст.192-227 ст.192-218 ст.219-227
5.	РОЗДІЛ V. Навчальний план та його обґрунтування	ст.228-230
6.	РОЗДІЛ VI. Особливості організації освітнього процесу	ст.231-232
7.	РОЗДІЛ VII. Показники реалізації освітньої програми	ст.232-233

I. ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ТА ЗАСІБ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь» ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», іншими законодавчими актами України, постановами Верховної Ради України, актами Президента України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства освіти і науки України, інших центральних органів виконавчої влади, іншими нормативно-правовими актами, Статутом гімназії

Головною метою закладу освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності, тобто новий випускник.

Головними завданнями закладу освіти є:

- ✓ забезпечення реалізації права громадян на повну загальну середню освіту;
- ✓ виховання громадянина України;
- ✓ виховання толерантного ставлення до оточення, поваги до державної та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй;
- ✓ формування і розвиток соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, особистості, підготовленої до професійного самовизначення;
- ✓ виховання в учнів поваги до Конституції України, державних символів України, прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії, свідомого ставлення до обов'язків людини і громадянина;
- ✓ розвиток особистості учня, його здібностей і обдаровань, наукового світогляду;
- ✓ реалізація права учнів на вільне формування політичних і світоглядних переконань;
- ✓ виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, навколишнього середовища, формування засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів;
- ✓ генерація нових знань та розвиток відчуття соціальної справедливості;
- ✓ створення умов для оволодіння системою наукових знань про природу, людину і суспільство.

Саме виховання компетентної, відповідальної за своє життя людини і є головним завданням гімназії.

Заклад освіти несе відповідальність перед особою, суспільством і державою за:

- ✓ безпечні умови освітньої діяльності;
- ✓ дотримання державних стандартів освіти;

- ✓ дотримання договірних зобов'язань з іншими суб'єктами освітньої, виробничої, наукової діяльності, у тому числі зобов'язань за міжнародними угодами;
- ✓ дотримання фінансової дисципліни.

Основними засобами досягнення мети, виконання завдань та реалізації призначення гімназії є засвоєння учнями обов'язкового мінімуму змісту загальноосвітніх програм.

Освітні програми, реалізовані в гімназії, спрямовані на:

- ✓ формування в учнів сучасної наукової картини світу;
- ✓ виховання свідомого ставлення до природи;
- ✓ розвиток в учнів національної самосвідомості;
- ✓ формування людини та громадянина, яка прагне вдосконалювання та перетворення суспільства;
- ✓ інтеграцію особистості в систему світової та національної культури;
- ✓ рішення задач формування загальної культури особистості, адаптації особистості до життя в суспільстві;
- ✓ виховання громадянськості, толерантності, поваги до прав і свобод людини, поваги до культурних традицій та особливостей населення регіону, України та інших народів в умовах багатонаціональної держави;
- ✓ формування потреби учнів до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення.

Досягнення мети, тобто призначення гімназії, забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, визначених Законом України «Про освіту»:

- ✓ вільне володіння державною мовою;
- ✓ здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами;
- ✓ математична компетентність;
- ✓ компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- ✓ інноваційність;
- ✓ екологічна компетентність;
- ✓ інформаційно-комунікаційна компетентність;
- ✓ навчання впродовж життя;
- ✓ громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- ✓ культурна компетентність;
- ✓ підприємливість та фінансова грамотність;
- ✓ інші компетентності, передбачені Державним стандартом освіти.

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

Дана Освітня програма створена на 2023-2024 навчальний рік відповідно до статті 33 Закону України «Про освіту», прийнятого 05.09.2017 року, що набув чинності 28.09.2017 року, статті 11 Закону України «Про повну загальну середню

освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти», постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року №87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» зі змінами, внесеними згідно постанови КМУ від 24.07.2019 року №688, постанови Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти наказу Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 року №743 «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства України», відповідно до листа МОН України від 07.04.2021 року №1/9-188, наказу Міністерства освіти і науки України від 19 лютого 2021 р. № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти»

✓ Для учнів 1-2-х та 3-4-х класів відповідно Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Савченко О.Я., затвердженої наказом МОН України від 12.08.2022 року №743;

Для учнів 5-6-х класів відповідно Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом МОН України від 19.02.2021 року №235;

✓ Для учнів 7-9-х класів відповідно до додатків 3, 8, 9 наказу МОН України від 20.04.2018 року №405;

✓ Для 10-11-х класів відповідно до додатків 2,3 наказу МОН України від 20.04.2018 року №408 у редакції наказу МОН від 28.11.2019 року №1493.

Освітня програма складена на 2023-2024 навчальний рік і затверджена рішенням педагогічної ради від 16.06.2023 року (протокол №11).

Освітня програма визначає:

- 1) Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Освітньою програмою;
- 2) загальний обсяг навчального навантаження на відповідному рівні (циклі) повної загальної середньої освіти (в годинах), його розподіл між освітніми галузями за роки навчання, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в рамках навчальних планів для кожної ступені окремо;
- 3) перелік варіантів типових навчальних планів та модельних програм;
- 4) форми здобуття освіти, які організовує для здобувачів освіти заклад освіти;
- 5) рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- 6) очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм; зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України».

Відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у закладах загальної середньої освіти (додаток 2 до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 р. за № 229/6517, із змінами, внесеними згідно з

наказом Міністерства освіти № 572 від 09.10.2002 наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту № 921 від 17.08.2012 наказом Міністерства освіти і науки N 401 від 08.04.2016) за умови більше 27 учнів у класі діляться на групи:

- ✓ 4, 5-11 класи під час вивчення української мови;
- ✓ 1-11 класи під час вивчення англійської мови;
- ✓ 5-11 класи під час вивчення другої іноземної мови;
- ✓ 2-11 класи під час проведення практичних занять з інформатики з використанням комп'ютерів за умови не менше 8 учнів у групі;
- ✓ 5-11 класи під час вивчення предмету «Технології» або «Трудове навчання» у групи: хлопці/дівчата;
- ✓ 8-11 класи під час вивчення допрофільних предметів у 8-9 класах: математика, історія України, біологія; під час вивчення профільних предметів у 10-11 класах: алгебра, інформатика, українська мова, історія України, біологія;
- ✓ 10-11 класи під час вивчення предмету «Фізична культура» у групи: хлопці/дівчата;
- ✓ 10-11 класи під час вивчення предмету «Захист України» у групи: хлопці/дівчата.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про освіту» здобуття освіти у закладі освіти організується за інституційними формами навчання:

- очна (денна);
- дистанційна;

У разі непереборних обставин, незалежних від закладу освіти може використовуватися змішана модель інституційної форми: *очно-дистанційна*.

За потреби (заявами батьків здобувачів освіти чи осіб, які їх замінюють) заклад освіти може організувати здобуття освіти за *індивідуальною освітньою траєкторією*. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується з урахуванням необхідних для цього ресурсів, наявних у закладі освіти. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Здобуття освіти за індивідуальною освітньою траєкторією:

- педагогічний патронаж;
- сімейна (домашня) форма навчання;
- екстернатна форма навчання.

З метою належної організації освітнього процесу в гімназії можуть формуватися класи та/або групи, зокрема інклюзивні або з дистанційною формою здобуття освіти.

Інклюзивне навчання організується на підставі заяви батьків чи осіб, які їх замінюють для учнів з особливими освітніми потребами відповідно до постанов Кабінету Міністрів України, що регулюють організацію інклюзивного навчання.

II. ПОЧАТКОВА ОСВІТА

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Освітню програму для 1-х, 2-х, 3-х, 4-х класів ЗНЗ I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь» ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти. У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу. Освітня програма *початкової освіти* (далі Освітня програма) окреслює рекомендовані підходи до планування й організації початкової освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями *обов'язкових результатів навчання*, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Освітня програма I ступеня (початкова освіта) розроблена на виконання:

- Закону України «Про освіту»(2145-VIII)(Прийняття від 05.09.2017. Набрання чинності 28.09.2017)(Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2657-VIII від 18.12.2018, ВВР, 2019, № 5, ст.33 № 2661-VIII від 20.12.2018, ВВР, 2019, № 5, ст.35);

Для 1-4 - х класів:

- Постанова Кабінету Міністрів України №87 від 21.02.2018 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 року № 688) ;
- Наказ Міністерства освіти і науки України № 743 від 12.08.2022 року «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти України»;
- Наказ МОН України від 13 липня 2021 р.№ 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»

Освітню програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- ✓ дитиноцентрованості і природовідповідності;
- ✓ узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- ✓ науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- ✓ наступності і перспективності навчання;
- ✓ взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- ✓ логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- ✓ можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;

- ✓ творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- ✓ адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких ключових компетентностей:

- 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;
- 3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;
- 4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;
- 5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;
- 6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;
- 7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;
- 8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;
- 9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети,

активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації Типової освітньої програми рекомендується використовувати внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів. Навчальні плани початкової школи передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Вони охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Варіативна складова навчального плану використовується на:

✓ **1-х класах** підсилення предмету англійська мова 1 година.

Варіативність змісту освіти I ступеня (початкова освіта) реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь. При підсиленні предметів інваріантної складової розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується директором закладу освіти. Вчитель зазначає проведені уроки в частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години. Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі;

✓ **2-х класах** підсилення предмету англійська мова 1 година.

Варіативність змісту освіти I ступеня (початкова освіта) реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь. При підсиленні предметів інваріантної складової розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується директором закладу освіти. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години. Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі;

✓ **3-х класах** підсилення предмету англійська мова 1 година.

Варіативність змісту освіти I ступеня (початкова освіта) реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь. При підсиленні предметів інваріантної складової розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується директором закладу освіти. Вчитель зазначає проведені уроки в частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години. Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі;

✓ **4-х класах** підсилення предмету англійська мова 1 година.

Варіативність змісту освіти I ступеня (початкова освіта) реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь. При підсиленні предметів інваріантної складової розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується директором закладу освіти. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години. Повноцінність початкової освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

II. ВИМОГИ ДО ОСІБ, ЯКІ МОЖУТЬ РОЗПОЧИНАТИ ЗДОБУТТЯ ПОЧАТКОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років (відповідно до закону України «Про освіту»).

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти за інших умов.

III. ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Загальний обсяг годин:

- ✓ для 1-х класів – 805 годин/навчальний рік
- ✓ для 2-х класів – 875 годин/навчальний рік,
- ✓ для 3-х класів – 910 годин/навчальний рік,
- ✓ для 4-х класів – 910 годин/навчальний рік.

IV. ПЕРЕЛІК, ЗМІСТ, ТРИВАЛІСТЬ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах кожного предмету зокрема.

У початковій школі здійснюватиметься поділ класів на групи при вивченні іноземних мов, інформатики відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517 зі змінами – лист МОН України №1\9-322 від 18.05.2018).

Перелік освітніх галузей для учнів 1-4 класів класів, які працюватимуть за НУШ

- ✓ Мовно-літературна
- ✓ Математична
- ✓ Природнича
- ✓ Технологічна
- ✓ Інформатична
- ✓ Соціальна і здоров'язберезувальна
- ✓ Громадянська та історична
- ✓ Мистецька
- ✓ Фізкультурна

Мовно-літературна освітня галузь

(українська мова і літературне читання, іншомовна освіта)

Освітню програму з української мови та літературного читання створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Мовно-літературна освітня галузь включає українську мову, мови відповідних корінних народів і національних меншин, літератури, українську мову та літературу для корінних народів та національних меншин, іншомовну освіту.

Метою вивчення української мови та літератури є формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей; розвиток особистості здобувачів освіти із застосуванням засобів різних видів мовленнєвої діяльності; здатності спілкуватися українською мовою, мовами відповідних корінних народів і національних меншин для духовного,

культурного і національного самовираження, користуватися ними в особистому і суспільному житті, міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Здобувач освіти:

- ✓ взаємодіє з іншими особами усно, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- ✓ сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовує її для збагачення власного досвіду;
- ✓ висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими особами письмово та в режимі реального часу, дотримується норм літературної мови;
- ✓ досліджує індивідуальне мовлення для власної мовної творчості, спостерігає за мовними явищами, аналізує їх.

Метою іншомовної освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей та задоволення різних життєвих потреб здобувача освіти.

Здобувач освіти:

- ✓ сприймає інформацію, висловлену іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, та критично оцінює таку інформацію;
- ✓ розуміє прочитані іншомовні тексти різних видів для отримання інформації або емоційного задоволення, використовує прочитану інформацію та критично оцінює її;
- ✓ надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими особами усно, письмово та в режимі реального часу, використовуючи іноземну мову.

Математична освітня галузь

Метою математичної освітньої галузі є формування математичної та інших ключових компетентностей; розвиток мислення, здатності розпізнавати і моделювати процеси та ситуації з повсякденного життя, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності робити усвідомлений вибір.

Здобувач освіти:

- ✓ досліджує ситуації і визначає проблеми, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів;
- ✓ моделює процеси і ситуації, розробляє стратегії (плани) дій для розв'язування різноманітних задач;
- ✓ критично оцінює дані, процес та результат розв'язання навчальних і практичних задач;
- ✓ застосовує досвід математичної діяльності для пізнання навколишнього світу.

Природнича освітня галузь

Метою природничої освітньої галузі є формування компетентностей в галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічної та інших ключових компетентностей шляхом опанування знань, умінь і способів діяльності,

розвитку здібностей, які забезпечують успішну взаємодію з природою, формування основи наукового світогляду і критичного мислення, становлення відповідальної, безпечної і природоохоронної поведінки здобувачів освіти у навколишньому світі на основі усвідомлення принципів сталого розвитку.

Здобувач освіти:

- ✓ відкриває світ природи, набуває досвіду в її дослідженні, шукає відповіді на запитання, спостерігає за навколишнім світом, експериментує та створює навчальні моделі, виявляє допитливість та отримує радість від пізнання природи;
- ✓ опрацьовує та систематизує інформацію природничого змісту, отриману з доступних джерел, та представляє її у різних формах;
- ✓ усвідомлює розмаїття природи, взаємозв'язки її об'єктів та явищ, пояснює роль природничих наук і техніки в житті людини, відповідально поводить у навколишньому світі;
- ✓ критично оцінює факти, поєднує новий досвід з набутим раніше і творчо його використовує для розв'язування проблем природничого характеру.

Технологічна освітня галузь

Метою технологічної освітньої галузі є формування компетентностей в галузі техніки і технологій та інших ключових компетентностей, здатності до зміни навколишнього світу з використанням засобів сучасних технологій без заподіяння йому шкоди, до використання технологій для власної самореалізації, культурного і національного самовираження.

Здобувач освіти:

- ✓ втілює творчий задум у готовий виріб;
- ✓ дбає про власний побут, задоволення власних потреб та потреб тих, хто його оточує;
- ✓ ефективно використовує природні матеріали, дбаючи про навколишній світ;
- ✓ практикує і творчо застосовує традиційні та сучасні ремесла.

Інформатична освітня галузь

Метою інформатичної освітньої галузі є формування інформаційно-комунікаційної компетентності та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання проблем з використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій та критичного мислення для розвитку, творчого самовираження, власного та суспільного добробуту, навичок безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

Здобувач освіти:

- ✓ знаходить, подає, перетворює, аналізує, узагальнює та систематизує дані, критично оцінює інформацію для розв'язання життєвих проблем;
- ✓ створює інформаційні продукти та програми для ефективного розв'язання задач/проблем, творчого самовираження індивідуально та у співпраці, за допомогою цифрових пристроїв та без них;
- ✓ усвідомлено використовує інформаційні і комунікаційні технології та цифрові пристрої для доступу до інформації, спілкування та співпраці як творець та (або) споживач, а також самостійно опановує нові технології;

- ✓ усвідомлює наслідки використання інформаційних технологій для себе, суспільства, навколишнього світу та сталого розвитку, дотримується етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії.

Соціальна та здоров'язбережувальна освітня галузь

Метою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі є формування соціальної компетентності та інших ключових компетентностей, активної громадянської позиції, підприємлихості, розвиток самостійності через особисту ідентифікацію, застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, добробуту та сталого розвитку.

Здобувач освіти:

- ✓ дбає про особисте здоров'я і безпеку, реагує на діяльність, яка становить загрозу для життя, здоров'я, добробуту;
- ✓ визначає альтернативи, прогнозує наслідки, ухвалює рішення з користю для здоров'я, добробуту, власної безпеки та безпеки інших осіб;
- ✓ робить аргументований вибір на користь здорового способу життя, аналізує та оцінює наслідки і ризики;
- ✓ виявляє підприємлихість та поводить етично для поліпшення здоров'я, безпеки та добробуту.

Громадянська та історична освітня галузь

Метою громадянської та історичної освітньої галузі є формування громадянської та інших компетентностей, власної ідентичності та готовності до змін шляхом осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям, активної громадянської позиції на засадах демократії, поваги до прав і свобод людини, толерантного ставлення до оточуючих, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів.

Здобувач освіти:

- ✓ встановлює зв'язки між подіями, діяльністю людей та її результатами у часі, пояснює значення пам'ятних для себе та інших громадян України дат (подій);
- ✓ орієнтується у знайомому соціальному середовищі, долучається до його розвитку, пояснює вплив природи та діяльності людей на нього;
- ✓ працює з різними джерелами соціальної та історичної інформації, аналізує зміст джерел, критично оцінює їх;
- ✓ узагальнює інформацію з різних джерел, розповідаючи про минуле і сучасне;
- ✓ представляє аргументовані судження про відомі факти та історичних осіб, а також про події суспільного життя;
- ✓ має розвинуте почуття власної гідності, діє з урахуванням власних прав і свобод, поважає права і гідність інших осіб, протидіє проявам дискримінації та нерівного ставлення до особистості;
- ✓ усвідомлює себе громадянином України, аналізує культурно-історичні основи власної ідентичності, визнає цінність культурного розмаїття;
- ✓ дотримується принципів демократичного громадянства, бере активну участь у житті шкільної спільноти, місцевої громади.

Мистецька освітня галузь

Метою мистецької освітньої галузі є формування культурної та інших компетентностей, цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті, поваги до національної та світової мистецької спадщини.

Здобувач освіти:

- ✓ виявляє художньо-образне, асоціативне мислення у процесі художньо-творчої діяльності через образотворче, музичне та інші види мистецтва;
- ✓ пізнає мистецтво, інтерпретує художні образи, набуваючи емоційно-чуттєвого досвіду, виявляє ціннісне ставлення до мистецтва;
- ✓ пізнає себе через художньо-творчу діяльність та мистецтво.

Фізкультурна освітня галузь

Метою фізкультурної освітньої галузі є формування соціальної та інших ключових компетентностей, стійкої мотивації здобувачів освіти до занять фізичною культурою і спортом для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок.

Здобувач освіти:

- ✓ регулярно займається руховою активністю, фізичною культурою та спортом; демонструє рухові вміння та навички та використовує їх у різних життєвих ситуаціях;
- ✓ добирає фізичні вправи для підвищення рівня фізичної підготовленості;
- ✓ керується правилами безпечної і чесною гри, уміє боротися, вигравати і програвати; усвідомлює значення фізичних вправ для здоров'я, емоційного задоволення, гартування характеру, самовираження та соціальної взаємодії.

Для учнів з особливими освітніми потребами (з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, інтелектуального розвитку, тяжкими порушеннями мовлення, затримкою психічного розвитку), які здобувають початкову освіту у спеціальних класах, базовий навчальний план визначає кількість годин для проведення корекційно-розвиткової роботи.

1 КЛАС

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Пояснювальна записка

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей школярів;
- формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;
- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;
- формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Читаємо»** передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису,

формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Змістові лінії реалізуються через такі інтегровані курси і навчальні предмети:

1 клас – інтегрований курс «Навчання грамоти»;

1 КЛАС

245 годин (7годин на тиждень)

Добукварний період 14 годин

Букварний період 203 години

Після букварний період 28 годин

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно» (протягом року)	
<p>з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції; <i>слухає й розуміє</i> коротке монологічне висловлення; <i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого (<i>хто? що? де? коли? як?</i>); <i>розповідає</i>, про що мовиться в тексті, який прослуховувався; <i>ділиться</i> своїми почуттями та емоціями від почутого; <i>розповідає</i>, що зацікавило в усному повідомленні; <i>відтворює</i> по ролях (з учнями або вчителем) діалог із прослуханих казок, розповідей; <i>вступає</i> в діалог на теми, які викликають зацікавлення; <i>самостійно формулює</i> репліки (запитання) до співрозмовника за змістом попередньо підготовленої короткої бесіди на добре знайому тему; <i>уважно слухає</i> співрозмовника й <i>адекватно відповідає</i> на його запитання; <i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням); <i>дотримується</i> правил спілкування з людьми різного віку; <i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування</p>	<p>Сприймання усної інформації.</p> <p>Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.</p> <p>Оцінювання усної інформації.</p> <p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p>

<p>несловесні засоби (жести, міміка тощо); <i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; <i>повторює</i> услід за вчителем зразок зв'язного висловлення (обсягом 2-3 речення) зі збереженням його змісту та інтонаційних особливостей; <i>переказує</i> знайому казку, короткий прослуханий текст з опорою на подані малюнки, словосполучення, запитання, план; <i>самостійно будує</i> коротке зв'язне висловлення за поданим початком, малюнком (ілюстрацією, серією малюнків), на основі прослуханого тексту або випадку з життя</p>	<p>Створення усних монологічних висловлень</p>
<p>Змістова лінія «Читаємо» (протягом року)</p>	
<p><i>читає вголос</i> доступні тексти переважно цілими словами (окремі слова ускладненої структури – складами); <i>виявляє</i> у процесі читання <i>розуміння</i> значень більшості слів, <i>звертає увагу</i> на незнайомі слова, запитує у дорослих їх значення; <i>правильно інтонує</i> речення, у кінці яких стоять різні розділові знаки (після попередньої підготовки); <i>читає і називає</i> нескладні за змістом і формою фольклорні та літературні тексти (загадка, лічилка, казка, вірш, оповідання); <i>виділяє</i> в структурі тексту заголовки; <i>пояснює</i> зв'язок заголовка та ілюстрацій зі змістом твору (у прозорих випадках); <i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту невеликих за обсягом і нескладних текстів: <i>пояснює</i>, яка подія відбулася, <i>називає</i> персонажів твору, <i>відповідає на запитання</i> за змістом прочитаного; <i>пояснює</i>, якими словами в тексті автор описує характер героя, його зовнішність, передає красу природи і т. ін.(з допомогою вчителя); <i>переказує</i> близько до змісту прочитаний твір чи окремі його епізоди з опорою на ілюстрації, запитання вчителя; <i>висловлює власне ставлення</i> до прочитаного: хорощий / поганий вчинок, хто сподобався / не</p>	<p>Формування і розвиток навички читання.</p> <p>Сприймання і практичне розрізнення художніх текстів.</p> <p>Аналіз та інтерпретація змісту тексту.</p> <p>Формування рефлексивного</p>

<p>сподобався в творі, які епізоди найбільше запам'яталися, вразили; <i>читає по ролях</i> діалоги з казок, оповідань, віршів (після попередньої підготовки); <i>має уявлення</i> про найважливіші джерела інформації: дитячі книжки, журнали, енциклопедії, телебачення, бібліотека, Інтернет; <i>розрізняє</i> вербальну і візуальну інформації в тексті; <i>знаходить</i> за завданням учителя потрібну візуальну інформацію в дитячій книжці, дитячому журналі, пояснює її зміст; <i>знаходить і називає</i> елементи дитячої книжки (прізвище автора, заголовок, ілюстрації), спираючись на них, <i>висловлює</i> здогад, про що може розповідатися в книжці (творі); <i>розрізняє</i> дитячі книжки казок, оповідань, віршів у виданнях з чітко вираженим поліграфічним оформленням (ілюстраціями, заголовком, графічним представленням тексту); <i>дотримується правил</i> збереження книжки та гігієни читання (під керівництвом дорослого); <i>пояснює</i> свої читацькі вподобання (яким темам надає перевагу); <i>відповідає</i> на запитання, про що (про кого) любить читати; <i>називає</i> своїх улюблених літературних героїв</p>	<p>досвіду за змістом прочитаного.</p> <p>Ознайомлення з різними джерелами та видами інформації.</p> <p>Робота з дитячою книжкою. Орієнтовний зміст літературного матеріалу: <i>дитяча література в авторській, жанрово-тематичній різноманітності</i>: – твори усної народної творчості (казки, лічилки, загадки, скоромовки, пісеньки та ін.), – доступні віку художні твори відомих письменників України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей: літературні казки, оповідання, вірші, комікси; – науково-художні дитячі тексти; – дитяча періодика; <i>теми дитячого читання</i>: про Батьківщину, сім'ю, живу й неживу природу, дітей, шкільне життя, дружбу, пригоди, винаходи, фантастика та ін.</p>
<p>Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» (протягом року)</p>	
<p><i>називає і розбірливо пише</i> всі рукописні малі й великі літери українського алфавіту, дотримуючись графічних, технічних, гігієнічних вимог;</p>	<p>Формування і розвиток навички письма.</p>

<p><i>розрізняє</i> друковане і рукописне письмо; <i>списує</i> слова і речення з друкованого і рукописного тексту; <i>пише</i> під диктування слова, речення з 3-4 слів; <i>добирає й записує</i> назву малюнка, заголовки до тексту (з допомогою вчителя); <i>складає й записує</i> речення за ілюстрацією, життєвою ситуацією (самостійно та з допомогою вчителя); <i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт; <i>перевіряє</i> написане; <i>виявляє і виправляє</i> недоліки письма (графічні, орфографічні, пунктуаційні) самостійно чи з допомогою вчителя</p>	<p>Створення власних письмових висловлень.</p> <p>Перевірка письмових робіт</p>
<p align="center">Змістова лінія «Досліджуємо медіа»(протягом року)</p>	
<p><i>сприймає</i> зміст і форму простих медіапродуктів (малюнки, світлини, комікси, дитячі журнали, мультфільми тощо), бере участь в їх обговоренні; <i>бере участь</i> в обговоренні змісту і форми медіапродуктів; <i>розповідає</i> про свої враження від прослуханих / переглянутих медіапродуктів</p>	<p>Робота з медіапродукцією</p>
<p align="center">Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» (протягом року)</p>	
<p><i>має</i> уявлення про мовні звуки; <i>розрізняє</i> голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння; <i>правильно вимовляє</i> тверді й м'які, дзвінки й глухі приголосні звуки; <i>відтворює</i> ланцюжок звуків у почутому слові (без явищ асиміляції); <i>пояснює</i> зміну значення слова в результаті заміни одного зі звуків; <i>має</i> уявлення про букви, <i>розрізняє</i> звуки і букви; <i>позначає</i> мовні звуки буквами на письмі; <i>правильно записує</i> слова, вимова й написання яких збігаються; <i>правильно позначає</i> на письмі м'якість приголосних звуків;</p>	<p>Дослідження мовних звуків, правильна їх вимова.</p> <p>Позначення звуків буквами.</p> <p>Вправляння у поділі слів на</p>

відтворює алфавітні назви букв;
має уявлення про склад, *вимовляє* слова по складах;
пояснює співвідношення між звуками і буквами у складі, слові;
поділяє на склади слова під час переносу їх частин в інший рядок;
має уявлення про наголос, *визначає* на слух склад, який вимовляється з більшою силою голосу;
розрізняє наголошений і ненаголошені склади в слові;
правильно наголошує загальноживані слова;
пояснює залежність значення слова від зміни наголосу в ньому (в окремих випадках) ;
має уявлення про номінативну функцію слова;
співвідносить слово і зображення відповідного предмета, дії, ознаки, числа;
розрізняє близькі й протилежні за значенням слова;
розпізнає слова, які мають кілька значень;
доповнює тематичні групи слів;
встановлює відповідність між родовою і видовими назвами;
упізнає і розрізняє слова – назви предметів, ознак, дій, чисел, службові слова (з допомогою вчителя);
ставить до слів питання *хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?* (з допомогою вчителя);
має уявлення про речення;
розпізнає речення за графічними орієнтирами (велика буква на початку, розділовий знак у кінці);
визначає кількість слів у реченні, яке складається з 1-4 слів;
інтонаційно правильно вимовляє (читає) розповідні, питальні й окличні речення і відповідно *оформлює* їх на письмі (використовує відповідні розділові знаки);

склади.

Дослідження ролі наголосу в словах.

Спостереження за лексичним значенням слів.

Ознайомлення зі словами – назвами предметів, ознак, дій, чисел, службовими словами.

Дослідження і конструювання речень.

дотримується правила вживання великої літери на початку речення;
доповнює речення 1-2 словами за змістом;
складає речення за малюнком, з поданих слів, на задану тему;
має уявлення про текст (практично відрізняє його від речення);
добирає заголовок до тексту (з допомогою вчителя);
визначає кількість речень у тексті (з 2-4 речень),
виявляє їх межі за графічними орієнтирами

Дослідження тексту.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія **«Числа, дії з числами. Величини»** охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід'ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія **«Геометричні фігури»** націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити,

модельовати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія «**Робота з даними**» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «**Математичні задачі і дослідження**» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонувананих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проєктів, міні-досліджень тощо.

1 КЛАС

140 годин

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Числа, дії з числами. Величини (протягом року)	
<p><i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні; <i>читає і записує</i> числа, <i>утворює</i> числа різними способами; <i>визначає</i> десятки й одиниці у складі двоцифрового числа; <i>порівнює</i> числа різними способами; <i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел; <i>розуміє</i> сутність арифметичних дій додавання і віднімання; <i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання; <i>володіє</i> навичками додавання і віднімання одноцифрових чисел у межах 10; <i>використовує</i> у мовленні назви компонентів та результатів арифметичних дій додавання і віднімання; <i>коментує</i> виконання обчислень; <i>знаходить</i> число, яке на кілька одиниць більше (менше) за дане; <i>розуміє</i> сутність різницевого порівняння чисел; <i>знаходить</i>, на скільки одне число більше або</p>	<p>Числа 1 – 10. Число 0. Десяток. Числа 11 – 100.</p> <p>Арифметичні дії додавання і віднімання. Додавання і віднімання чисел у межах 10.</p> <p>Назви компонентів та результатів додавання і віднімання.</p> <p>Збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць. Різницеве порівняння.</p>

<p>менше за інше; <i>користується</i> в обчисленнях переставним законом додавання; <i>встановлює</i> взаємозв'язок між діями додавання і віднімання, <i>використовує</i> його під час обчислень; <i>визначає</i> невідомий компонент дії додавання і <i>знаходить</i> його значення; <i>вимірює</i> і <i>порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість; <i>використовує</i> короткі позначення величин (сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг); місткості (літр – л); часу (година – год, доба, тиждень); <i>додає</i> і <i>віднімає</i> іменовані числа, подані в одних одиницях величини; <i>користується</i> інструментами й допоміжними засобами для вимірювання величин; <i>користується</i> годинником (у межах цілих годин) і календарем для відстеження подій у своєму житті, спостережень у природі тощо; <i>оперує</i> грошима в уявному (ігровому) процесі купівлі-продажу, <i>використовує</i> їх короткі позначення (гривня – грн, копійка – к.)</p>	<p>Переставний закон додавання. Взаємозв'язок між додаванням і відніманням. Знаходження невідомого доданка. Величини: довжина, маса, місткість, час.</p> <p>Гроші</p>
Вирази, рівності, нерівності (протягом року)	
<p><i>читає</i> і <i>записує</i> математичні вирази: сума і різниця; <i>обчислює</i> значення виразів на 1 – 2 дії; <i>встановлює</i> відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами</p>	<p>Сума. Різниця. Вирази на 1 – 2 дії. Числові рівності і нерівності.</p>
Геометричні фігури (протягом року)	
<p><i>розпізнає</i> геометричні фігури за істотними ознаками; <i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур; <i>моделює</i> геометричні фігури; <i>вимірює</i> довжину відрізка; <i>креслить</i> відрізки заданої довжини</p>	<p>Трикутник, чотирикутник, квадрат, круг. Точка, пряма, промінь, відрізок, ламана. Куб, куля, циліндр, конус, піраміда.</p>
Математичні задачі і дослідження протягом року)	
<p><i>розв'язує</i> прості сюжетні задачі, які є моделями реальних ситуацій; <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язання задачі; <i>складає</i> прості сюжетні задачі; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей з допомогою вчителя</p>	<p>Прості сюжетні, в тому числі компетентнісно-зорієнтовані задачі.</p> <p>Навчальні дослідження</p>

Робота з даними (протягом року)	
<p><i>читає</i> дані, вміщені на схематичному рисунку, в таблиці; <i>вносить</i> дані до схем; <i>користується</i> даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач і в практичних ситуаціях.</p>	<p>Виділення і впорядкування даних за певною ознакою.</p>
<p>Додаткові теми: Ознаки і властивості об'єктів. Спільні та відмінні ознаки, істотні ознаки. Об'єднання об'єктів у групу за спільною ознакою (узагальнення). Розбиття групи об'єктів на підгрупи за спільною ознакою (класифікація). Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд. Заміна більших одиниць величини меншими. Заміна менших одиниць величини більшими. Використовує співвідношення між одиницями величини при виконанні математичних та практичних завдань. Істинні та хибні (правильні і неправильні) висловлювання. Симетрія в геометричних фігурах. Коло. Моделювання змісту завдань за допомогою рисунків, графів, таблиць. Прості задачі на знаходження невідомого зменшуваного, від'ємника. Задачі на знаходження суми трьох доданків. Задачі з логічним навантаженням. Лінійні діаграми, таблиці.</p>	

**ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ
«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»**

105 годин

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузєва; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проєктної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, **безпеку життєдіяльності**, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація,

класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);

- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;

- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;

- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

- **Формування моделей здорової і безпечної поведінки; умінь розпізнавати ситуації, які становлять загрозу для власного життя і здоров'я та життя і здоров'я інших; аналізувати та оцінювати фактори ризикованої поведінки в довкілля, роз'яснювати можливі наслідки недотримання правил безпечного поводження в кризових умовах сьогодення.**

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«**Людина**» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка, **безпечна поведінка в умовах надзвичайних ситуацій**);

«**Людина серед людей**» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці; **волонтерська діяльність як спосіб вияву безкорисливої допомоги іншим**);

«**Людина в суспільстві**» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«**Людина і світ**» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; **участь у добродійній діяльності на користь інших; взаємодопомога і підтримка народів у кризових ситуаціях**);

«**Людина і природа**» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Типова навчальна програма дає змогу вчителю самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного

досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

1 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Людина	
<p><i>усвідомлює</i> людину як частину природи і суспільства, її відмінності від інших живих істот; <i>розповідає</i> про себе, називає адресу проживання; <i>складає</i> словесний портрет «Який (яка) Я», «Чим відрізняюсь від інших», «Що я вмюю», «Чого хочу навчитись»; <i>володіє</i> найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування; <i>описує</i> можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці; <i>розуміє</i> переваги акуратності,</p>	<p>Людина – частина природи і суспільства. Пізнання себе, своїх можливостей; місце проживання, безпечна поведінка вдома і на вулиці. Органи чуття. Турбота про органи тіла, гігієнічні навички. Спостереження в докільлі. Організація досліджень.</p>

<p>добррозичливості, чесності; досліджує свій організм</p>	
<p>Людина серед людей</p>	
<p><i>цікавиться</i> минулим своєї сім'ї; <i>розрізняє</i> минуле, сучасне, майбутнє (було – є – буде); <i>знає</i> склад сім'ї, імена членів сім'ї, де працюють батьки, хто вони за професією; <i>знає</i>, хто працює в школі; <i>має</i> уявлення про свої обов'язки як школяра, правила поведінки на уроці, на перерві; <i>доречно вживає</i> слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення); <i>добррозичливо спілкується</i> з іншими в спільній діяльності; <i>розрізняє</i> вчинки, дає їм оцінку з погляду моральності; <i>має</i> уявлення про необхідність доброзичливого і уважного ставлення до старших; <i>використовує</i> правила культурної поведінки в громадських місцях, що ґрунтуються на врахуванні інтересів інших</p>	<p>Сім'я, школа. Поведінка в сім'ї, школі, громадських місцях. Моральні норми. Навички співжиття і співпраці. Стандарти поведінки в суспільстві. Поведінка в громадських місцях (транспорті, на вулиці, в храмі, в театрі, в бібліотеці). Моральні якості (добррозичливість, правдомовність, щирість, подільчивість). Спостереження в докiллі. Організація досліджень. Розв'язання ситуацій морального вибору.</p>
<p>Людина в суспільстві</p>	
<p><i>знає</i> назву країни, її столицю; <i>має</i> уявлення про зміст символів держави (прапор, герб, гімн, українська мова), історичні пам'ятки свого краю; <i>виявляє</i> зв'язки між людьми в суспільстві (хто про кого дбає, хто кого захищає, до кого звертатись в небезпечних ситуаціях; значення праці людей для добробуту країни; <i>орієнтується</i> у найближчому просторі; визначає небезпечні ситуації, об'єкти і людей, які можуть становити загрозу; <i>долучається</i> до корисних справ громади, справ спрямованих на цивільний захист.</p>	<p>Громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання історії свого краю, символів держави. Спостереження в докiллі. Організація досліджень.</p>

Людина і світ	
<p><i>має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; усвідомлює необхідність доброзичливого ставлення до інших країн та народів, цікавиться відповідною інформацією; наводить приклади виробів, які допомагають людині в побуті, приклади винаходів людства</i></p>	<p>Толерантне ставлення до різноманітності культур, звичаїв народів, які проживають в Україні та за її межами. Досліди, спостереження в природі. Рукотворні тіла, матеріали та їх властивості. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини.</p>
Людина і природа	
<p><i>розпізнає тіла неживої і живої природи, рукотворні об'єкти; розуміє значення сонячного світла і тепла на Землі; має уявлення про повітря, воду, ґрунт, їх властивості, про різноманітність живих організмів, розповідає про добові та сезонні зміни в природі, усвідомлює причини їх повторюваності; групує об'єкти природи за однією ознакою; встановлює найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами та господарською діяльністю людей; розуміє цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища; обирає у найближчому оточенні те, що цікаво дослідити; досліджує об'єкти природи, використовуючи доступне обладнання (лупу, термометр, компас, лінійку тощо); використовує різні джерела для пошуку інформації про довкілля; розпізнає рукотворні тіла у найближчому оточенні; називає матеріали (деревина, гума, папір, метал тощо), з яких виготовляють рукотворні тіла; дотримується правил поведінки в природі, та пояснює їх іншим; бере посильну участь в</i></p>	<p>Що належить до природи. Жива і нежива природа. Сонце і його вплив на живу і неживу природу. Спостереження за рослинами, тваринами, явищами природи та діяльністю людей у різні пори року. Дослідження властивостей тіл природи. Рукотворні тіла, матеріали та їх властивості. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини. Охорона і збереження природи.</p>

**ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ
Пояснювальна записка**

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через навчальний предмет «Дизайн і технології».

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та предметної проєктно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-прикладному мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проєктно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проєктування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «**Інформаційно-комунікаційне середовище**» охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробках; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Змістова лінія «**Середовище проєктування**» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проєктування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Змістова лінія «**Середовище техніки і технологій**» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Змістова лінія «**Середовище соціалізації**» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проєктно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені

вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

1 КЛАС

35 годин

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище	
<p><i>спостерігає</i> за природними об'єктами; <i>збирає і заготовляє</i> природні матеріали; <i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>виготовляє</i> поетапно вироби з природних матеріалів за зображеннями або творчим задумом з допомогою дорослих;</p> <p><i>розрізняє</i> вироби декоративно-прикладного мистецтва; <i>описує</i> приклади виробів з різних джерел інформації (підручник, фотографії, каталоги, посібники, Інтернет-ресурси, музеї, фільми, мультфільми та ін.); <i>називає та обговорює</i> матеріали, корисність та естетичну цінність різних виробів у групі; <i>розпізнає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробів візуально та на дотик; <i>пояснює</i> доцільність використання матеріалів вторинної переробки для збереження природних ресурсів (водоймищ, лісу, тварин, корисних копалин тощо); <i>розрізняє</i> основні креслярські інструменти, лінії, види графічних зображень; <i>читає</i> елементарні графічні зображення; <i>складає</i> пласкі та об'ємні геометричні форми, вироби з деталей конструкторів або інших готових елементів (архітектурні споруди, транспортні засоби, роботи та ін.) з допомогою дорослих, самостійно, в парі або в групі</p>	<p>Природне середовище України. Природні матеріали рідного краю. Правила внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять. Організація робочого місця. Матеріали, інструменти та пристосування. Вироби з природних матеріалів. Приклади виробів декоративно-прикладного мистецтва (витинанка, гончарство, ткацтво, різьблення, писанкарство, аплікація, вишивка та ін.).</p> <p>Види матеріалів (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солене тісто, нитки, дріт, пластик та ін.).</p> <p>Елементи графічної грамоти. Види конструкторів, навчальних наборів (LEGO, мозаїка, конструктор із дерева, металу, магнітний, банчемс та ін.)</p>
Середовище проєктування	
<p><i>продукує</i> ідеї для вибору особисто привабливого об'єкта праці; <i>вибирає</i> обґрунтовано об'єкт праці із запропонованих з допомогою вчителя;</p>	<p>Виявлення проблеми. Обґрунтований вибір об'єкта праці для його проєктування і</p>

<p><i>пояснює</i> функціональну та естетичну цінність обраного для проектування і виготовлення виробу; <i>розглядає</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні; <i>описує</i> усно модель спроектованого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробу, зокрема і вторинні (природні, штучні і синтетичні); <i>розрізняє</i> традиційні і сучасні технології виготовлення виробів (аплікація, ліплення, писанкарство, квілінг тощо); <i>читає</i> графічні зображення для поетапного виготовлення виробу з допомогою дорослих</p>	<p>виготовлення.</p> <p>Дизайнерське проектування – моделювання та конструювання, зокрема з використанням макетних матеріалів (картон, пінопласт та ін.).</p> <p>Графічні зображення для поетапного виготовлення виробу плоскої та об'ємної форми</p>
Середовище техніки і технологій	
<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії; <i>виготовляє</i> поетапно корисний й естетичний виріб за визначеною послідовністю самостійно або з допомогою дорослих; <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів та <i>вирізує</i> їх; <i>розміщує</i> деталі виробу на площині; <i>застосовує</i> нероз'ємні з'єднання (склеювання, причіплювання /пластилін, глина/ та ін.); <i>оздоблює</i> деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій; <i>раціонально</i> використовує матеріали (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солоне тісто, нитки, дріт, пластик та ін.), зокрема і вторинні з допомогою дорослих</p>	<p>Ручні інструменти та пристосування, органайзери.</p> <p>Виготовлення виробу за інструкційними картками з графічними зображеннями.</p> <p>Технологічні операції з матеріалами (згинання, складання, скручування, рвання, зібгання, різання, склеювання, зв'язування, ліплення тощо).</p> <p>Раціональне розмічання та обробка матеріалів</p>
Середовище соціалізації	
<p><i>пояснює</i> корисність та естетичність створеного виробу; <i>презентує</i> результати власної або колективної проектно-технологічної діяльності, обговорює їх з іншими;</p> <p><i>долучається</i> спільно з батьками до благочинної діяльності в групах зі створеними виробами, зокрема для українських воїнів; <i>умотивовує</i> необхідність робити подарунки,</p>	<p>Соціальна цінність виконаного індивідуального або колективного проекту.</p> <p>Презентабельність та реклама.</p> <p>Діяльність в групах та середовищі.</p> <p>Благочинна діяльність для задоволення потреб</p>

<p>допомагати іншим; <i>розрізняє</i> професії дорослих у сім'ї та родині в сфері матеріального і нематеріального виробництва; <i>виконує</i> трудові дії в побуті: доглядає за одягом та взуттям (зав'язування шалика, пояса, шнурків), домашніми тваринами, рослинами, ремонтує незначні пошкодження книг, іграшок, готує та сервірує нескладні страви (чай, канапка) за наочним прикладом та допомогою дорослих або спільно із старшими учнями</p>	<p>оточуючих. Світ професій.</p> <p>Побутове самообслуговування</p>
---	---

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
МИСТЕЦТВО**

Образотворче мистецтво 35 годин

Музичне мистецтво 35 годин

Пояснювальна записка

Мистецька освітня галузь реалізується через окремі предмети музичне мистецтво та образотворче мистецтво .

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за **змістовими лініями**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки

мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- ✓ усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (*вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною*).
- ✓ здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (*математична компетентність*).
- ✓ спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (*компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність*);
- ✓ самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (*інформаційно-комунікаційна компетентність*);
- ✓ формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- ✓ співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (*громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей*);
- ✓ опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (*культурна компетентність*);
- ✓ проявів творчої ініціативи та намагання її реалізувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (*підприємливість та фінансова грамотність*);
- ✓ виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (*інноваційність*).

1 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері; <i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання) <i>створює</i> елементарний ритмічний супровід до	Спів. Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах. Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики.

пісні;
виконує пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою рухів;
відтворює прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей);
добирає тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу;
грає в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо);
імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;
орієнтується в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);
відтворює прості форми предметів і об'єктів довкілля фарбами (акварель, гуаш), графічними та пластичними матеріалами;
розміщує пропорційно зображення, використовуючи всю площину аркуша;
компонує (з допомогою учителя) зображення у форматі (вертикальний, горизонтальний);
створює елементарний стрічковий візерунок, прості декоративні розписи;
використовує у роботі основні, похідні, теплі й холодні кольори;
змішує та розбавляє водою фарби для отримання різних відтінків кольорів;
користується фарбами (акварель, гуаш), олівцями (кольоровими, восковими), пластиліном, фломастерами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;
спостерігає різноманітність і красу природних форм, рослин, птахів, тварин у навколишньому середовищі;
досліджує і виявляє цікаве, незвичайне у довкіллі;
наводить приклади геометричної подібності природних та штучних об'єктів;
працює (вирізує, конструює) з папером, з природним матеріалом;
дотримується правил техніки безпеки;
експериментує з кольорами, лініями, формами тощо

Інсценізація пісень, створення театралізованих образів.
Гра на музичних інструментах (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо): створення елементарного ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо.
Знайомство з нотним записом (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма). Використання музичної діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану. Використання різних ліній, плям, форм, кольорів і їх відтінків для створення візуальних образів.
Організація робочого місця. Створення зображень графічними матеріалами, фарбами. Елементарне компонування елементів композиції (площинної, об'ємної).
Вирізування, конструювання з паперу.
Робота з природними матеріалами.
Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).
Ліплення з пластичних матеріалів.
Дотримання охайності та правил техніки безпеки.
Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів.

<p><i>прикрашає</i> (за допомогою дорослого) середовище, в якому живе і навчається; виконує нескладні ролі, етюди-наслідування; <i>вправляється</i> над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів; <i>розуміє</i> правила поведінки в театрі; <i>рухається</i> в ритмі і темпі музики, <i>узгоджує</i> свої рухи з музичним супроводом (співом); <i>орієнтується</i> у просторі; <i>придумує</i> образи і <i>створює</i> їх знайомими засобами мистецької виразності; <i>імпровізує</i> засобами пантоміми (міміка, жести); <i>виконує</i> твори мистецтва (співає, малює, танцює, декламує тощо), які подобаються; <i>називає</i> свої уподобання у мистецтві</p>	<p>Прикрашення місця, де навчається, живе. Використання образотворчої діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p> <p>Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування. Відтворення елементарних танцювальних елементів. Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести).</p>
<p>Сприймання та інтерпретація мистецтва</p>	
<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добирає із запропонованих слів співзвучні особистим емоціям; <i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); <i>регістр</i> (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), <i>тембр</i> (звучання хору та оркестру), характеризує мелодію;</p> <p><i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; <i>порівнює</i> музичні та візуальні образи; <i>помічає</i> красу в довкіллі; <i>орієнтується</i> у видах театру (ляльковий, музичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм) <i>називає</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні особистим емоціям та враженням.</p> <p>Визначення засобів виразності твору мистецтва. Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.</p> <p>Знайомство з деякими видами театру та кіномистецтва. Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення</p>
<p>Комунікація через мистецтво</p>	
<p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); <i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від</p>	<p>Презентація та характеристика власних творчих досягнень.</p> <p>Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх</p>

творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо;

дотримується правил творчої співпраці
вербально описує свій творчий задум; *визначає*, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано

композицій тощо).
Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо).

Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

105 годин

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

– розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

– використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

– формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

– розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесною гри, уміння боротися, вигравати і

програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування умінь боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

1 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	

має уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини;

розуміє терміни з предмету «фізична культура»;

пояснює значення фізичних вправ для формування правильної постави;

називає життєво важливі способи пересування людини;

виконує організовуючі вправи: команди на шиккування в шеренгу, колону по одному, в коло; розмикання на інтервал;

загальнорозвивальні вправи без предмета (імітаційного характеру) та з предметами; комплекс вправ ранкової гігієнічної гімнастики, присідання тощо;

виконує ходьбу на носках, на п'ятах, з високим підніманням стегна, у напівприсіді, у присіді, з різними положеннями рук, ходьбу «змійкою»; біг з високим підніманням стегна, із закиданням гомілок із зміною напрямку і різних вихідних положень; танцювальні кроки; танцювальні імпровізаційні вправи; лазіння по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві; по гімнастичній стінці у різних напрямках; перелізання через перешкоду;

виконує вправи з малим м'ячем; вправи з великим м'ячем;

володіє елементарними навичками виконання стрибків: на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком; стрибки в глибину; стрибки у висоту; стрибки у довжину з місця поштовхом однієї і двох ніг;

виконує вправи для розвитку фізичних якостей: сили – підтягування у висі лежачи та у висі (хлопці), згинання та розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці); швидкості – повторний біг на 3–4х10 м; пришвидшення з різних вихідних положень; витривалості – біг почергово з ходьбою; пересування на лижах; нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи, пружні нахили у положенні сидячи; “напівшпагат”;

Фізична культура як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний

розвиток та зміцнення здоров'я людини.

Терміни з предмету «фізична культура».

Фізичні вправи – засіб формування правильної постави.

Життєво важливі способи пересування людини.

Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи

Вправи для оволодіння навичками пересувань.

Вправи для опанування навичок володіння м'ячем.

Вправи для оволодіння навичками стрибків.

Вправи для розвитку фізичних якостей.

<p>“шпагат”; координації – пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, “човниковий” біг 4x9 м, 3x10 м <i>виконує</i> загальнорозвивальні вправи без предметів на місці; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу; згинання та розгинання верхніх кінцівок, колові рухи руками у фронтальній та сагітальній площині; загальнорозвивальні вправи в русі: різновиди ходьби, бігу, стрибків; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами; <i>виконує</i> пересування на лижах: організовуючі команди і прийоми, пересування, повороти; <i>виконує</i> вправи у воді, плавання; * <i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у воді.</p>	<p>Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками плавання. *</p> <p>Правила безпечної поведінки на воді.</p>
<p>Ігрова та змагальна діяльність</p>	
<p><i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; <i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.</p>	<p>Рухливі ігри та естафети.</p> <p>Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.</p>

2 КЛАС

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

245 годин

Пояснювальна записка

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей школярів;

– формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;

– формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;

– ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;

– формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);

– дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;

– залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Читаємо»** передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Змістові лінії реалізуються через навчальні предмети:

2 клас – навчальні предмети «Українська мова», «Читання»

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
<p>Учень/учениця з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>перепитує, доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань;</p> <p><i>сприймає</i> монологічне висловлення й <i>використовує</i> усну інформацію з конкретною метою;</p> <p><i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого і <i>ставить</i> запитання до усного повідомлення;</p> <p><i>відтворює</i> основний зміст усного повідомлення; <i>вибирає</i> інформацію з почутого і <i>пояснює</i>, чому вона зацікавила, <i>обговорює</i> її з іншими особами; <i>висловлює</i> своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту;</p> <p><i>розповідає</i> про власні почуття, які викликав прослуханий текст;</p> <p><i>пояснює</i>, чому щось подобається, а щось ні; <i>бере участь</i> у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, <i>використовує</i> доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи;</p> <p><i>вступає</i> в діалог, <i>підтримує</i> й <i>ініціює</i> діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення;</p> <p><i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами);</p> <p><i>дотримується</i> правил спілкування;</p> <p><i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо);</p> <p><i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування;</p> <p><i>усно переказує</i> текст з опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова,</p>	<p>Сприймання усної інформації.</p> <p>Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.</p> <p>Оцінювання усної інформації.</p> <p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p>

<p>словосполучення); <i>створює</i> власне висловлення за ілюстраціями; <i>розповідає</i> про свої спостереження, враження, події з власного життя; <i>впевнено висловлює</i> свої думки</p>	<p>Створення усних монологічних висловлень</p>
Змістова лінія «Читаємо»	
<p><i>читає вголос</i> правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; <i>виявляє початкові уміння</i> читати мовчки; <i>пояснює</i> значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; <i>знаходить у тексті</i> незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя); <i>правильно інтонує</i> прості речення будь-якого виду; <i>користується</i> найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя); <i>самостійно читає, практично розрізняє</i> з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей- казок), <i>правильно їх називає, визначає</i> емоційний настрій; <i>самостійно читає та розрізняє</i> нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявності наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації; <i>виділяє</i> в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовки, ілюстрації, схеми, таблиці, <i>використовує їх</i> для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння;</p>	<p>Формування і розвиток навички читання</p> <p>Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів.</p> <p>Аналіз та інтерпретація змісту текстів.</p>

виявляє розуміння фактичного змісту тексту та основних думок художніх і нехудожніх текстів (з допомогою вчителя);

пояснює, які, де, коли відбулися події;

визначає, правильно називає персонажів художнього твору, виділяє серед них головного;

перераховує цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті;

встановлює зв'язки між подіями, дійовими особами;

ставить запитання за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння;

розпізнає, називає в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя);

передає зміст (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки;

пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження;

обґрунтовує свої висновки (з допомогою вчителя);

розповідає про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), підтверджує свої думки фактами з тексту;

пов'язує зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом;

передає власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності);

імпровізує з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань;

бере участь у колективному обговоренні прочитаного: зацікавлено й уважно слухає співрозмовників, толерантно ставиться до їхніх

Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного.

думок, пояснює своє розуміння дискусійних питань;

знає і називає найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання;

знаходить у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем;

здійснює пошук потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях;

виявляє в тексті і пояснює зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо);

аналізує одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності;

застосовує одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді;

перетворює вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця, схема тощо);

розпочинає ознайомлення з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку) творів, правильно їх називає;

передбачає орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами;

розрізняє дитячі книжки за типом видання: книжка-вір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник;

добирає для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.;

визначає мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), обирає, читає відповідні книжки, пояснює свій вибір;

перечитує книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання;

має уявлення про жанри й теми дитячого читання;

називає твори, дитячі книжки, що сподобалися, розповідає, які епізоди справили найбільше

Робота з різними джерелами і видами інформації.

Робота з дитячою книжкою
Орієнтовний зміст літературного матеріалу:
дитяча література в авторській, жанрово-тематичній

різноманітності:

– твори усної народної творчості, дитячий фольклор;

– твори відомих

письменників-класиків

України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей;

– художня вітчизняна і

зарубіжна література

сучасних письменників:

казки, легенди, оповідання,

вірші, повісті-казки,

комікси;

– науково-пізнавальна

література для дітей:

книжки, енциклопедії,

довідники;

– дитяча періодика;

теми дитячого читання:

про Батьківщину, сім'ю, на

<p>враження; <i>називає</i> кілька прізвищ авторів прочитаних творів; <i>називає</i> державні символи України й окремі національні символи, традиції українського народу</p>	<p>героїко-патріотичну тематику, про живу й неживу природу, дітей, дружбу, шкільне життя, пригоди, фантастика, дитячі детективи, винаходи, відкриття, сучасні технології та ін.</p>
<p>Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»</p>	
<p><i>пише</i> розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв; <i>дотримується</i> свідомо гігієнічних правил письма; <i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт: <i>розташовує</i> самостійно заголовки у рядку, <i>дотримується</i> поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, <i>робить</i> акуратні виправлення; <i>розташовує</i> слова й віршові строфи в колонку; <i>записує</i> слова в таблицю; <i>обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.); <i>обирає</i> для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); <i>відновлює</i> деформований текст з 3-4 речень; <i>створює і записує</i> коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему; <i>перевіряє</i> (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; <i>виправляє</i> орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя); <i>удосконалює</i> текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)</p>	<p>Формування і розвиток навички письма.</p> <p>Створення власних письмових висловлень. Перевірка й редагування текстів</p>
<p>Змістова лінія «Досліджуємо медіа»</p>	
<p><i>сприймає й обговорює</i> прості медіапродукти; <i>обговорює</i> зміст і форму простих медіапродуктів, <i>розповідає</i>, про що в них ідеться; <i>визначає</i>, кому і для чого призначений</p>	<p>Робота з медіапродукцією</p>

<p>медіапродукт; <i>пояснює</i> зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах; <i>висловлює</i> свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами); <i>створює</i> прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб</p>	
<p>Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»</p>	
<p><i>аналізує</i> звуко-буквений склад слова; <i>експериментує</i> зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово; <i>правильно вимовляє</i> слова з дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим; <i>правильно вимовляє й записує</i> слова з апострофом; <i>правильно наголошує</i> загальноживані слова; <i>експериментує з наголосом: порівнює і пояснює</i> значення слів, які відрізняються лише наголосом; <i>ділить</i> слова на склади; <i>переносить</i> слова з рядка в рядок складами; <i>не відриває</i> при переносі від слова склад, позначений однією буквою; <i>правильно переносить</i> слова зі збігом приголосних, з літерами <i>ь, й</i>, буквосполученнями <i>дж, дз, йо,ьо</i>, апострофом; <i>правильно читає</i> (напам'ять або із запису) український алфавіт; <i>розташовує</i> 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру; <i>користується</i> алфавітом у роботі з навчальними словниками; <i>розпізнає</i> слова, близькі і протилежні за значенням; <i>розрізняє</i> пряме й переносне значення слів; <i>пояснює</i> різні значення багатозначних слів (з</p>	<p>Дослідження звуко-буквеного складу слів, правильна їх вимова і написання.</p> <p>Користування правилами переносу слів.</p> <p>Користування алфавітом.</p>

допомогою вчителя);
розподіляє ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою; *доповнює* кожну групу 2-3 словами;
доречно вживає слова різних лексичних груп у власному мовленні;
розрізняє слова, які відповідають на питання *хто?* і *що?*;
правильно вживає велику / малу літери у власних / загальних назвах;
змінює іменники за числами (один – багато);
впізнає слова, які відповідають на питання *який?* *яка?* *яке?* *які?* окремо та в реченнях, у тексті;
утворює словосполучення іменників з прикметниками;
добирає до відомого предмета відповідні ознаки;
впізнає слова-назви дій, *ставить* до них питання;
добирає влучно дієслова для висловлення власних думок;
розрізняє слова, які називають числа, *ставить* до них питання *скільки?*;
утворює словосполучення числівників з іменниками;
розрізняє слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, *ставить* до них питання;
добирає самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання *хто?* *що?* *який?* *яка?* *яке?* *які?* *що робить?* *що роблять?* *скільки?*;
розподіляє слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови);
упізнає в реченні службові слова; *пише* їх окремо від інших слів;
пов'язує між собою слова за допомогою службових слів;
розпізнає речення за його основними ознаками;
пояснює роль різних видів речень для досягнення мети спілкування;
правильно відтворює інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень;
використовує відповідні розділові знаки в кінці

Дослідження лексичного значення слова.
Використання лексичного багатства української мови у власному мовленні.
Дослідження ролі іменників у мовленні і використання їх у власних висловленнях.

Дослідження виражальних можливостей прикметників, використання їх з метою увиразнення мовлення.
Спостереження за роллю дієслів у мовленні і застосування їх у власних висловленнях.
Дослідження числівників і використання їх у мовленні.

Спостереження за словами, які служать для назви предметів, ознак, дій, чисел.

Дослідження значення в мовленні службових слів і використання їх для зв'язку слів у реченні.

Дослідження і конструювання речень.

речень під час письма;
поширює речення словами за поданими питаннями;
складає і записує речення за малюнком, на задану тему;
розпізнає текст за основними ознаками;
розрізняє текст-розповідь і текст-опис та *пояснює* їх призначення;
добирає заголовок до тексту;
визначає в тексті зачин, основну частину, кінцівку;
знаходить у художніх текстах виражальні засоби мови, *пояснює* їх роль;
складає і записує невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя;
використовує займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів;
перевіряє і вдосконалює власні тексти, усуваючи лексичні повтори

Дослідження і складання текстів.

Удосконалення текстів

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ
МАТЕМАТИКА 140 годин
Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія «**Числа, дії з числами. Величини**» охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід’ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія «**Вирази, рівності, нерівності**» спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія «**Геометричні фігури**» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія «**Робота з даними**» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «**Математичні задачі і дослідження**» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв’язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов’язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонуєваних або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проєктів, міні-досліджень тощо.

2 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Числа, дії з числами. Величини	
<p><i>Учень/учениця</i> <i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні; <i>читає і записує</i> числа, утворює числа різними способами; <i>порівнює</i> числа різними способами; <i>визначає</i> розрядний склад двоцифрового числа; <i>подає</i> числа у вигляді суми розрядних доданків; <i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел; <i>володіє</i> навичками додавання і віднімання чисел у</p>	<p>Нумерація чисел першої сотні</p> <p>Додавання і віднімання</p>

<p>межах 100; <i>обчислює</i> усно зручним для себе способом; <i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання; <i>перевіряє</i> правильність обчислень; <i>визначає</i> невідомий компонент дії віднімання і <i>знаходить</i> його значення; <i>коментує</i> виконання обчислень; <i>розуміє</i> сутність дій множення і ділення; <i>використовує</i> у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення; <i>використовує</i> в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням <i>використовує</i> в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел; <i>розуміє</i> неможливість ділення на нуль; <i>застосовує</i> в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення; <i>обчислює</i> значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці; <i>прогнозує</i> результат множення і ділення, <i>перевіряє</i> правильність обчислень; <i>знаходить</i> число, яке у кілька разів більше (менше) за дане; <i>розуміє</i> сутність кратного порівняння чисел; <i>обчислює</i> результат кратного порівняння чисел; <i>визначає</i> невідомий компонент дій множення і ділення, <i>обчислює</i> його значення; <i>коментує</i> виконувани дії; <i>вимірює</i> і <i>порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість, час, <i>використовує</i> їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень); <i>користується</i> інструментами для вимірювання величин; <i>користується</i> годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо; <i>оперує</i> грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, <i>використовує</i> їх короткі позначення</p>	<p>чисел у межах 100.</p> <p>Знаходження невідомого компонента дії віднімання</p> <p>Арифметичні дії множення і ділення.</p> <p>Назви компонентів та результатів множення і ділення.</p> <p>Взаємозв'язок між множенням і діленням.</p> <p>Переставний закон множення.</p> <p>Особливі випадки множення і ділення.</p> <p>Табличне множення і ділення.</p> <p>Збільшення або зменшення числа у кілька разів.</p> <p>Відношення кратного порівняння.</p> <p>Знаходження невідомого компонента дій множення і ділення</p> <p>Величини: довжина, маса, місткість, час.</p> <p>Гроші</p>
<p>Вирази, рівності, нерівності</p>	

<p><i>записує</i> математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів; <i>встановлює</i> відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами; <i>знаходить</i> значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви; <i>встановлює</i> залежності між компонентами і результатом арифметично дії; <i>застосовує</i> правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками</p>	<p>Числові вирази. Буквені вирази. Числові рівності. Числові нерівності</p>
Геометричні фігури	
<p><i>розпізнає</i> і <i>класифікує</i> геометричні фігури за істотними ознаками; <i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; <i>називає</i> елементи геометричних фігур; <i>моделює</i> геометричні фігури; <i>креслить</i> відрізки заданої довжини; <i>будує</i> прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку; <i>розрізняє</i> круг і коло; <i>вимірює</i> сторони геометричних фігур; <i>обчислює</i> довжину ламаної, периметр многокутника</p>	<p>Геометричні фігури об'ємні та плоскі. Прямокутник. Квадрат. Круг. Коло.</p>
Математичні задачі і дослідження	
<p><i>розв'язує</i> прості і складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом; <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>обирає</i> числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; <i>планує</i> розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; <i>створює</i> математичну модель задачі; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; <i>шукає</i> різні способи розв'язування (розв'язання задачі); <i>складає</i> сюжетні задачі на одну і дві дії; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя</p>	<p>Прості та складені сюжетні задачі, в тому числі геометричні, компетентнісно-зорієнтовані.</p> <p>Навчальні дослідження</p>
Робота з даними	
<p><i>виділяє</i> дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах, лінійних діаграмах; <i>вносить</i> дані до таблиць; <i>визначає</i>, чи достатньо даних для розв'язання</p>	<p>Виділення і впорядкування даних за певною ознакою</p>

проблемної ситуації;
користується даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях.

Додаткові теми:

Раціональні способи додавання і віднімання (порозрядне додавання кількох чисел, прийом округлення кількох доданків тощо).

Таблиця Піфагора.

Подвійні числові нерівності.

Рівняння з одним невідомим.

Нестандартні задачі, які розв'язуються способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень подій навколишнього світу (в житті суспільства, школи, природні явища). «Магічні фігури».

Математичні ребуси.

Моделювання описаної в задачі ситуації за допомогою графів або таблиць

**ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ
«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»**

105 годин

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузєва; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);

- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;

- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;

- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«**Людина**» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);

«**Людина серед людей**» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці);

«**Людина в суспільстві**» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«**Людина і світ**» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв);

«**Людина і природа**» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Типова навчальна програма дає змогу вчителю самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);

- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);

- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

2 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Людина	
<p><i>розповідає</i> про себе та інших, висловлює свої вподобання; <i>описує</i> себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших; <i>розпізнає</i> та описує небезпеку вдома або в школі; <i>ухвалює</i> рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки; <i>пояснює</i>, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі; <i>визначає</i> здорові та шкідливі звички, правила догляду за органами тіла; <i>досліджує</i> зміни, що відбуваються; <i>досліджує</i> позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; <i>досліджує</i> зміни, що відбуваються з людиною</p>	<p>Пізнання себе, своїх можливостей, здорова і безпечна поведінка. Частина тіла людини та їх функції. Турбота про здоров'я. Організація досліджень.</p>
Людина серед людей	
<p><i>пояснює</i>, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі; <i>дотримується</i> правил поведінки, що засвідчують повагу до інших; <i>доречно вживає</i> слова чемності; <i>надає допомогу</i>, коли просять та звертаються по неї; <i>висловлює</i> оцінні судження щодо вчинку, події, явищ;</p>	<p>Стандарти поведінки в суспільстві. Моральні норми. Навички співжиття і співпраці.</p>

<p><i>добирає докази до своїх висновків; не порушує права інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших; співпрацює в групах для досягнення спільних цілей</i></p>	
<p>Людина в суспільстві</p>	
<p><i>розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них; розпитує і збирає інформацію про свій край і державу, історичні події, відомих осіб; захисників та захисниць України; розпитує старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення; дотримується встановлених правил поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів</i></p>	<p>Громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, і символів держави. Внесок українців у світові досягнення. Славетні українці. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.</p>
<p>Людина і світ</p>	
<p><i>має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; усвідомлює необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, цікавиться відповідною інформацією; виявляє інтерес до інформації про інші країни і народи; на конкретних прикладах доводить важливість взаємозв'язків і взаємодії між країнами; в кризових ситуаціях; виявляє доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і звичаїв</i></p>	<p>Толерантне ставлення до різноманітності культур, звичаїв. Внесок українців у світові досягнення. Історичні події. Видатні історичні постаті. Розв'язання ситуацій морального вибору.</p>
<p>Людина і природа</p>	
<p><i>має уявлення про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року; називає пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощування рослин; наводить приклади зв'язку людини і природи; розпізнає зміни в живій та неживій</i></p>	<p>Повітря. Вода. Водойми рідного краю. Форми земної поверхні. Гірські породи. Ґрунт, його властивості і значення. Будова і різноманітність рослин. Умови вирощування рослин. Тварини дикі та свійські. Спостереження за тваринами. Земля та її форма. Обертання Землі. Рік. Місяць. Доба. Вплив Сонця на сезонні явища в</p>

<p>природі; органи рослин; тварин різних груп; <i>розрізняє</i> форми земної поверхні; <i>класифікує</i> за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи; <i>визначає мету</i> дослідження, <i>обирає</i> послідовність дій і обладнання для його виконання; <i>виконує дослідницькі завдання:</i> досліджує властивості повітря, води, ґрунту, гірські породи, рослини своєї місцевості; вимірює температуру повітря, води; спостерігає за тваринами, добовими і сезонними змінами у природі; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природи на основі проведених досліджень; <i>фіксує результати</i> досліджень доступними способами і <i>робить висновки</i>; <i>дізнається</i> про природу, використовуючи різні джерела інформації; <i>застосовує знання</i> про природу в навчальних і життєвих ситуаціях; <i>наводить приклади</i> виробів, які допомагають людині у побуті; <i>розповідає</i> про використання матеріалів на основі їх властивостей; <i>знаходить</i> інформацію про найважливіші винаходи людства, використовуючи різноманітні джерела; <i>робить висновок:</i> природа потребує охорони; <i>бере посильну участь</i> в природоохоронній діяльності.</p>	<p>природі Пори року та їх ознаки. Особливості життя рослин та тварин у різні пори року. Спостереження за добовими і сезонним змінами у природі. Охорона природи. Зв'язок людини і природи. Червона книга України. Рукотворні тіла та матеріали, їх властивості. Використання рукотворних матеріалів у побуті. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини.</p>
---	---

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ІНФОРМАТИКА

35 годин

Пояснювальна записка

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

За результатами формування предметної компетентність випускники початкової школи повинні використовувати початкові знання вміння та навички для:

- доступу до інформації (знання де шукати і як отримувати інформацію);
- опрацювання інформації;
- перетворення інформації із однієї форми в іншу;
- створення інформаційних моделей;
- оцінки інформації за її властивостями.

Програма побудована лінійно-концентрично (з горизонтальним поглибленням):

Рівні навчання Засоби та об'єкти навчання	2 клас		
	Графічний редактор		
Змістові лінії			
Інформація. Дії з інформацією	☀		
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	☀		
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	☀		
Об'єкт. Властивості об'єкта	☀		
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання.	☀		
Алгоритми	☀		

2 клас

Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Інформація. Дії з інформацією	
<i>пояснює</i> значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; <i>наводить приклади</i> значення інформації для себе особисто;	Навколишній світ та інформація. Види інформації за способом подання.

<p><i>називає органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища;</i> <i>наводить приклади інформації у різних видах: текстовій, графічній, звуковій тощо;</i> <i>розрізняє правдиву і неправдиву інформацію, припущення і фантазію;</i> <i>використовує мережі для отримання інформації та спілкування під контролем дорослих;</i> <i>оцінює результати своїх навчальних досягнень</i></p>	
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	
<p><i>розуміє, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією;</i> <i>наводить приклади технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію;</i> <i>використовує цифрові пристрої у близькому для себе середовищі;</i> <i>пояснює, чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої;</i> <i>звертається за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера;</i> <i>оцінює результати своїх навчальних досягнень</i></p>	<p>Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією.</p>
Об'єкт. Властивості об'єкта	
<p>Учень/учениця: <i>називає об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей;</i> <i>описує об'єкт називаючи його властивості та їх значення;</i> <i>порівнює об'єкти за значеннями властивостей;</i> <i>спостерігає за об'єктами, визначає спільні та відмінні ознаки/властивості;</i> <i>наводить приклади об'єктів, що відповідають заданим властивостям</i> <i>оцінює результати своїх навчальних досягнень</i></p>	<p>Створення простих геометричних моделей об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта)</p>
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	
<p><i>запускає знайомі програми;</i> <i>завершує роботу з програмою;</i> <i>називає інструменти малювання у</i></p>	<p>Меню комп'ютерної програми. Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних</p>

<p>графічному редакторі; <i>обирає</i> інструмент малювання для досягнення конкретного результату; <i>створює</i> не складні малюнки за зразком; <i>створює</i> зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та змінює значення властивостей; <i>вміє</i> змінити колір контуру або тла об'єкта обравши зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; <i>виконує</i> завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; <i>пропонує</i> власні кольорові рішення малюнка; <i>пояснює</i> добір кольорів; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>програм. Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування не складних малюнків. Добір кольорової гами малюнка Збереження малюнків</p>
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання	
<p><i>об'єднує</i> об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; <i>створює</i> візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; <i>виділяє</i> та <i>переносить</i> фрагменти малюнка; <i>створює</i> графічні відповіді до навчальних завдань; <i>знаходить</i> приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; <i>визначає</i> закономірність об'єктів; <i>відтворює</i> послідовність об'єктів із заданою закономірністю; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Перенесення фрагментів малюнка. Виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Прості та складені сюжетні геометричні задачі. Копіювання фрагментів малюнку.</p>
Лінійні алгоритми	
<p>Учень/учениця: <i>визначає</i> послідовність кроків для виконавців; <i>знаходить помилки</i> у алгоритмах; <i>визначає</i> результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; <i>створює</i> малюнок за лінійним алгоритмом; <i>пропонує</i> власні алгоритми створення не</p>	<p>Створення малюнків за готовими алгоритмами Складання власних графічних алгоритмів</p>

складних геометричних зображень; оцінює результати своїх навчальних досягнень	
---	--

Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ 35 годин

Пояснювальна записка

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через навчальний предмет «Дизайн і технології».

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-прикладному мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «**Інформаційно-комунікаційне середовище**» охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробках; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Змістова лінія «**Середовище проектування**» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Змістова лінія «**Середовище техніки і технологій**» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проектно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

2 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище	
<p><i>Учень/учениця:</i> <i>досліджує</i> природні матеріали за формою, кольорами, властивостями (візуально, на дотик); <i>порівнює</i> природні і рукотворні форми; <i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>створює</i> поетапно композицію та вироби з природних матеріалів за зображеннями, зразком або власним задумом; <i>порівнює</i> традиційні і сучасні вироби декоративно-прикладного мистецтва за матеріалами, техніками виконання, функціональними та естетичними властивостями; <i>розрізняє</i> основні види народних декоративних візерунків, орнаментів; <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва; <i>розрізняє</i> види матеріалів та називає сфери їх використання; <i>досліджує</i> властивості матеріалів візуально та на дотик; <i>аргументує</i> доцільність використання вторинних матеріалів для збереження навколишнього середовища; <i>моделює</i> виріб з деталей конструктора за графічними зображеннями або власним задумом (самостійно, в парі або в групі)</p>	<p>Природне і штучне середовище. Матеріали. Спостереження, імітація, фантазування. Правила внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять. Організація робочого місця. Інструменти та пристосування. Моделі-аналоги. Характеристики традиційних і сучасних виробів декоративно-прикладного мистецтва, знайомство з народними умільцями свого краю (реально або віртуально). Властивості матеріалів (природні матеріали, папір, картон, пластилін, полімерна глина, солене тісто, тканина, нитки, шнури, дріт, пластик, пінопласт та ін.). Конструктори, навчальні набори з графічними зображеннями, інструкційними картками</p>
Середовище проєктування	
<p><i>продукує</i> ідеї для вибору об'єкта праці та обговорює їх з іншими; <i>оцінює</i> проєктні ідеї – власні та інших; <i>пояснює</i> вибір особисто привабливого об'єкта праці, відповідаючи на запитання дорослих;</p>	<p>Виявлення проблеми. Вибір об'єкта праці для його проєктування і виготовлення.</p>

<p><i>обдумує</i> план реалізації задуму в матеріалі; <i>прогнозує</i>, яким має бути виріб, його функціональну і естетичну цінність; <i>порівнює</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>моделює</i> виріб з елементами фантазування; <i>описує</i> модель свого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для виготовлення виробу, застосовує вторинні матеріали; <i>використовує</i> традиційні та сучасні технології виготовлення виробів (комбінована аплікація, оригамі, кірігамі, квілінг, витинанка тощо); <i>пояснює</i> визначену послідовність виготовлення спроектованого виробу за зображеннями</p>	<p>Дизайн-проектування – моделювання та конструювання, зокрема з використанням макетних матеріалів (картон, пінопласт та ін.). Графічні зображення для послідовного виготовлення виробу плоскої та об’ємної форми. Поетапне проектування технології виготовлення виробу</p>
<p>Середовище техніки і технологій</p>	
<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії; <i>виготовляє</i> поетапно виріб за визначеною послідовністю; <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів; <i>з’єднує</i> деталі та <i>оздоблює</i> їх з використанням традиційних та сучасних технологій; <i>дотримується</i> послідовності виготовлення виробу з допомогою вчителя; <i>раціонально</i> використовує матеріали, зокрема і вторинні</p>	<p>Ручні інструменти та пристосування. Виготовлення виробу за графічними зображеннями. Технологічні операції з матеріалами (згинання, складання, скручування, рвання, зібгання, різання, склеювання, зв’язування, ліплення тощо). Раціональне використання матеріалів</p>
<p>Середовище соціалізації</p>	
<p><i>обґрунтовує</i> соціальну, функціональну та естетичну цінність створеного виробу; <i>оцінює</i> та <i>презентує</i> результати власної проектно-технологічної діяльності; <i>обговорює</i> результати з іншими; <i>долучається</i> до благодійної діяльності в групах з власноруч створеними виробами; <i>умотивовує</i> необхідність робити подарунки, допомагати іншим, бережливо ставитися до природного середовища; <i>висловлює</i> емоційно-ціннісне ставлення до професій дорослих у сім’ї та родині своїх друзів, однокласників; <i>виконує</i> трудові дії в побуті: дрібний ремонт,</p>	<p>Цінність виконаного проекту для соціальної сфери. Презентабельність та реклама. Благочинна та природоохоронна діяльність в групах та середовищі. Світ професій соціальної сфери.</p>

доглядає за одягом та взуттям (упорядкування, чищення, пришивання гудзика та ін.), засобами гігієни, іграшками, домашніми тваринами, рослинами, готує та сервірує нескладні страви за наочним прикладом з допомогою дорослих або спільно із старшими учнями, дотримується культури поведінки за столом, гостинно пригощає батьків, друзів тощо

Побутове самообслуговування

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ МИСТЕЦТВО

Образотворче мистецтво, 35 годин

Музичне мистецтво, 35 годин

Пояснювальна записка

Мистецька освітня галузь реалізується через окремі предмети музичне мистецтво та образотворче мистецтво .

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за **змістовими лініями**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах

компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- ✓ усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (*вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною*).
- ✓ здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (*математична компетентність*).
- ✓ спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (*компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність*);
- ✓ самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (*інформаційно-комунікаційна компетентність*);
- ✓ формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- ✓ співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (*громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей*);
- ✓ опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (*культурна компетентність*);
- ✓ проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (*підприємливість та фінансова грамотність*);
- ✓ виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (*інноваційність*).

2 клас

35 годин

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>Учень/учениця:</i> <i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці; <i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання, інтонація) <i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням;</p>	<p>Спів (співацька постава, дихання, інтонація, дикція).</p>

добирає реквізит;

створює варіанти ритмічного супроводу до пісні;

відтворює прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах;

обирає тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу;

грає в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо);

придумує образи і *створює* їх знайомими засобами музичної виразності;

імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;

орієнтується в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);

виконує нескладні ролі, етюди-наслідування;

вправляється над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жести, перевтілюючись у різних персонажів;

рухається в ритмі і темпі музики, *узгоджує* свої рухи з музичним супроводом (співом);

орієнтується у просторі;

дотримується правил поведінки в театрі;

імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести);

вирізняє види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/ її настрій

проявляє інтерес до творів мистецтва та мистецької діяльності;

виконує прості живописні, графічні, декоративні, пластичні композиції;

складає та розташовує на площині (в просторі) окремі елементи зображень (форм) в просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову);

відповідно задуму, *обирає* формат (вертикальний, горизонтальний) композиції;

використовує всю площину аркуша;

використовує основні, похідні, ахроматичні, теплі й холодні кольори; *утворює* відтінки кольорів;

експериментує з кольорами, лініями, формами тощо;

Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо.

Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах

Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики.

Інсценізація пісень, створення театралізованих образів.

Знайомство з нотною грамотою (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах I октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма).

Малювання графічними матеріалами, фарбами.

Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна, об'ємна).

Дослідження доквілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів. Використання різних ліній,

<p><i>користується</i> художніми та природними матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо; <i>працює</i> (вирізує, конструює) з папером, з природними матеріалами; <i>дотримується</i> правил техніки безпеки; <i>бере участь у прикрашенні</i> середовища, в якому живе і навчається;</p>	<p>плям, форм, кольорів та їх відтінків для створення візуальних образів.</p> <p>Вирізування, конструювання з паперу.</p> <p>Робота з природними матеріалами.</p> <p>Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів. різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).</p> <p>Ліплення з пластичних матеріалів різними прийомами і способами.</p> <p>Прикрашення місця, де навчається, живе.</p> <p>Організація робочого місця. Дотримання охайності та правил техніки безпеки.</p> <p>Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування.</p> <p>Відтворення елементарних танцювальних елементів. Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести).</p> <p>Використання видів мистецької діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.</p>
<p>Сприймання та інтерпретація мистецтва</p>	
<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям; <i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); реєстр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру, окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо)), характеризує мелодію; <i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; <i>порівнює</i> музичні та візуальні образи, твори</p>	<p>Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні особистим емоціям та враженням.</p> <p>Визначення засобів виразності твору.</p> <p>Порівняння природних форм,</p>

<p>мистецтва та явища довкілля;</p> <p><i>розрізняє</i> види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм);</p> <p><i>використовує</i> театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація);</p> <p><i>виявляє</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p>образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.</p> <p>Знайомство з деякими видами театру (ляльковий, музичний, драматичний), кіномистецтва (кінофільм, мультфільм (графічна, пластична, лялькова анімація)).</p> <p>Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення та поліпшення емоційного стану.</p>
---	--

Комунікація через мистецтво

<p><i>виявляє</i> (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, отриманої з творів мистецтва;</p> <p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p> <p><i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано;</p> <p><i>готовий / -а</i> до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / -ла;</p> <p><i>виявляє</i> досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків;</p> <p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва;</p> <p><i>обговорює</i> з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості;</p> <p><i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці.</p>	<p>Виховні ситуації: обговорення (з допомогою вчителя) інформації – сюжетів, характерів персонажів тощо, отриманої з творів мистецтва.</p> <p>Презентація та характеристика власних творчих досягнень.</p> <p>Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій, флеш-моби тощо);</p> <p>Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо)</p> <p>Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>
--	---

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного

ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

– розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

– використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

– формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

– розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесною гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ

корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність» передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

2 КЛАС
105 годин

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
<p><i>Учень/учениця:</i> <i>розуміє</i> значущість рухового режиму для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку; <i>пояснює</i> значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я; <i>дотримується</i> рухового режиму протягом дня; <i>називає</i> основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей; <i>дотримується</i> правил особистої гігієни в режимі дня;</p>	<p>Руховий режим дня молодшого школяра. Значення і правила виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилинки та фізкультурної паузи. Рухова активність протягом дня. Фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей. Правила особистої гігієни молодшого школяра.</p>
<p><i>виконує</i> організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешикування із колони по одному в колону по три (чотири);</p>	<p>Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи:</p>
<p><i>добирає та виконує</i> загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок; <i>виконує</i> присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики;</p>	<p>а) загальнорозвивальні вправи; б) положення тіла у просторі: сіди, упори, виси, елементи акробатики.</p>
<p><i>володіє</i> навичками пересувань: ходьба</p>	<p>Вправи для оволодіння</p>

широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг почергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод;

володіє навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність;

виконує вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, подошвою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками);

виконує стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо;

виконує фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сидячі, зігнувши ноги (у різних напрямках); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої

навичками пересувань.

Вправи для опанування навичок володіння малим м'ячем.

Вправи з великим м'ячем.

Вправи для оволодіння навичками стрибків.

Вправи для розвитку фізичних якостей.

<p>інтенсивності; гнучкості – махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях;</p> <p><i>добирає та виконує</i> фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості:</p> <p>загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи;</p> <p><i>виконує</i> загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними положеннями рук; вправи на координацію;</p> <p>загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави;</p> <p><i>володіє</i> навичками пересувань на лижах: лижні ходи, повороти, спуски, підйоми, гальмування;</p> <p><i>виконує</i> вправи у воді: багаторазові видихи у воду; вправи для оволодіння рухами ногами у плаванні стилями кроль на грудях та кроль на спині; вправи для оволодіння рухами руками як у плаванні стилем кроль на грудях; плавання; *</p> <p><i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у воді.</p>	<p>Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.</p> <p>Загальнорозвивальні вправи в русі, з предметами, вправи на відчуття правильної постави; вправи для профілактики плоскостопості.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками плавання. *</p> <p>Правила безпечної поведінки на воді.</p>
Ігрова та змагальна діяльність	
<p><i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор;</p> <p><i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для</p>	<p>Рухливі ігри та естафети.</p> <p>Правила безпечної поведінки</p>

3 КЛАС

Мовно-літературна освітня галузь

Українська мова

Мета – формування мотивації вивчення української мови; розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєво-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української мови в гімназії.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- ✓ виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;
- ✓ розвиток зв'язного мовлення, уяви, пізнавальних здібностей, логічного, критичного та образного мислення школярів;
- ✓ формування повноцінної навички письма, уміння брати участь у діалозі, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- ✓ дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- ✓ залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Реалізація зазначених мети і завдань здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Взаємодіємо усно», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в учнів початкової школи умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** передбачає формування в учнів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** спрямована на формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної мови та правил українського правопису, формування у школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

На вивчення української мови в 3 і 4 класах виділено по 122 години (3,5 години на тиждень). Рекомендовано 3 години на тиждень проводити уроки української мови, 1 годину на два тижні – урок розвитку зв'язного мовлення.

3 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
<p><i>уважно слухає</i> репліки співрозмовника, <i>уточнює</i> почуте в діалозі з огляду на ситуацію спілкування; [3 МОВ 1.1]</p> <p><i>сприймає уважно</i> монологічне висловлення з конкретною метою; [3 МОВ 1.1]</p> <p><i>розуміє й адекватно виконує</i> навчальні дії відповідно до прослуханої інструкції, настанови вчителя; [3 МОВ 1.1] <i>передає</i> зміст почутого (послідовність подій у розповіді, перелік ознак в описі, наведені аргументи в міркуванні); [3 МОВ 1.2]</p> <p><i>добирає</i> заголовки до частин прослуханого тексту; [3 МОВ 1.2]</p> <p><i>визначає</i> тему і мету усного повідомлення; [3 МОВ 1.4] <i>вибирає</i> інформацію з почутого з певною метою, <i>використовує</i> її для створення власних висловлень; [3 МОВ 1.3]</p> <p><i>визначає</i> позицію мовця, погоджується з нею або заперечує; [3 МОВ 1.5]</p> <p><i>висловлює</i> власні думки з приводу почутого, <i>аргументує</i> їх, спираючись на власний досвід; [3 МОВ 1.6]</p> <p><i>вступає і підтримує</i> діалог на теми, пов'язані з важливими життєвими ситуаціями; [3 МОВ 1.7]</p> <p><i>аргументує</i> свої думки під час розмови; [3 МОВ 1.6], [3 МОВ 1.7]</p> <p><i>виявляє</i> доброзичливе ставлення до думок інших; <i>дотримується</i> етичних норм спілкування, правил етикету; [3 МОВ 1.8]</p> <p><i>вживає</i> у процесі спілкування правильні форми звертань, слів, що виражають прохання, пропозицію, побажання, вибачення; [3 МОВ 1.7], [3 МОВ 1.8]</p> <p><i>формулює</i> розгорнуту відповідь на поставлене запитання; [3 МОВ 1.6]</p>	<p>Сприймання усної інформації.</p> <p>Робота над розумінням діалогічного й монологічного мовлення.</p> <p>Сприймання і розуміння навчальних інструкцій, настанов.</p> <p>Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.</p> <p>Відтворення змісту прослуханого своїми словами.</p> <p>Визначення теми і мети почутої інформації.</p> <p>Вибір необхідної інформації з почутого.</p> <p>Оцінювання усної інформації. Вираження власної думки щодо змісту прослуханого.</p> <p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p> <p>Створення усних монологічних висловлень (розповідь, опис, міркування, есе) самостійно та з опорою на дидактичні матеріали (даним початком, основною частиною або кінцівкою, складеним планом).</p> <p>Використання</p>

<p><i>доводить</i> аргументовано свою думку; [3 МОВ 1.6] <i>будує</i> усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, міркування) за малюнком, ситуацією з опорою на допоміжні матеріали (частиною тексту, планом, опорними словами, словосполученнями) □ [3 МОВ 1.6] <i>бере участь</i> у створенні есе під керівництвом учителя; [3 МОВ 1.6] <i>використовує</i> виражальні засоби мови; [3 МОВ 1.7] <i>висловлює</i> власну думку про предмети, явища, події [3 МОВ 1.6]</p>	<p>виражальних засобів мови</p>
<p>Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»</p>	
<p><i>дотримується</i> загальних правил письма; [3 МОВ 3.1] <i>дотримується</i> пропорційної висоти, ширини, нахилу великих і малих букв та пунктуаційних знаків (! ?) у зошиті в одну лінійку; [3 МОВ 3.1] <i>нарощує</i> швидкість письма, безвідривно поєднуючи елементи букв та букви між собою; [3 МОВ 3.1] <i>прискорює</i> письмо в міру своїх психофізіологічних можливостей, не спотворюючи форми букв та їх поєднань; [3 МОВ 3.1] <i>пише</i> розбірливо; [3 МОВ 3.1] <i>оформлює</i> охайно письмову роботу в зошиті в одну лінійку; [3 МОВ 3.1] <i>дотримується</i> абзаців, полів зошита; [3 МОВ 3.1] <i>записує</i> слова в колонку; [3 МОВ 3.1] <i>обирає</i> для оформлення повідомлення відповідний шрифт, розмір і колір букв тощо; [3 МОВ 3.1] <i>створює</i> письмове висловлення (розповідь, опис) на добре відому й цікаву тему, на основі вражень від прочитаного твору, переглянутого фільму, ситуації з життя; [3 МОВ 3.1], [3 МОВ 3.2] <i>висловлює</i> своє ставлення до того, про що пише; [3 МОВ 3.1] <i>складає і записує</i> художні і науково-популярні описи за поданим зразком, використовуючи інформацію з різних джерел; [3 МОВ 3.1] <i>будує текст</i> міркування за зразком та поданим початком; [3 МОВ 3.1]</p>	<p>Розвиток навички письма. Дотримання графічних, гігієнічних і технічних правил письма. Формування навички письма в графічній сітці в одну лінійку. Розвиток швидкості письма: безвідривне поєднання елементів букв <i>и, л, п; н, р, ф</i> та 3-4 букв між собою типу <i>дим, мили, ориз, трив</i> без викривлення графем. Дотримання культури оформлення письмових робіт. Побудова зв'язних текстів (розповідь, опис, міркування). Письмове переказування тексту розповідного змісту. Висловлення власного ставлення до змісту написаного. Використання виражальних засобів мови. Перевірка та редагування текстів. Обговорення письмових робіт.</p>

<p><i>письмово переказує</i> текст розповідного змісту; [ЗМОВ3.1] <i>використовує</i> у власних текстах виражальні засоби мови; [З МОВ3.1] <i>оформлює</i> власне висловлення так, щоб воно було грамотним (у межах вивченого) і зрозумілим; [З МОВ 3.1] <i>знаходить</i> і акуратно <i>виправляє</i> у власному тексті помилки (графічні, орфографічні, граматичні, лексичні і стилістичні), орієнтуючись на пам'ятку, підготовлену вчителем; [З МОВ3.3] <i>обговорює</i> письмові роботи (власні й однокласників) у парі, невеликій групі, <i>визначає</i> позитивні характеристики [З МОВ 3.3]</p>	
<p>Змістова лінія «Досліджуємо медіа»</p>	
<p><i>сприймає</i> доступні медіатексти; [З МОВ 1.1], [З МОВ 2.1] <i>визначає</i> мету простих медіаповідомлень; [З МОВ 1.4], [З МОВ 2.2] <i>інтерпретує</i> медіаповідомлення на основі власного досвіду; [З МОВ 1.4], [З МОВ2.2] <i>виділяє</i> цікаву для себе інформацію; [З МОВ 1.3] <i>намагається виявити</i> приховану інформацію в медіапродуктах; [З МОВ1.4] <i>пояснює</i> свою реакцію на медіаповідомлення (як буде реагувати у відповідь); [З МОВ 1.5] <i>створює</i> прості медіапродукти (листівка, запрошення, sms-повідомлення, фотоколаж, книжечка тощо); [З МОВ 1.7], [З МОВ 3.2] <i>пояснює</i>, кому і для чого призначені створені ним медіапродукти [З МОВ 1.7]</p>	<p>Сприймання простих медіатекстів, виявлення в них очевидних ідей та прихованої інформації. Висловлення власного ставлення до медіаповідомлень. Створення простих медіа продуктів.</p>
<p>Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»</p>	
<p><i>правильно вимовляє</i> слова з апострофом, звуками [ґ], [дж], [дз], [дз'], дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим, ненаголошеними голосними [е], [и], подовженими приголосними звуками; [З МОВ 4.1] <i>правильно наголошує</i> загальноживані слова; [З МОВ 4.1] <i>відтворює</i> напам'ять український алфавіт [З МОВ 4.1]</p>	<p>Дослідження фонетичних закономірностей української мови. Дотримання орфоепічних вимог у власному мовленні.</p> <p>Застосування алфавіту.</p>

<p><i>розташовує</i> 7-9 слів за алфавітом, орієнтуючись на першу і другу літери □ [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>користується</i> алфавітом під час роботи з навчальними словниками; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>пояснює</i> пряме і переносне значення слів; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>добирає</i> до поданого слова 1-2 найуживаніші синоніми, антонім; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>користується</i> навчальними словниками синонімів, антонімів; [3 МОВ 2.5]</p> <p><i>розпізнає</i> найуживаніші багатозначні слова і <i>пояснює</i> їх різні значення; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>знаходить</i> і <i>пояснює</i> роль синонімів, антонімів, багатозначних слів у тексті; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>доречно використовує</i> у власних висловленнях слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова; [3 МОВ 4.2]</p> <p><i>визначає і пояснює</i> роль закінчення, кореня, префікса, суфікса в слові; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>розрізняє</i> спільнокореневі слова і форми того самого слова (з допомогою вчителя); [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>пояснює</i>, що таке орфограма; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>розпізнає</i> слова з орфограмами і перевіряє їх; [3 МОВ 4.1] <i>правильно записує</i> слова з ненаголошеними голосними [е], [и] в корені, які перевіряються наголосом; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>користується</i> орфографічним словником для перевірки написання слів з ненаголошеними [е], [и], що не перевіряються наголосом; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>правильно записує</i> слова з префіксами <i>роз-</i>, <i>без-</i>, <i>з-</i> (<i>с-</i>); [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>розпізнає</i> в тексті і <i>самостійно добирає</i> іменники, <i>ставить</i> до них питання; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>розпізнає</i> іменники, які називають опредмечені дії, ознаки; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>розрізняє</i> іменники – назви істот і неістот, <i>правильно ставить</i> до них питання; [3 МОВ 4.1]</p> <p>і загальні іменники; [3 МОВ 4.1] <i>записує</i> з великої букви; [3 МОВ 4.1] <i>визначає</i> рід [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>змінює</i> іменники за числами; [3 МОВ 4.1]</p>	<p>Користування навчальними словниками.</p> <p>Спостереження за лексичним значенням слова.</p> <p>Вживання у власному мовленні слів різних лексичних груп (слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова).</p> <p>Дослідження будови слова.</p> <p>Розрізнення форм слова і споріднених слів.</p> <p>Дослідження орфограм, пов'язаних з будовою слова.</p> <p>Спостереження за номінативною функцією іменників у мовленні.</p> <p>Розрізнення назв істот і неістот, власних і загальних іменників.</p> <p>Визначення роду іменників. Змінювання іменників за числами.</p> <p>Вживання іменників у власних висловленнях.</p>
---	---

<p><i>доречно вживає</i> іменники у власному мовленні; [3 МОВ 4.2]</p> <p><i>розпізнає</i> прикметники в тексті; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>пояснює</i> роль прикметників у мовленні; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>будує</i> словосполучення прикметників з іменниками, <i>встановлює</i> між ними граматичний зв'язок за допомогою питань; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>змінює</i> прикметники за родами і числами у сполученні з іменниками; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>розпізнає</i> граматичну форму прикметника за родовим закінченням, поставленим питанням, за іменником, з яким він зв'язаний; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>вживає</i> прикметники у власних висловленнях з метою їх увиразнення; [3 МОВ 4.2]</p> <p><i>розпізнає</i> серед слів числівники, які відповідають на питання <i>скільки?</i>; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>правильно вимовляє, наголошує і записує</i> числівники, які використовуються для запису дати в зошиті; [3 МОВ 4.1] <i>правильно читає</i> числові вирази; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>розпізнає</i> дієслова в тексті, ставить до них питання; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>розрізняє</i> часові форми дієслів; [3 МОВ 4.1] <i>змінює</i> дієслова за часами; [3 МОВ 4.1] <i>правильно записує не</i> з дієсловами; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>добирає</i> дієслова-синоніми, антоніми, з прямим і переносним значеннями і <i>доречно вживає</i> їх у власних висловленнях; [3 МОВ 4.1], [3 МОВ 4.2]</p> <p><i>правильно інтонує</i> речення, різні за метою висловлювання та вираженням почуттів; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>правильно будує і записує</i> розповідні, питальні, спонукальні, окличні і неокличні речення; [3 МОВ 4.1] <i>правильно інтонує і записує</i> речення зі звертанням; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>використовує</i> форми кличного відмінка під час звертань; [3 МОВ 4.1]</p> <p><i>визначає</i> в реченні головні (підмет і присудок) та другорядні (без поділу на види) члени речення; [3 МОВ 4.1] <i>виділяє</i> словосполучення в групі підмета і групі</p>	<p>Дослідження ролі прикметників у мовленні.</p> <p>Встановлення зв'язку прикметників з іменниками.</p> <p>Змінювання прикметників за родами і числами.</p> <p>Використання прикметників у власному мовленні.</p> <p>Засвоєння правильної вимови і правопису найуживаніших числівників.</p> <p>Дослідження ролі дієслів у мовленні.</p> <p>Змінювання дієслів за часами. Правопис <i>не</i> з дієсловами.</p> <p>Вживання дієслів у власному мовленні.</p> <p>Дослідження речень, різних за метою висловлювання, інтонацією, зі звертаннями.</p> <p>Визначення в реченні головних і другорядних членів.</p> <p>Встановлення зав'язків між словами в словосполученні і реченні.</p> <p>Побудова різних видів речень.</p> <p>Дослідження будови тексту.</p> <p>Розрізнення різних типів і стилів текстів (художні, науково-популярні, ділові).</p> <p>Визначення теми і мети тексту.</p>
--	--

<p>присудка; [3 МОВ4.1] <i>встановлює</i> зв'язок між головним і залежним словом у словосполученні; [3 МОВ 4.1] <i>встановлює</i> граматичні зв'язки між словами в простому реченні за допомогою питань; [3 МОВ 4.1] <i>будує</i> різні види простих речень; [3 МОВ 4.1] <i>визначає</i> в тексті зачин, основну частину і кінцівку; [3 МОВ 4.1] <i>розпізнає</i> текс-розповідь, опис, міркування, есе; [3 МОВ 4.1] <i>розрізняє</i> за характерними ознаками художні, науково-популярні та ділові тексти; [3 МОВ 4.1] <i>визначає</i> тему і мету тексту; [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 4.1] <i>добирає</i> заголовок відповідно до теми тексту; [3 МОВ 4.1] <i>складає</i> плану тексту; [3 МОВ 4.1] <i>дотримується</i> абзаців у оформленні текстів на письмі; [3 МОВ 4.1] <i>використовує</i> для зв'язку речень у тексті займенники, прислівники, близькі за значенням слова [3 МОВ 4.2]</p>	<p>Складання плану тексту</p>
---	-------------------------------

Мовно-літературна освітня галузь

Літературне читання

Пояснювальна записка

Мета – розвиток особистості молодшого школяра засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної та інших ключових компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного, соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, критичного і логічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української та зарубіжної літератури в освітньому закладі II ступеня.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- ✓ ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів;
- ✓ формування в учнів повноцінної навички читання як універсального інструменту функціональної грамотності;
- ✓ розвиток інтересу і здатності до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача;
- ✓ формування умінь опрацьовувати художні, науково-художні тексти;
- ✓ оволодіння прийомами структурно-сміслового і образного аналізу текстів різних видів;
- ✓ розвиток образного, критичного, логічного мислення та мовлення;
- ✓ формування умінь самостійної роботи з різними видами і джерелами інформації;
- ✓ формування прийомів роботи з дитячою книжкою, періодичною, довідковою літературою;

- ✓ формування вмінь безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіа засобів;
- ✓ розвиток уяви і здатності виявляти себе у різних видах літературно-творчої діяльності.

Відповідно до мети і завдань предмета «Літературне читання» визначено такі змістові лінії: «Пізнаємо простір дитячого читання»; «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»; «Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»; «Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»; «Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»; «Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»; «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти».

Реалізація змістових ліній програми з літературного читання здійснюється у процесі особистісно зорієнтованої розвивальної читацької і комунікативної діяльності учнів. Враховуючи потреби та інтереси молодших школярів у пізнанні світу людей, природи, самопізнанні, залучаючи їх до вдумливого читання найкращих дитячих книжок, текстів, різних видів учитель виховує україномовну особистість, компетентного, критично мислячого читача, який розуміє цінність книги, відчуває красу рідного слова, збагачує свій читацький, мовленнєвий і пізнавальний досвід.

Змістова лінія **«Пізнаємо простір дитячого читання»** створює передумови для ознайомлення учнів 3 класів з різноманітною за темами і жанрами дитячою літературою, з різними видами довідкових, навчальних і медіатекстів, способами здобуття інформації у сучасному медіапросторі.

Простір дитячого читання передбачає взаємодію організованої і самостійної читацької діяльності учнів, що сприяє формуванню дитини-читача, який на завершення початкової школи має належний читацький кругозір, розуміє цінність читання і виявляє до нього інтерес, набуває достатній досвід використання з різною метою текстів різних видів.

Змістова лінія **«Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»** охоплює такі основні змістові блоки: удосконалення й розвиток якісних характеристик технічної і смислової сторін навички під час читання вголос і мовчки; самостійне застосування мовленнєвих та позамовних засобів художньої виразності; оволодіння, з поступовим нарощуванням ступеня складності, прийомами смислового читання (прийоми самостійного розуміння лексичного значення слів, словосполучень; повноцінного усвідомлення в тексті фактичної, концептуальної, підтекстової (з допомогою вчителя) інформації); застосування видів читання: аналітичного, переглядового, вибіркового відповідно до мети читання.

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»** спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися з іншими людьми в діалогічній і формі заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»** передбачає цілісне сприймання учнями художніх, науково-художніх

текстів, їх аналіз, інтерпретацію з використанням літературознавчих понять (практично); формування умінь висловлювати рефлексивні судження у зв'язку з прочитаним, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів та використовувати її для збагачення особистого читацького досвіду.

Змістова лінія «**Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою**» передбачає формування і розвиток в учнів прийомів розрізнення дитячих книжок за жанрово-тематичними ознаками, типом видання (книжка-твір, книжка-збірка, довідник, словник і т.ін.); прогнозування орієнтовного змісту книжки (твору) з опорою на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; прийомів самостійного вибору книжок з використанням інформаційних ресурсів дитячої бібліотеки; умінь зв'язно висловлювати власні емоційно-оцінні враження щодо змісту прочитаного, складати короткий відгук на прочитану книжку та ін.

Змістова лінія «**Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією**» має на меті формування і розвиток в учнів понять про різні види медіа та використані в них вербальні і невербальні засоби впливу на читача; формування умінь і навичок сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіазасобами; виражати себе і спілкуватися з іншими за допомогою власних медіапродуктів.

Оволодіння медіаграмотністю є поліпредметним процесом, який передбачає зв'язок із щоденним життям дітей не лише в школі, а й поза нею, створення можливостей набувати досвід критичного осмислення різної медіапродукції, що має позитивно вплинути на розширення їхнього читацького і соціального досвіду, вироблення умінь відрізняти корисну інформацію від шкідливої, уникати імовірних для цього віку ризиків взаємодії з медіапродуктами.

Змістова лінія «**Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти**» передбачає розвиток уяви, художньо-образного мислення і мовлення дітей, оволодіння вербальними і невербальними засобами створення творчих продуктів з різним ступенем самостійності (зміни, доповнення, продовження тексту, ілюстрування; участь в інсценізаціях, дослідницьких проєктах; складання есе, казок, віршів, закличок, загадок, оповідань та ін.).

3 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Пізнаємо простір дитячого читання	
<p>Учень/учениця: <i>правильно називає та практично розрізняє фольклорні і авторські твори; [3 МОВ 2.2]</i> <i>співвідносить вивчені твори з відповідними жанрами (казка, вірш, художні і науково-художні оповідання; байка); [3 МОВ 2.1]</i> <i>самостійно визначає жанрові ознаки казок, віршів, оповідань,</i></p>	<p>Доступний і цікавий дітям навчальний матеріал різноманітний за жанрами, персоналіями і джерелами здобуття інформації: <i>-усна народна творчість</i> (малі фольклорні форми: лічилки, скоромовки, загадки, приказки, прислів'я; казки героїко-фантастичні, легенди, байки,</p>

<p>називає основні жанрові ознаки п'єси; [3 МОВ 2.1]</p> <p><i>розуміє</i>, яку інформацію можна одержати в творах різних жанрів; [3 МОВ 2.4]</p> <p><i>називає</i> основні теми прочитаного; прізвища, імена відомих українських письменників, твори яких вивчалися на уроках літературного читання; [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.5]</p> <p><i>розповідає</i> епізоди з життя відомих письменників, про їхні твори, з якими неодноразово ознайомлювалися під час навчання; [3 МОВ 1.3]</p> <p><i>вміє</i> розповісти сюжети кількох казок (фольклорних і авторських); <i>знає напам'ять</i> 5-6 віршів, кілька прислів'їв, скоромовок; <i>виявляє ставлення</i> до прослуханого і прочитаного; [3 МОВ 2.3], [3 МОВ 2.4]</p> <p><i>знає і називає</i> найважливіші інформаційні ресурси; [3 МОВ 2.5]</p> <p><i>знаходить</i> в них потрібну інформацію. [3 МОВ 2.5]</p>	<p>пісні);</p> <p><i>-художні твори відомих українських і зарубіжних письменників:</i></p> <p><i>поезія</i> (вірші пейзажні, сюжетні, фантастичні, гумористичні; вірші-загадки, акровірші);</p> <p><i>проза</i> (оповідання, уривки з повістей, казки; п'єси);</p> <p><i>байки</i> (вірші проза). <i>Науково-художня, довідкова, література з різних джерел, тексти із ЗМІ.</i></p> <p><i>Тематика дитячого читання:</i></p> <p>твори про почуття дітей, їхні захоплення, мрії, взаємини в сім'ї, школі; про стан природи у різні пори року; ставлення до Батьківщини, рідної мови, народних традицій, про історію рідного краю, видатних людей; відкриття; про життя письменників, створення книг; медіатексти.</p>
<p>Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного</p>	
<p><i>читає вголос, правильно, цілими словами і групами слів</i> у темпі, який дає змогу розуміти прочитане; [3 МОВ 2.1]</p> <p><i>оволодіває</i> продуктивними способами читання мовчки (самостійно та з допомогою вчителя); [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.2]</p> <p><i>оволодіває та самостійно застосовує</i> прийоми виразного читання та декламування напам'ять (для художніх текстів); [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.2]</p> <p><i>виділяє у тексті і пояснює</i> значення незнайомих слів, висловів, термінів (самостійно та з допомогою вчителя); [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.2]</p> <p><i>самостійно розуміє</i> фактичний зміст текстів різних видів та основні думки (самостійно, а також з допомогою вчителя); [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.4]</p> <p><i>застосовує</i> різні види читання під час</p>	<p>Формування і розвиток якісних характеристик навички читання вголос і мовчки: виконання вправ і завдань на регулювання дихання, розвиток уваги, пам'яті, темпу, фонематичного слуху, зорового сприймання, оперативного поля читання.</p> <p>Застосовування під час читання вголос, декламування напам'ять відповідно до змісту художнього твору інтонаційні мовленнєві засоби виразності (тон, сила голосу, логічний наголос, темп мовлення).</p> <p>Тлумачення значень незнайомих слів, висловів за допомогою виноска, тлумачного словника, а також спираючись на контекст.</p> <p>Знаходження в тексті конкретних відомостей, фактів, понять,</p>

<p>опрацювання змісту текстів різних видів (самостійно та за завданням учителя), а також перероблення як засіб поглибленого розуміння змісту.[ЗМОВ2.1],[ЗМОВ2.2],[ЗМОВ 2.4]</p>	<p>пояснення їх змісту (суті); виділення та пояснення важливих думок, які висловив автор. Застосування різних видів читання: аналітичне – для детального й поглибленого ознайомлення із змістом тексту (самостійно); вибіркоче – з метою знаходження потрібної інформації, фактів; переглядове – для загального ознайомлення із змістом тексту (за завданням учителя).</p>
<p>Взаємодіємо усно за змістом прочитаного</p>	
<p><i>сприймає і розуміє</i> усне висловлення, художній чи науково-художній текст;[ЗМОВ 1.1], [ЗМОВ1.1] <i>уточнює</i> інформацію; <i>виконує</i> сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; [ЗМОВ 1.1], [ЗМОВ 1.2] <i>відповідає</i> на запитання за змістом прослуханого тексту; [ЗМОВ 1.1], [ЗМОВ 1.3] <i>ставить</i> запитання до усного повідомлення та за змістом прослуханого тексту; [ЗМОВ 1.1], [ЗМОВ 1.3] <i>називає</i> персонажів, місце і час дії, послідовність подій у прослуханому тексті;[ЗМОВ 1.1], [ЗМОВ1.3] <i>вибирає</i> інформацію з прослуханого тексту і <i>пояснює</i> чому зацікавила інформація; [ЗМОВ 1.1], [ЗМОВ1.3] <i>визначає</i> тему сприйнятого на слух твору; <i>бере участь</i> у колективному обговоренні почутого; <i>зацікавлено й уважно слухає</i> співрозмовників, <i>толерантно ставиться</i> до їхніх думок; [ЗМОВ 1.1], [ЗМОВ 1.3] <i>розпізнає</i> ключові слова і фрази в усному висловленні; [ЗМОВ 1.1], [ЗМОВ 1.3] <i>висловлює</i> власне ставлення до змісту прослуханої текстової інформації; [ЗМОВ 1.6] <i>підтримує</i> діалог з учителем, однокласниками на основі прослуханого;</p>	<p>Сприймання-розуміння усної інформації.</p> <p>Аналіз та інтерпретація почутого. – розвиток умінь запитувати і відповідати на запитання за змістом прослуханих текстів; визначати послідовність подій, головного героя; виокремлювати цікаву для себе інформацію; визначати тему твору; брати участь в обговоренні інформації, яка зацікавила;</p> <p>– розвиток умінь розпізнавати ключові слова і фрази в усному повідомленні; Формування умінь висловлювати оцінювальні судження: – вербалізація своїх перших вражень щодо прослуханого: що сподобалось, здивувало, який настрій викликав твір і т. ін.; – висловлення власної думки про факти, події у сприйнятому на слух тексті.</p>

<p>[3 МОВ 1.6], [3 МОВ 1.6], [3 МОВ 1.7] <i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету; <i>дотримується</i> правил спілкування, найважливіших правил літературної вимови. [3 МОВ 1.6], [3 МОВ 1.7]</p>	<p>Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.</p>
<p>Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів</p>	
<p><i>самостійно читає, практично розрізняє</i> художні, науково-художні тексти, <i>визначає</i> їх особливості та мету опрацювання, <i>перераховує</i> ознаки, які вказують на приналежність тексту до художнього чи науково-художнього; [3 МОВ 2.1], [3 МОВ2.5] <i>відповідає</i> на запитання щодо прочитаного твору; [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.4] <i>знаходить і пояснює</i> зв'язки між реченнями, абзацами і частинами тексту; [3 МОВ 2.2], [3МОВ 2.4] <i>самостійно визначає</i> послідовність подій у творі; [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.4] <i>самостійно складає</i> план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою художніх текстів; [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.6] <i>користується</i> планом і малюнками для переказу прочитаного; <i>установлює</i> (із допомогою вчителя і самостійно) причинно-наслідкові зв'язки; [3 МОВ 2.2] <i>визначає</i> у творах елементи розповіді, описи; [3 МОВ 2.2] <i>визначає</i> у структурі епічного твору початок, основну частину, кінцівку; <i>пояснює</i> їх взаємозв'язок після аналізу твору; [3 МОВ 2.2] <i>самостійно знаходить</i> слова, вислови, речення, які є ключовими для розуміння подій, характеристики персонажів (самостійно та з допомогою вчителя);[3МОВ 2.2], [3 МОВ2.3] <i>самостійно визначає</i> тему твору; основну думку – з допомогою вчителя; [3 МОВ 2.4] <i>самостійно переказує</i> текст (детально,</p>	<p>Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів (художні, науково-художні). Дослідження побудови і змісту художнього тексту: 1) смисловий і структурний аналіз тексту: – розвиток умінь відповідати на запитання за змістом прочитаних текстів; – знаходження в тексті зв'язків між реченнями, абзацами і частинами тексту та пояснення їх; – самостійне визначення послідовності подій у творі; – самостійне складання простого плану до невеликих за обсягом і нескладних за будовою оповідань; – користування планом для переказу прочитаного твору; – установа причинно-наслідкових зв'язків; – формування умінь розрізняти у творах елементи розповіді, опису; – орієнтування у структурі тексту: зачин (початок), основна частина, кінцівка; – формування умінь знаходити в тексті слова, вислови, речення, які є ключовими для розуміння тексту, характеристики персонажів; самостійно визначати тему твору та основну думку з допомогою вчителя; співвідносити головну думку прочитаного із заголовком, прислів'ям, ілюстраціями; – розвиток умінь застосовувати різні види переказу відповідно до мети (докладний, стислий,</p>

стисло, вибірково); [3 МОВ 2.7]
розпізнає, називає, виділяє в художньому тексті яскраві, образні вислови, художні описи природи, зовнішності людини, інших живих істот; *пояснює* їх роль у творі; [3 МОВ 2.2], [3 МОВ2.3]
знаходить у тексті самостійно і з допомогою вчителя слова, які мають переносне значення, порівняння, епітети, метафори (без вживання термінів); *пояснює* їх роль у тексті, *використовує* у власному мовленні; [3 МОВ 2.2], [3 МОВ2.3]
визначає з допомогою вчителя настрої, загальну тональність твору; [3 МОВ 2.4]

розрізняє, правильно називає жанри творів, що опрацьовувалися під час навчання (практично); [3 МОВ 2.1]
самостійно визначає жанрові ознаки казок про тварин, віршів, оповідань; [3 МОВ 2.1] *визначає* жанрові ознаки героїко- фантастичних казок, байок, п'єс із допомогою вчителя; [3 МОВ2.1]
самостійно визначає головних персонажів; *пояснює*, які вчинки персонажів є позитивними, а які негативними; [3 МОВ 2.3] *самостійно ставить запитання* до тексту; [3 МОВ 2.4]
висловлює здогадки щодо орієнтовного змісту твору, можливого розвитку подій (до і під час читання); [3 МОВ2.1]
розуміє авторську позицію: як автор ставиться до зображуваних подій і вчинків персонажів (з допомогою вчителя); [3 МОВ 2.3], [3МОВ 2.4]
висловлює оцінні судження морального й естетичного характеру про події, вчинки персонажів, описи у художньому творі; [3 МОВ 2.3], [3 МОВ 2.4]
самостійно орієнтується у фактичному змісті твору, *знаходить і пояснює* у ньому слова-терміни; [3 МОВ 2.2]
визначає тему прочитаного тексту; [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.2]

вибірковий);
 2) дослідження засобів художньої виразності:
 – розвиток умінь виділяти в тексті яскраві, точні, образні вислови, художні описи, з'ясовувати їх роль у творі: допомагають передати загальну емоційну тональність твору, відтворити в уяві картини природи, її стан, місце події; показати зміну емоційного настрою персонажів та ін.;
 – розширення і поглиблення уявлень про епітет, порівняння, метафору; їх роль у тексті;
 – самостійне знаходження у тексті слів, що мають переносне значення, пояснення їх значень на прикладах;
 – використання у власному мовленні засобів художньої виразності;
 – формування умінь визначати настрої, загальну тональність твору;
 3) дослідження жанрових особливостей:
 – розвиток умінь самостійно визначати, усвідомлювати жанрові особливості творів, що вивчалися;
 – розширення та поглиблення знань та умінь про жанрові особливості казок про тварин, віршів (наявність рими, ритму, поділ на строфи – без вживання терміну), оповідань;
 – спостереження за структурними особливостями героїко-фантастичних казок (таємничі, зачаровані, незвичайні місця, предмети, істоти; надзвичайна сила, дивовижні перетворення та ін.), байок (невеликий за обсягом, здебільшого віршований твір, у якому в гумористичній, алегоричній формі зображуються людські вчинки,

виділяє, пояснює зміст графічного матеріалу; [3 МОВ 2.6]

поділяє текст на смислові частини, *встановлює* між ними зв'язки, *виокремлює* новий науково-пізнавальний матеріал (з допомогою вчителя);

самостійно складає словесний, малюнковий план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою науково-художніх текстів;

передає зміст тексту; [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.6]

перетворює текстову інформацію у графічну (схеми, таблиці); [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.6]

висловлює особисте ставлення до прочитаного. [3 МОВ 2.4]

характери, недоліки), п'єс (драматичний твір, написаний для вистави);

– розвиток умінь правильно визначати і називати головного персонажа твору, аналізувати їхні вчинки, мотиви поведінки;

4) діалогічна взаємодія з текстом:

– розвиток умінь самостійно ставити запитання за змістом тексту про факт, подію, час, місце події, героїв твору;

– розвиток умінь висловлювати смислові здогадки щодо орієнтовного змісту твору, можливого розвитку подій з опорою на заголовок, ілюстрації, ключові слова; шляхом відповідей на запитання, які виникають у читача по ходу вдумливого читання твору;

– ставлення письменника до зображуваних подій і вчинків персонажів;

– розвиток умінь висловлювати оцінні судження, почуття щодо подій, вчинків персонажів, описів у художньому творі.

Дослідження побудови і змісту науково-художнього тексту.

– орієнтування у фактичному змісті твору, знаходження і пояснення слів-термінів;

– самостійне визначення теми науково-художнього тексту;

– формування умінь виділяти, усвідомлювати зміст графічного матеріалу: схем, таблиць, діаграм; пояснювати, до яких частин тексту вони відносяться;

– розвиток умінь самостійно здійснювати смислову компресію текстового матеріалу: визначати і поділяти текст на смислові частини, добирати заголовки, складати словесний і малюнковий план, відтворювати зміст тексту з

	<p>опорою на види плану; – формування умінь створювати нескладні схеми, таблиці з метою ілюстративного супроводу відповідного текстового матеріалу (з допомогою вчителя); – розвиток умінь висловлювати власне ставлення до змісту: пояснювати, які факти в науково-художньому тексті зацікавили найбільше, чим саме; що було новим та ін.</p>
Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою	
<p><i>практично розрізняє</i> дитячі книжки з текстами різних видів, називає основні теми дитячого читання; [3 МОВ 2.5], [3 МОВ 2.4] <i>самостійно розглядає та прогнозує</i> орієнтовний зміст незнайомих книжок з опорою на ключові слова, ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.5]</p> <p><i>пояснює</i>, які дитячі книжки найбільше подобається читати; формулює свій читацький запит у бібліотеці; [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.5]</p> <p><i>самостійно здійснює вибір</i> дитячих книжок відповідно до власних читацьких інтересів; [3 МОВ 2.5]</p> <p><i>користується</i> під час вибору книжок, різними інформаційними ресурсами дитячої бібліотеки (самостійно та з допомогою дорослого); [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.5] <i>висловлює</i> емоційно-оцінні враження про прочитану книжку; [3 МОВ 2.3], [3 МОВ 2.4]</p> <p><i>складає</i> короткий відгук на прочитану книжку (усно, з допомогою вчителя). [3 МОВ 3.1], [3 МОВ 3.3]</p>	<p>Розрізнення дитячих книжок, які містять різножанрові, різнотематичні художні твори, науково-пізнавальні тексти, довідкову літературу, дитячу періодику.</p> <p>Прогнозування орієнтовного змісту дитячої книжки з опорою на ключові слова, структурні елементи книжки, опрацьовані в попередніх класах, а також на анотацію, відомості про письменника, заголовки розділів (наприклад, в повісті-казці); вербалізація своїх припущень у короткому зв'язному висловленні.</p> <p>Формування умінь усно оформляти свій читацький запит за таким алгоритмом: автор, назва книжки, енциклопедії; тема читання.</p> <p>Усвідомлений вибір дитячої книжки (книжок) з числа запропонованих бібліотекарем; вибір потрібної книжки у відкритому фонді бібліотеки (із застосуванням знання алфавіту).</p> <p>Користування різнотематичними книжковими виставками, рекламними плакатами, Інтернет-ресурсами бібліотеки.</p> <p>Розвиток умінь висловлювати власні враження щодо прочитаної книжки: ділитися з однолітками, дорослими думками, що саме</p>

	<p>найбільше сподобалося; переконливо пояснювати, чому цю книжку варто прочитати, чим вона цікава, які емоції викликала, які події, описані в книжці, нагадали ситуації із власного життєвого досвіду та ін. Навчання складати короткий відгук на прочитану книжку за алгоритмом.</p>
<p>Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією</p>	
<p><i>знає і пояснює</i> значення поняття медіа; [3 МОВ 2.2] <i>розрізняє</i> види медіа за джерелами і способами одержання інформації; [3 МОВ 2.2] <i>аналізує</i> медіатексти за критеріями факти і судження про них; [3 МОВ 2.2] <i>формулює висновки за прочитаним, побаченим;</i> [3 МОВ 2.2] <i>знає</i> правила безпечної поведінки в Інтернеті; <i>створює</i> (за вибором) медіа-продукт і пояснює свій вибір; [3 МОВ 2.7], [3 МОВ 2.3], [3 МОВ 2.1] <i>пояснює</i> роль ілюстрації як джерела розуміння тексту. [3 МОВ 2.4]</p>	<p>Сприймання, аналіз, інтерпретація, рефлексія різних видів медіа-продукції: візуальної (текст, малюнок, фотографія); аудіальної (музика, радіо); аудіовізуальні (ТБ, кіно, анімація Інтернет, гаджети); практичні роботи з ілюстрування медіатекстів; створення медіапродуктів до важливих дат і подій (в країні, в родині, класі). Рольові ігри: диктор, журналіст, розповсюджувач візуальної інформації.</p>
<p>Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти</p>	
<p><i>придумує</i> словесну картину за прочитаним твором; [3 МОВ 2.7] <i>виразно виражає</i> себе у групових і колективних інсценізаціях прочитаного; <i>доповнює</i> тексти (за орієнтирами вчителя); <i>продовжує</i> діалог; [3 МОВ 2.7] <i>придумує</i> текст за аналогією до прочитаного; <i>творчо переказує</i> прочитане. [3 МОВ 3.1],[3 МОВ 3.4], [3 МОВ 3.2]</p>	<p>Завдання на розвиток уяви в зв'язку з прочитаним, власними спостереженнями; вправи на комбінування, акцентування якоїсь виразної, незвичайної ознаки; заохочення до відкриття невидимих і непочутих у процесі читання дійств; Інтерпретація ілюстрацій до текстів; придумування словесних картин; аналіз тексту (абзацу) з метою його доповнення, розширення (з допомогою вчителя); пошуку незвичних образів, слів; висловів;</p>

створення ситуацій вибору учнями творчих завдань за темою уроку. Індивідуальне і колективне складання нових кінцівок прочитаних казок, оповідань; знаходження рим у віршах, придумування ланцюжків римованих слів; створення творчих переказів і творів за аналогією; складання розповідей від імені одного з персонажів; практичне засвоєння (у співпраці з вчителем) прийомів складання казок, загадок, лічилок; (ігрові ситуації за прочитаним; «Живі» картини, сценки, інсценізація текстів); виконання творчих завдань на основі сприймання різних творів мистецтва (з допомогою вчителя).

Математична освітня

галузь Математика

Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- ✓ формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- ✓ формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- ✓ розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних об'єктів;
- ✓ формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія **«Числа, дії з числами. Величини»** охоплює вивчення у 1–4 класах питань нумерації цілих невід'ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною;

про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія «**Геометричні фігури**» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія «**Робота з даними**» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «**Математичні задачі і дослідження**» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонувананих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності. Рекомендовано раз на два тижні проводити уроки для організації та виконання між предметних навчальних проєктів, міні-досліджень тощо.

3 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Числа, дії з числами. Величини	
<p><i>відтворює</i> послідовність чисел у межах тисячі; [3 MAO 4.2] <i>читає</i> і <i>записує</i> числа, утворює числа різними способами; [3 MAO 4.2]</p> <p><i>визначає</i> розрядний склад трицифрового числа; [3 MAO 4.2] <i>визначає</i> загальну кількість сотень, десятків, одиниць у числі; [3 MAO 4.2]</p> <p><i>подає</i> числа у вигляді суми розрядних доданків; [3 MAO 4.2]</p> <p><i>порівнює</i> числа різними способами; [3 MAO 4.2]</p> <p><i>виконує</i> додавання та віднімання, множення і ділення на основі нумерації чисел; [3 MAO 4.3]</p> <p><i>володіє навичкою</i> усного додавання і віднімання круглих чисел; [3 MAO 4.3]</p> <p><i>обчислює усно</i> зручним для себе способом; [3 MAO 4.3] <i>володіє навичкою</i> письмового</p>	<p>Нумерація чисел у межах тисячі.</p> <p>Додавання і віднімання чисел у межах 1000.</p>

<p>додавання і віднімання чисел у межах 1000; [3 MAO 4.3] <i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання, [3 MAO 1.3] <i>перевіряє</i> правильність обчислень; [3 MAO 3.3], [3 MAO 3.4] <i>розуміє</i> сутність арифметичних дій множення і ділення; [3 MAO 4.1] <i>застосовує</i> в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між діями множення і ділення; правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел, множення на 10; [3 MAO 3.2], [3 MAO 4.3] <i>володіє навичкою</i> табличного множення і ділення; [3 MAO 4.3] <i>володіє навичкою</i> позатабличного множення і ділення чисел у межах тисячі; [3 MAO 4.3] <i>виконує</i> ділення з остачею; [3 MAO 4.3] <i>розуміє</i>, що остача має бути меншою за дільник; [3 MAO 4.3] <i>перевіряє</i> правильність ділення з остачею; [3 MAO 3.3], [3 MAO 3.4] <i>застосовує</i> прийоми раціональних обчислень; [3 MAO 3.2] <i>прогнозує</i> результат множення і ділення, [3 MAO 1.3] <i>перевіряє</i> правильність обчислень; [3 MAO 3.3], [3 MAO 3.4] <i>розуміє</i> сутність кратного порівняння чисел; [3 MAO 4.3] <i>обчислює</i> результат кратного порівняння чисел; [3 MAO 4.3] <i>знаходить</i> число, яке у кілька разів більше/менше за дане; [3 MAO 4.3] <i>застосовує</i> в обчисленнях правила знаходження невідомих компонентів арифметичних дій; [3 MAO 4.8] <i>розуміє спосіб</i> утворення частини як однієї з кількох рівних частин цілого; [3 MAO 4.2] <i>розуміє</i> поняття чисельник і знаменник дробу; [3 MAO 4.1] <i>читає і записує</i> частини у вигляді дробу з чисельником 1; [3 MAO 4.2] <i>порівнює</i> дроби з чисельником 1 за допомогою засобів наочності; [3 MAO 4.2]</p>	<p>Множення і ділення чисел.</p> <p>Табличне множення і ділення. Особливі випадки множення і ділення.</p> <p>Позатабличне множення і ділення</p> <p>Відношення кратного порівняння. Збільшення або зменшення числа у кілька разів. Знаходження невідомого компоненту множення і ділення.</p> <p>Частини величини.</p> <p>Дріб з чисельником 1.</p> <p>Порівняння дробів з чисельником 1.</p> <p>Знаходження частини від</p>
---	---

<p><i>застосовує</i> в обчисленнях правило знаходження частини від числа та числа за величиною його частини [3 MAO 3.2], [3 MAO 4.3]</p> <p><i>знає</i> одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр); маси (кілограм, центнер), місткості (літр); часу (доба, тиждень, година, хвилина, секунда), проміжки часу (місяць, рік) та співвідношення між ними; [3 MAO 1.1], [3 MAO 4.7]</p> <p><i>користується знанням</i> співвідношень між величинами у навчально-пізнавальних і практичних ситуаціях; [3 MAO 4.3]</p> <p><i>вимірює і порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість, час; [3 MAO 4.2], [3 MAO 4.7]</p> <p><i>обирає</i> доцільну мірку для вимірювання величини; [3 MAO 4.7]</p> <p><i>користується</i> для вимірювання величин інструментами, приладами та іншими засобами; [3 MAO 4.7]</p> <p><i>перетворює</i> величини, виражені в двох одиницях найменувань; [3 MAO 4.3], [3 MAO 4.7]</p> <p><i>виконує</i> арифметичні дії з іменованими числами; [3 MAO 4.3]</p> <p><i>визначає</i> в навчальних і практичних ситуаціях групи взаємопов'язаних величин; [3 MAO 1.2]</p> <p><i>розуміє</i>, що ситуація купівлі – продажу описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: ціна, кількість, вартість; [3 MAO 1.2]</p> <p><i>розуміє</i>, що робота описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: продуктивність праці, час роботи, загальний виробіток; [3 MAO 1.2]</p> <p><i>застосовує</i> для розв'язування практичних задач правила знаходження однієї з величин за двома відомими іншими; [3 MAO 1.2]</p> <p><i>користується знанням</i> залежності між величинами у навчальних і практичних ситуаціях, [3 MAO 1.2]</p> <p><i>прогнозує</i> очікуваний результат; [3 MAO 1.3]</p> <p><i>зіставляє</i> одержаний результат із прогнозованим; [3 MAO 3.3]</p> <p><i>розуміє</i> сутність периметра многокутника; [3 MAO 4.7], <i>користується</i> формулою обчислення периметра</p>	<p>числа. Знаходження числа за величиною його частини.</p> <p>Величини: довжина, маса, місткість, час.</p> <p>Дії з величинами.</p> <p>Групи взаємопов'язаних величин.</p> <p>Взаємопов'язані величини, які характеризують ситуацію купівлі – продажу; роботу.</p> <p>Залежність величин.</p> <p>Периметр многокутника.</p> <p>Периметр прямокутника(квадрата).</p>
---	---

<p>прямокутника (квадрата) в навчальних і практичних ситуаціях [3 MAO 4.3]</p>	
Вирази, рівності, нерівності, рівняння	
<p><i>читає і записує</i> математичні вирази, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів; [3 MAO 2.1], [3 MAO 4.8]</p> <p><i>встановлює</i> відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами; [3 MAO 4.8]</p> <p><i>розрізняє</i> істинні та хибні числові рівності й нерівності; [3 MAO 4.8]</p> <p><i>знаходить</i> значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви; [3 MAO 4.3], [3 MAO 4.8]</p> <p><i>застосовує</i> правила порядку виконання дій під час обчислень значень виразів без дужок та з дужками; [3 MAO 4.3]</p> <p><i>розуміє</i> сутність понять «рівняння», «розв'язок рівняння»; [3 MAO 4.8]</p> <p><i>розв'язує</i> рівняння на основі правил знаходження невідомого компонента арифметичної дії та іншими способами; [3 MAO 4.8]</p> <p><i>розрізняє</i> числові нерівності та нерівності зі змінною; [3 MAO 4.1], [3 MAO 4.8]</p> <p><i>знаходить</i> окремі розв'язки нерівності зі змінною зручним для себе способом [3 MAO 4.3], [3 MAO 4.8]</p>	<p>Математичні вирази: числові і буквені.</p> <p>Числові рівності і нерівності.</p> <p>Правила порядку дій у числових виразах. Рівняння. Розв'язок рівняння.</p> <p>Нерівності зі змінною. Розв'язки нерівності зі змінною.</p>
Геометричні фігури	

<p><i>орієнтується</i> на площині і в просторі, <i>рухається</i> за визначеним маршрутом; планує маршрут пересування; [3 ГІО 2.1]</p> <p><i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; [3 МАО 4.5] <i>називає</i> елементи геометричних фігур; [3 МАО 4.5] <i>моделює</i> геометричні фігури; [3 МАО 4.6] <i>будує</i> прямокутник/квадрат; [3 МАО 4.6] <i>розрізняє</i> коло і круг, <i>позначає</i> на рисунку елементи кола і круга (центр, радіус, діаметр); [3 МАО 4.5] <i>будує</i> за допомогою циркуля коло [3 МАО 4.6]</p>	<p>Геометричні фігури на площині і у просторі.</p>
Математичні задачі і дослідження	
<p><i>розв'язує</i> прості і складені сюжетні задачі, задачі з геометричним змістом, компетентнісно зорієнтовані задачі; [3 МАО 3.1], [3 МАО 2.3]</p> <p><i>розв'язує</i> задачі на знаходження четвертого пропорційного, на подвійне зведення до одиниці, на спільну роботу; [3 МАО 1.2], [3 МАО 2.3]</p> <p><i>складає</i> вираз до задачі з буквеними даними; [3 МАО 2.2], [3 МАО 4.8]</p> <p><i>розв'язує</i> прості задачі на визначення тривалості події; [3 МАО 3.1], [3 МАО 2.3]</p> <p><i>розуміє</i> сутність процесу і <i>складає</i> обернені задачі до даної задачі; [3 МАО 2.3]</p> <p><i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; [3 МАО 2.1]</p> <p><i>обирає</i> числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання задачі; [3 МАО 3.1]</p> <p><i>планує</i> розв'язування /розв'язання задачі; [3 МАО 2.2]</p> <p><i>створює</i> математичну модель задачі; [3 МАО 2.3]</p> <p><i>перевіряє</i> правильність розв'язку задачі: складає і розв'язує обернену задачу, <i>розв'язує</i> задачу іншим способом тощо; [3 МАО 3.2], [3 МАО 3.4]</p> <p><i>складає</i> сюжетні задачі; [3 МАО 1.2] <i>виконує</i> елементарні дослідження</p>	<p>Прості та складені сюжетні задачі. Типові задачі. Задачі геометричного змісту. Компетентнісно зорієнтовані задачі. Задачі з буквеними даними. Задачі і дослідження на визначення тривалості події, часу початку та закінчення. Обернені задачі. Процес розв'язування задачі.</p> <p>Навчальні дослідження.</p>

<p>математичних залежностей з допомогою вчителя; [3 ПРО 1.1 – 1.6] <i>використовує</i> досвід математичної діяльності під час виконання дослідницьких завдань міжпредметного характеру, роботи над навчальними проектами, у проблемних ситуаціях повсякденного життя [3 ПРО 1.1 – 1.6]</p>	
Робота з даними	
<p><i>читає</i> нескладні таблиці, <i>зчитує</i> дані з графів, схем, діаграм; [3 МАО 2.1], [3 ІФО 1.2] <i>обирає</i> дані, необхідні і достатні для розв'язання проблемної ситуації; [3 МАО 2.3] <i>вносить</i> дані до таблиць; [3 МАО 2.1] <i>користується</i> даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач [3 МАО 2.1], [3 МАО 2.3], [3 ІФО 1.2]</p>	<p>Виділення і впорядкування даних за певною ознакою.</p>
<p>Додаткові теми: Раціональні способи позатабличного множення і ділення. Ознаки подільності на 2 та 5. Ознака подільності на 10. Розв'язування рівнянь, в яких права частина або один з компонентів поданий числовим виразом. Розв'язування рівнянь, в яких один з компонентів поданий виразом зі змінною. Розв'язування нерівностей зі змінною. Складені задачі, що містять збільшення або зменшення числа на/у кілька одиниць, сформульовані у непрямій формі. Складені задачі з буквеними даними. Розв'язування складених сюжетних задач алгебраїчним методом. Нестандартні задачі. «Магічні фігури». Добудовує лінійні діаграми.</p>	

**Природнича, громадянська та історична, соціальна
та здоров'язбережувальна освітні галузі
«Я досліджую світ»**

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проєктної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе та свого організму, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві; між станом довкілля і діяльністю людини, вплив поведінки на здоров'я та безпеку, залежність результату роботи від докладених зусиль; аналіз наслідків ризикованої поведінки);

- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України; інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної патріотичної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;

- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички у взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;

- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

- **формування моделей здорової і безпечної поведінки; уміння розпізнавати ситуації, які становлять загрозу для власного життя і здоров'я та життя і здоров'я інших; аналізувати та оцінювати фактори ризикованої поведінки в довкіллі, роз'яснювати можливі наслідки недотримання правил безпечного поведіння в кризових умовах сьогодення.**

Тематичну основу курсу складають **змістові лінії**, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

- ✓ «**Людина**» (людина – частина природи і суспільства, пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);
- ✓ «**Людина серед людей**» (соціальні ролі (школяр, член сім'ї і громади), стандарти поведінки в сім'ї, в школі, в громадських місцях; моральні норми; навички співжиття і співпраці, соціальні зв'язки між людьми у процесі виконання соціальних ролей);
- ✓ «**Людина в суспільстві**» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства і громадянина України. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«Людина і світ» (Земля – спільний дім для всіх людей; толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; залежність стану довкілля від поведінки всіх людей; **участь у добродійній діяльності на користь інших; взаємодопомога і підтримка народів у кризових ситуаціях**);

- ✓ «Природа» (різноманітність природи; методи дослідження природи; нежива і жива природа; зв'язки у природі; природа Землі; природа України).
- ✓ «Людина і природа» (взаємозв'язки людини і природи; використання людиною природничих знань, матеріалів, виробів і технологій; відповідальна діяльність людини у природі; правила поведінки в природі; участь дітей в природоохоронній діяльності).

Типова навчальна програма дає змогу вчителю самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);

- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок - узагальнення).

3 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Людина	
<p><i>знає</i>, що спільного та чим відрізняється людина від інших живих істот (мислення, мова, праця, спілкування і взаємодія з іншими людьми) [3 ГІО 2.2]</p> <p><i>розповідає</i> про частини тіла людини, їх значення; правила догляду за ними; [3 ПРО 1.1], [3 ПРО4.3], <i>володіє</i> найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування [3 СЗО 2.3], [3 СЗО 4.5]</p>	<p>Людина – частина природи і суспільства. Організм людини. Частини тіла людини та їх функції. Турбота про здоров'я. Гігієнічні навички. Навички самообслуговування.</p>
<p><i>називає</i> умови здорового способу життя (харчування, турбота про здоров'я, уникнення шкідливих звичок); [3 СЗО 2.3], [3 СЗО 3.1], [3 СЗО 3.3]</p> <p><i>пояснює</i>, як змінюється людина упродовж життя, наводить приклади з власного досвіду; [3 СЗО 3.2]</p> <p><i>пояснює</i>, як суспільні групи (сім'я, дитячий колектив, друзі) впливають на розвиток людини [3 СЗО 4.3], [3 СЗО 4.7] <i>пропонує</i> вирішення посильних проблем школи, громади; [3 СЗО 2.1], [3 ГІО 8.1]</p> <p><i>співпрацює і взаємодіє</i> з іншими у збереженні традицій школи; [3 ГІО 7.1]</p> <p><i>виявляє інтерес</i> до пізнання і збереження традицій школи; [3 ГІО 7.1]</p> <p><i>розуміє</i> переваги доброго ставлення до інших на прикладах вияву таких якостей: чесність, доброзичливість, подільчивість, працьовитість, ввічливість на</p>	<p>Розвиток людини протягом життя: від малюка до дорослої людини.</p> <p>Здоровий спосіб життя, турбота про здоров'я.</p> <p>Школа. Правила шкільного розпорядку. Історія рідної школи.</p> <p>Збереження традицій.</p> <p>Ставлення до інших (товаришування, спільна гра, праця, навчання у групах, у класі.</p> <p>Моральні норми.</p>

<p>противагу хитрощам, байдужості, жадібності, лінощам, безкультурності; [3 СЗО 1.4] <i>вирішує</i> конфлікти мирним шляхом; [3 СЗО 4.4] <i>дотримується</i> правил шкільного розпорядку; правил поведінки під час шкільних і громадських заходів [3 ГІО 2.3]</p>	
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моделювання способів поведінки чуйного ставлення до старших та інших членів сім'ї. • Моделювання способів вирішення конфліктних ситуацій (з опорою на літературні твори, ситуації реального життя) 	
<p><i>називає</i> об'єкти громадського простору своєї місцевості; [3 ГІО 2.1] <i>демонструє</i> ставлення до приватної власності своєї та інших як до цінності; [3 ГІО 2.2] <i>аргументує</i> неприпустимість порушення приватного простору; [3 ГІО 2.3] <i>бере участь</i> в обговоренні правил поведінки у громадському транспорті, кінотеатрі, бібліотеці та ін., <i>аргументує</i> їх доцільність на прикладах [3 ГІО 2.3]</p>	<p>Приватний і громадський простір. Правила поведінки у громадських місцях.</p>
<p>Практичні роботи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення правил поведінки, прийнятих у класі, школі, місцевій громаді. • Моделювання (інсценізація) поведінки у громадських місцях (з опорою на літературні твори, ситуації реального життя). 	
<p style="text-align: center;">Людина у суспільстві</p>	
<p><i>усвідомлює</i> свою належність до українського суспільства; необхідність толерантних взаємин між людьми; [3 ГІО 7.1] <i>має уявлення</i> про державну символіку України; свою приналежність до України; [3 ГІО 8.3] <i>ділиться з іншими інформацією</i> про права кожної дитини (право на навчання, медичну допомогу, відпочинок, захист від жорстокого поводження); [3 ГІО 6.2] <i>виявляє інтерес</i> до пізнання минулого і сучасного України; участі у відзначенні пам'ятних</p>	<p>Людина – частина суспільства. Сім'я, дитячий колектив, друзі. Залежність людей один від одного. Взаємодопомога. Суспільство як єдність людських спільнот, їх різноманітність. Стосунки людей у суспільстві. Україна – незалежна держава. Символи держави: Герб, Прапор, Гімн, державна мова їх значення. Права та обов'язки громадян. Пам'ятні події, державні й народні свята, їх історія. Праця людей різних професій. Знання й уміння необхідні для</p>

<p>подій, державних і народних свят; [3 ГЮ 3.1], [3 ГЮ 3.2] <i>розпитує</i> старших і <i>збирає інформацію</i> про свій край, про минуле, історії назв; [3 ГЮ 2.1] <i>володіє</i> навичками поведіння в урочистих ситуаціях, у пам'ятних місцях; [3 СЗО 3.3] <i>розуміє</i> сутність правопорушень як порушень прав інших людей; [3 ГЮ 6.2] <i>міркує</i> на цю тему, <i>наводить приклади</i>; [3 ГЮ 4.1] <i>обґрунтовує</i> необхідність відповідати за свої вчинки; <i>встановлює взаємозв'язки</i> у соціальному житті (між вчинком і наслідком, порушенням правил і відповідальністю); <i>передбачає</i> наслідки своїх вчинків; [3 СЗО 1.4] <i>розповідає</i> про значення праці людей різних професій для країни; [3 ГЮ 4.2], [3 ГЮ 3.3] <i>усвідомлює</i>: себе громадянином України; <i>виявляє</i> патріотичні почуття, шанобливе ставлення до символів держави традицій і звичаїв твого краю [3 ГЮ 8.3]</p>	<p>опанування цих професій. Господарська діяльність людей твого краю. Славетні українці. Правила поведінки у пам'ятних місцях, під час урочистих заходів. Права людини. Взаємозв'язки між вчинком і наслідком. Правопорушення як порушення прав інших. Сучасні народні ремесла твого краю.</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення альбому, портфоліо або облаштування тематичної виставки «Ми – громадяни України» (зображення символів, листівки, світлини). • Розв'язання прогностичних задач «Що буде, якщо ...» (ситуації правопорушень) 	
<p style="text-align: center;">Людина і світ</p>	
<p><i>має</i> уявлення про різноманітність народів у світі; <i>наводить приклади</i> звичаїв інших народів, світових досягнень; співробітництва країн; <i>виявляє</i> інтерес і повагу до різних культур [3 ГЮ 7.1]</p>	<p>Земля – спільний дім для всіх людей. Україна на карті світу. Україна – європейська держава. Різноманітність народів у світі. Співробітництво країн у питанні збереження природи, обміну культурою, товарами, безпечного життя, запобігання стихіям. Винаходи людства. Славетні українці, їхній внесок у світову науку, культуру, спорт</p>

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення).

Дослідження «Що в моєму домі вироблено в інших країнах», складання мапи маршруту цих товарів (на плакаті тощо).

Проект «Славетні українці». Накопичення даних про відомих українців із різних сфер життя (мистецтво, спорт, наука) та їх представлення у різних формах (тексти, світлина, розповіді та ін.

Природа

наводить приклади тіл і явищ природи; [3 ПРО 1.1], [3 ПРО 1.5]
розрізняє і називає тіла неживої і живої природи; тіла природи і ті, що створила людина; [3 ПРО 1.2]
складає перелік тіл неживої/живої природи на основі власних спостережень; [3 ПРО 2.1]
виявляє у природному оточенні тіла неживої і живої природи, *встановлює зв'язки* між ними; *описує* явища природи, *висловлює* своє враження від них; [3 ПРО 1.5]
розповідає про явища природи, що вивчалися і/або які доводилось спостерігати [3 ПРО 1.2]
називає джерела інформації про природу; [3 ПРО 2.1]
розрізняє і використовує обладнання для дослідження природи; [3 ПРО 1.4]
співвідносить органи чуття/обладнання для вивчення природи з інформацією, отриманою з їх допомогою; [3 ПРО 2.1]
пояснює необхідність вивчення природи; [3 ПРО 3.3]
здійснює пошук та аналіз інформації про тіла/явища природи у різних джерелах (виданнях природничого змісту, інтернет-ресурсах тощо), в тому числі з використанням технічних приладів і пристроїв; [3 ПРО 1.5]
визначає головне в інформації природничого змісту, *висловлює* враження щодо неї; *презентує* інформацію про природу у

Природа – частина навколишнього світу. Поняття про тіла та явища природи.
Нежива і жива природа, зв'язки між ними. Явища природи (листопад, туман, вітер, світанок, зміна пір року, відліт птахів тощо).

Дослідження природи.
Значення дослідження природи.
Джерела інформації про природу.
Способи представлення інформації про природу .
Дослідження як джерело знань про природу.
Спостереження, вимірювання, експеримент.
Обладнання для вивчення природи.
Основні кроки під час дослідження тіла/явища природи: визначення мети, планування і виконання дій за планом, формулювання висновку.

Аналіз проведеного дослідження.
Моделювання у вивченні природи.

вигляді
повідомлення, малюнку, схеми,
презентації тощо; [3 ПРО 2.2]
*проводить спостереження тіл і
явищ у найближчому природному
оточенні за планом, фіксує
результати, презентує їх;*
[3 ПРО 1.4]
*ставить і відповідає на запитання
щодо дослідження тіла/явища
природи; [3 ПРО 1.2 аналізує
основні кроки дослідження,
передбачені планом, пропонує власні
ідеї;*
[3 ПРО 1.3]
*формулює припущення і перевіряє їх у
ході дослідження за наданим або
самостійно складеним планом; [3 ПРО
1.2]*
*визначає самостійно або у групі,
що необхідно для проведення
дослідження (обладнання,
інформація тощо); [3 ПРО 1.3]*
*виконує самостійно/у парі/у
групі дослідження тіла/явища
природи за планом/інструкцією
(об'єкти дослідження обирає
самостійно або надаються вчителем);*
[3 ПРО 1.5]
*обговорює у парі/групі і презентує
результати*
*дослідження у різний спосіб (схеми,
фото- чи відеозвіти, презентації,
моделі та інші); [3 ПРО 1.4]*
*формулює з допомогою
вчителя висновки за
результатами виконання
дослідження;*
*аналізує виконання дослідження,
виявляє помилки, пропонує
способи їх виправлення, називає
чинники успіху; [3 ПРО 1.5]*
*робить висновок: нові знання про
природу можна отримати із
різних джерел, зокрема у
результаті проведення
досліджень;*
[3 ПРО 2.1]
*виявляє емоційно-ціннісне ставлення
до природи та її вивчення [3 ПРО 2.2]*

<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправління)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ознайомлення з джерелами інформації про природу (паперові видання природничого змісту, географічні карти, колекції мінералів, гербарії, аудіо- і відеозаписи, Інтернет-ресурси та ін.) • Проведення вимірювань (об'єкт вимірювання обирає учень або визначає вчитель) • Вправління у розумінні інструкції щодо проведення дослідження тіла/явища природи • Вправління у складанні плану спостереження/експерименту. • Спостереження тіла/явища природи (об'єкт спостереження обирає учень або визначає вчитель) • Ведення «Щоденника спостережень за природою» • Дослідження тіла/явища природи (об'єкт дослідження обирає учень або визначає вчитель) • Вивчення природи за допомогою моделей (акваріум, глобус, тощо). 	
<p><i>наводить приклади речовин; [3 ПРО 1.1] виявляє у своєму оточенні тіла неживої природи і класифікує їх за певними ознаками (формою, кольором, станом тощо); [3 ПРО 4.3] досліджує глину, крейду, молоко, повітря або інші тіла неживої природи і робить висновок про їхні властивості (колір, стан, твердість, прозорість, текучість, плавучість, крихкість, сипкість та інші); [3 ПРО 1.4] порівнює тіла неживої природи за зовнішніми ознаками/на основі досліджених властивостей; [3 ПРО 1.5] досліджує за інструкцією властивості речовин (води, заліза, цукру, кухонної солі, крохмалю); [3 ПРО 1.3] застосовує знання про основні дії під час дослідження властивостей тіл і речовин; [3 ПРО 1.6]</i></p>	<p>Нежива природа.</p> <p>Різноманітність тіл неживої природи.</p> <p>Властивості тіл неживої природи (на прикладі глини, крейди, молока, повітря).</p> <p>Уявлення про речовини. Властивості і застосування речовин (на прикладі води, заліза, цукру, крохмалю, природного газу, кухонної солі).</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправління)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідження властивостей тіл неживої природи (за вибором учнів/вчителя). • Дослідження властивостей речовин (за вибором учнів/вчителя) <p>Дослідження розчинності у воді речовин, що використовуються у побуті (харчової солі, крохмалю, питної соди)</p>	
<p><i>наводить приклади водойм, гірських порід, корисних копалин та їх використання; [3 ПРО 1.1] розпізнає і називає гірські породи (пісок, глину, вапняк, граніт), корисні копалини у колекціях; складає розповідь про поширення води на планеті, використання води людиною, значення повітря для</i></p>	<p>Вода у природі.</p> <p>Різноманітність водойм. Три стани води.</p> <p>Колообіг води у природі.</p> <p>Очищення води.</p> <p>Властивості повітря.</p> <p>Гірські породи, їхні</p>

<p>рослин, тварин, людини; [3 ПРО 1.5] <i>пояснює</i> значення води у природі; зміни станів води; значення гірських порід і корисних копалин у добробуті людини; [3 ПРО 3.3] необхідність охорони водойм і догляду за ґрунтом; [3 ПРО 3.4] <i>описує</i> способи очищення води і <i>практикує</i> деякі з них (відстоювання, фільтрування); [3 ПРО 1.3] <i>досліджує</i> у парі/у групі властивості повітря; властивості ґрунту, гірських порід, складає колекції; [3 ПРО 4.3], [3 ГЮ 7.2] <i>ділиться інформацією</i> з іншими щодо вживання достатньої кількості води щодоби, користі прогулянок на свіжому повітрі; [3 ПРО 2.2] <i>моделює</i> кругообіг води у природі; [3 ПРО 1.4] <i>застосовує</i> знання для економного використання води у побуті; [3 ПРО 3.4] <i>виявляє шану</i> до традицій українського народу у ставленні до води, повітря, ґрунту [3 ГЮ 1.3]</p>	<p>властивості. Корисні копалини: види, використання і охорона. Ґрунт. Склад і утворення ґрунту. Догляд за ґрунтом. Значення води, повітря і ґрунту у природі і діяльності людини. Охорона води, повітря, ґрунтів.</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Способи очищення води. • Спостереження дослідів, які демонструють властивості повітря. • Ознайомлення з гірськими породами і корисними копалинами. • Порівняння властивостей гірських порід (за вибором учнів/учителя). • Дослідження складу і властивостей ґрунту. 	
<p><i>має уявлення</i> про організми – тіла живої природи: рослини, тварини, гриби; [3 ПРО 1.1] <i>називає</i> ознаки рослин і тварин, органи рослин і тварин, умови, необхідні для життя різних організмів (рослин, тварин, людини); природні угруповання; заходи охорони рослин і тварин; [3 ПРО 1.1] <i>наводить приклади</i> рослин і тварин Червоної книги України, <i>пояснює</i> необхідність їх охорони; [3 ПРО 2.1] <i>розуміє</i> значення води, повітря, світла, тепла для організмів;</p>	<p>Жива природа. Організми – тіла живої природи. Рослини, тварини, гриби. Середовища існування організмів. Органи рослин і тварин. Різноманітність рослин. Розмноження і розвиток рослин. Загальне уявлення про основні групи тварин: комахи, риби, земноводні, плазуни, птахи, звірі. Дихання, живлення, рух, розмноження тварин.</p>

описує поведінку тварин на основі власних спостережень та інформації, отриманої з додаткових джерел; [3 ПРО 1.4] [3 ПРО 1.5], [3 ПРО 1.6], [3 ПРО 2.1]

розпізнає і називає рослини, тварин, гриби різних груп (по 2-3 представники); [3 ПРО 4.3]

порівнює і класифікує рослини, тварин за певними ознаками; [3 ПРО 4.3]

співвідносить рослини і тварин (на зображеннях, у колекціях тощо) з умовами їх існування; [3 ПРО 1.5]

моделює взаємозв'язки між рослинами і тваринами, організмами і навколишнім середовищем; [3 ПРО 3.2]

спостерігає та описує розвиток рослин, які вирощено з різних частин рослини (насінини, бульби, живця, пагона); поведінку тварин; [3 ПРО 1.4]

доглядає за рослиною (ами)/ твариною (-ами) і ділиться своїм досвідом з іншими; [3 ПРО 4.4]

робить висновок про зв'язки організмів між собою і з неживою природою, виявляє емоційно-ціннісне ставлення до представників живої природи, піклується про них [3 ПРО 3.1], [3 ГІО 2.2]

Поведінка тварин.
Умови, необхідні для життя рослин і тварин. Догляд за рослинами і тваринами. Гриби.
Роль рослин, тварин, грибів, природних угруповань у природі й житті людини. Природні угруповання: ліс, лука, річка, море. Різноманітність організмів в угрупованнях, зв'язки між ними і з неживою природою.
Охорона рослинного і тваринного світу. Червона книга.

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)

- Виявлення пристосування рослин до певних умов існування.
  - Виявлення пристосування тварин до способу життя.
  - Розмноження рослин частинами їхнього тіла.
  - Спостереження розвитку рослини, яку вирощено з різних частин рослини (насінини, бульби, живця, пагона)
  - Дослідження умов росту рослин.
  - Спостереження за поведінкою тварин.
- Моделювання зв'язків організмів між собою і з середовищем існування

Людина і природа

наводить приклади матеріалів та їх використання, технологій і винаходів людства, аналізує їх вплив на життя людини і природу; [3 ПРО 3.3]

дізнається з різних джерел про професії, пов'язані з діяльністю людини у природі; [3 ПРО 2.1]

обговорює використання людиною енергії води і повітря; [3 ПРО 3.4]

характеризує способи збереження й охорони природи на планеті; [3 ПРО 3.4]

висловлює і аргументує свою позицію щодо зв'язків людини і природи; [3 ПРО 3.2]

ідентифікує вивчені матеріали у виробках; [3 ПРО 1.1]

досліджує властивості матеріалів; [3 ПРО 1.4] *долучається до природоохоронних заходів і ділиться інформацією про них з іншими; [3 ПРО 2.2], [3 ПРО 3.4]*

пропонує способи повторного використання речей, економного використання води, електроенергії, зменшення витрат тепла в оселі; [3 ПРО 4.4]

дотримується правил безпечної поведінки у природі (у лісі, на воді тощо); [3 ПРО 3.2]

оцінює власну поведінку і поведінку інших людей у природі; [3 ПРО 4.4]

розуміє цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища; [3 ПРО 2.1], [3 ГІО 2.2]

Взаємозв'язки людини і природи.

Людина – частина природи

Роль природи у житті людини.

Умови, необхідні для життя людини. Вплив людини на природу.

Професії, пов'язані з діяльністю людини у природі.

Властивості і використання матеріалів. Поняття про техніку і технології.

Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини.

Правила поведінки у природі.

Ощадливе використання ресурсів.

Охорона природи.

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)

- Ознайомлення з різноманітністю матеріалів і виробів з них
- Дослідження властивостей матеріалів (за вибором учнів/учителя)
- Спостереження впливу діяльності людини на природу (на матеріалі своєї місцевості).
- Складання пам'ятки ощадливого використання води і електроенергії у побуті.
- Повторне використання матеріалів і речей у побуті.

Правила безпечної поведінки у природному середовищі (моделювання та аналіз ситуацій перебування у природі).

**Технологічна освітня
галузь Дизайн і технології
Пояснювальна записка**

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрований курс «Дизайн і технології».

Мета – цілісний розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та проєктно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем, культурного й національного самовираження.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- ✓ формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- ✓ сприяння розвитку естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- ✓ набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в різних матеріалах;
- ✓ вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечного застосування традиційних та сучасних технологій;
- ✓ формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проєктно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань інтегрованого курсу «Дизайн і технології» здійснюється за **змістовими лініями**, які відображають структуру розвитку особистості та завершеного циклу проєктно-технологічної діяльності:

«Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проєктування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія **«Інформаційно-комунікаційне середовище»** забезпечує розвиток асоціативно-образного та критичного мислення, оволодіння базовими знаннями у партнерській взаємодії, що формують цілісне уявлення про виробничу сферу людської діяльності, а також є підґрунтям для реалізації творчого потенціалу учнів під час засвоєння навчального матеріалу наступних змістових ліній, які структуровані за способами інтегрованої проєктно-технологічної діяльності.

Змістова лінія **«Середовище проєктування»** спрямована на розвиток аналітичного, просторового та творчого мислення, уміння працювати в команді, створення умов для оволодіння елементами дизайну: виявлення проблем, продукування ідей, вибору соціально і особистісно значущих об'єктів проєктування; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів для виготовлення виробу за їх властивостями;

експериментування з матеріалами і технологіями для реалізації власних ідей; планування технології послідовності виготовлення виробу.

Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає розвиток логічного та алгоритмічного мислення, психомоторних здібностей, здатності до координування дій і взаємодопомоги; навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними, механічними інструментами й пристосуваннями; умінь поетапного виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій, раціональної обробки різних матеріалів.

Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на розвиток емоційного інтелекту; оцінювання і самооцінювання процесу та результатів власної або спільної проєктно-технологічної діяльності; розвиток здатності презентувати освітні результати, обговорювати їх з іншими, ефективно використовувати створені вироби; формування досвіду добродійної діяльності, підприємливості, гостинності; виконання трудових дій у побуті, розвиток прагнення якісно і безпечно облаштувати свій життєвий простір.

Програма надає можливість розв'язувати реальні життєві проблеми, реалізовувати інтегративні та творчі можливості проєктно-технологічної діяльності, встановлювати взаємозв'язки з іншими освітніми галузями, співпрацювати з експертами різних професійних сфер за межами школи.

Інтегрований курс «Дизайн і технології» може цілісно реалізовувати завдання технологічної та інформатичної галузей. У такому разі, на його вивчення надається 70 навчальних годин на рік (2 н. г. на тиждень). Цифрові пристрої та комп'ютерні технології використовуються на різних етапах навчання, під час документування й оцінювання процесу створення виробу та його результатів.

Навчальний матеріал вибудовується навколо актуальних освітніх тем. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів проєктно-технологічної діяльності вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

Обов'язковою умовою проведення занять є виготовлення корисного й естетичного виробу – індивідуально, в парі або в групі, оцінювання презентація освітніх результатів. Увага акцентується на організації робочого місця, правилах внутрішнього розпорядку, безпеці праці та санітарних норм.

3 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище	
<p><i>розрізняє</i> предмети побуту в традиційному і сучасному інтер'єрі, матеріали, з яких вони зроблені; [3 ТЕО 1.3]</p> <p><i>вибирає і аналізує</i> конструкцію обраного предмета побуту для виготовлення макету; [3 ТЕО 1.1; 1.3; 1.4]</p> <p><i>створює</i> поетапно макет предмета побуту за зображеннями, зразком, описом або власним</p>	<p>Предмети побуту в інтер'єрі. Макетні матеріали (папір, картон, пінопласт, дріт, пластилін, фольга тощо).</p> <p>Макетування предметів побуту.</p>

<p>задумом; [3 ТЕО 1.4] <i>пояснює</i> культурне розмаїття українського суспільства, місцеві традиції; [3 ТЕО 1.4; 2.2] <i>визначає</i> кольорову гамму та особливості побудови й розташування орнаментів на взірцях декоративно-ужиткового мистецтва; [3 ТЕО 1.4; 2.2] <i>впорядковує</i> орнаменти за кольоровою гамою та видами (геометричні, рослинні, зооморфні, антропоморфні); [3 ТЕО 1.4; 2.2] <i>аналізує</i> інформацію з різних джерел (підручник, фотографії, каталоги, посібники, комп'ютерні програми, Інтернет-ресурси, музеї, фільми тощо); [3 ТЕО 1.4; 2.2] <i>розробляє</i> або <i>добудовує</i> орнамент з самостійно вибраних матеріалів; [3 ТЕО 1.4; 2.1] <i>досліджує</i> властивості тканих і нетканих матеріалів на дотик та візуально; [3 ТЕО 1.3] <i>розрізняє</i> види тканих і нетканих матеріалів натурального походження (рослинного і тваринного) та способи їх виготовлення; [3 ТЕО 1.3] <i>виготовляє</i> виріб з тканих і нетканих матеріалів, зокрема вторинних; [3 ТЕО 1.4; 2.2; 3.1; 3.2] <i>розрізняє</i> та <i>використовує</i> креслярські інструменти та лінії; [3 ТЕО 1.2; 1.4] <i>вимірює</i> розміри предметів за допомогою лінійки; [3 ТЕО 1.4] <i>виконує</i> розгортку об'ємних фігур, зокрема з використанням цифрових пристроїв; [3 ТЕО 1.2; 1.4] <i>експериментує</i>, добудовуючи виготовлені розгортки за потреби та бажанням; [3 ТЕО 1.2; 1.4] <i>розробляє</i> макет об'ємних фігур індивідуально або в групі [3 ТЕО 1.4]</p>	<p>Приклади орнаментів декоративно-ужиткового мистецтва за регіонами України. Зустрічі з майстрами. Обговорення вражень. Створення орнаменту з різних матеріалів (картон, папір, пластилін, глина, крупи, насіння, тканина, нитки, блискітки, бісер тощо).</p> <p>Ткани і неткани матеріали натурального походження (тканина, нитки, повсть, фетр, трикотаж тощо). Вироби з тканих і нетканих матеріалів</p> <p>Креслярські інструменти та лінії.</p> <p>Конструктори, навчальні набори з різних матеріалів (деревинних, металевих, синтетичних тощо), зокрема виготовлені власноруч. Макетування об'ємних фігур</p>
Середовище проєктування	
<p><i>досліджує</i> проблеми та потреби у створенні виробів; [3 ТЕО 1.1; 4.1] <i>вибирає</i> об'єкт проєктування і виготовлення із низки запропонованих або власних ідей; [3 ТЕО 1.1] <i>розробляє</i> план реалізації задуму в матеріалі та критерії оцінювання майбутнього виробу; [3 ТЕО 1.1]</p>	<p>Обґрунтування виявленої проблеми та вибору об'єкта проєктування і виготовлення. Комунікативна взаємодія.</p>

<p><i>аналізує</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги) для продукування нових ідей; [3 ТЕО 1.4]</p> <p><i>розрізняє і використовує</i> формат композиції (горизонтальний, вертикальний), симетричні й асиметричні форми, рівновага, спектр кольорів, теплі і холодні кольори та відтінки; [3 ТЕО 1.4]</p> <p><i>виконує</i> завдання з продовженням: добудовує, домальовує, удосконалює або розробляє композицію виробу (засобами малюнку, ескізу, макету), зокрема з використанням цифрових пристроїв; [3 ТЕО 1.2; 1.4]</p> <p><i>застосовує</i> творчі методи проектування – переносить форми природних і рукотворних об'єктів на власну модель (метод біоніки); [3 ТЕО 1.4]</p> <p><i>описує</i> модель спроектованого виробу; [3 ТЕО 1.2; 1.4]</p> <p><i>добирає</i> матеріал для виготовлення спроектованого виробу; [3 ТЕО 1.3]</p> <p><i>розраховує</i> орієнтовні витрати на виготовлення виробу; [3 ТЕО 3.1]</p> <p><i>планує</i> послідовність технологічних операцій для виготовлення спроектованого виробу (пласкої та об'ємної форми) [3 ТЕО 1.1; 2.2]</p>	<p>Дизайнерське проектування – моделювання та конструювання. Експериментування з використанням різних матеріалів, симетричних й асиметричних форм, спектру кольорів. Добір матеріалів. Розрахунок витрат.</p> <p>Технологічна послідовність виготовлення виробу</p>
Середовище соціалізації	
<p><i>обговорює</i> корисність, естетичність та якість індивідуально або спільно створених виробів; [3 ТЕО 1.5]</p> <p><i>готує</i> презентацію та рекламу, зокрема з використанням цифрових пристроїв; [3 ТЕО 1.5]</p> <p><i>презентує</i> результати власної або спільної проектно-технологічної діяльності; [3 ТЕО 1.5]</p> <p><i>виявляє повагу</i> до авторства власних робіт та інших осіб; [3 ТЕО 1.5]</p> <p><i>оцінює</i> свою комунікативну діяльність, досягнення, труднощі; [3 ТЕО 1.5]</p> <p><i>долучається</i> спільно з рідними та друзями до добродійної діяльності в групах із власноруч створеними виробами; [3 ТЕО 2.2; 4.1]</p> <p><i>дотримується</i> правил спільної роботи в групі; [3 ТЕО 1.5; 1.4]</p>	<p>Соціальна цінність виконаного індивідуального або колективного проекту. Презентація досягнень з використанням різних форм.</p> <p>Діяльність в групах та середовищі. Добродійна діяльність для задоволення потреб оточуючих та навколишнього середовища.</p> <p>Світ професій.</p> <p>Побутове самообслуговування. Догляд за власним одягом та</p>

<p><i>обґрунтовує</i> потребу допомагати іншим, робити корисні справи, подарунки, бережливо ставитися до природного середовища; [3 ТЕО 1.1; 1.5; 3.2] <i>виявляє</i> толерантність, милосердя, повагу до інших; [3 ТЕО 1.1;1.5]</p> <p><i>розрізняє</i> професії за сферами життєдіяльності; [3 ТЕО 1.1; 2.1]</p> <p><i>пояснює</i> правила догляду за взуттям; [3 ТЕО 4.1] <i>уміє</i> правильно скласти одяг, розвішувати його на плічках; [3 ТЕО 4.1]</p> <p><i>лагодить</i> нескладні пошкодження предметів побуту за потреби; [3 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3]</p> <p><i>вирощує</i> кімнатні рослини для класного приміщення або інших потреб; [3 ТЕО 4.1]</p> <p><i>аналізує</i> послідовність приготування різних видів бутербродів та їх користь для здоров'я; [3 ТЕО 4.1]</p> <p><i>складає</i> серветки для святкового столу різними способами [3 ТЕО 4.1]</p>	<p>взуттям, домашніми тваринами, рослинами. Види бутербродів. Складання серветок різними способами</p>
--	--

Інформатична освітня галузь

Інформатика

Пояснювальна записка

Метою інформатичної освітньої галузі є формування у здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання завдань з використанням цифрових пристроїв та інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповідальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

Головними завданнями є формування умінь

- ✓ знаходити та опрацьовувати інформацію із використанням пошукових систем;
- ✓ створювати інформаційні об'єкти та опрацьовувати їх у програмних середовищах;
- ✓ здійснювати індивідуальну й колективну діяльність в інформаційному середовищі;
- ✓ критично оцінювати інформацію для розв'язання життєвих проблем;
- ✓ дотримуватися етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії;

- ✓ дотримуватися правил безпечної роботи з комп'ютерними пристроями.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за змістовими лініями «Інформація. Дії з інформацією», «Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією», «Об'єкт. Властивості об'єкта», «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» «Алгоритми»

Змістова лінія **«Інформація. Дії з інформацією»** базується на розумінні дитиною поняття «інформація». Здобувачі освіти мають уміти наводити приклади інформації, властивостей інформації, форм подання та дій з інформацією з повсякденного застосування, ефективно використовувати інформацію. Поняття інформації, її властивостей, форм подання та використання в освітньому процесі розширюється і доповнюється на кожному етапі навчання. Таким чином забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Змістова лінія **«Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією»** передбачає формування уявлення про те, що людина в житті постійно зустрічається з інформацією, працює з нею та може використовувати при цьому сучасні засоби ІТ з умінням захистити свій інформаційний простір. Для практичних робіт використовуються програми (онлайн-середовища Інтернету, додатки для мобільних пристроїв).

У ході реалізації змістової лінії **«Об'єкт. Властивості об'єкта»** розглядаються поняття об'єкта, властивостей об'єктів і значень цих властивостей. Діти мають наводити із власного життя приклади різних об'єктів, їхніх властивостей і значень цих властивостей, впорядковувати та групувати об'єкти на основі значень властивостей, мати уявлення про вплив значень

властивостей об'єктів на подальше їх використання та опрацювання. Вчать будувати складні об'єкти із запропонованих частин, в тому числі самостійно доповнюючи з відсутніх компонентів, представляти інформацію про них різними способами - у вигляді чисел, тексту, зображень, схем, таблиць, презентацій; змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; досліджувати об'єкти за допомогою створених моделей. Об'єктний підхід має пронизувати навчання теоретичного та практичного матеріалу всіх змістових ліній курсу.

Змістова лінія **«Створення інформаційних моделей. Змінення готових.**

Використання» забезпечує розвиток навичок створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах, зокрема у табличній формі; початкових навичок використання різноманітних засобів інформаційних технологій для вирішення навчальних завдань; сприймати та представляти інформацію у вигляді тексту: читати та змінювати тексти, визначати ключові слова в тексті, створювати та опрацьовувати текст; сприймати різноманіття графічних даних; створювати власні зображення у вигляді малюнків та

творчо опрацьовувати готові зображення; презентувати інформацію у вигляді слайдів.

Змістова лінія «**Алгоритми**» спрямована на розвиток розуміння поняття виконавця, його середовища, команди, системи команд виконавця алгоритму, основних алгоритмічних структур, зокрема, слідування, розгалуження та повторення; умінь виконувати готові алгоритми, а також складати прості алгоритми для виконавців, які працюють у певному зрозумілому для відповідної вікової категорії середовищі, використовуючи просту систему їхніх команд; навичок шукати помилки в послідовності команд, аналізувати зміст завдань на складання алгоритму для виконавців; вміння розв'язувати задачі з повсякденного життя, застосовуючи алгоритмічний підхід: уміння планувати послідовність дій для досягнення мети, передбачати можливі наслідки.

Курс розрахований на 105 годин: по 35 годин у кожному класі з розрахунку 1 година на тиждень

Програма побудована лінійно-концентрично. Зміст понять поступово розширюється і доповнюється. Забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Учитель може змінювати порядок вивчення тем та самостійно визначає обсяг (кількість годин) на вивчення кожної теми курсу, а також на повторення, узагальнення та систематизацію під час вивчення кожної теми, вибудовуючи найбільш доречну для конкретного класу траєкторію навчання.

Важливо щоб здобувачі освіти зрозуміли головні особливості безпечної роботи з інформаційними джерелами та почали використовувати відповідні навички та знання при вивченні інших навчальних предметів. Важливим є задоволення пізнавальних інтересів здобувачів освіти, підтримка їх творчої ініціативи та прагнення до освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій, що створюватиме відчуття доступності в постійному оновленні своїх компетентностей.

Особливості організації навчально-виховного процесу: для дотримання норм безпеки дитини рекомендується організувати навчання у закритому захищеному інформаційному середовищі. Облікові записи для електронного листування та співпраці в мережі створює адміністратор навчального закладу.

Оцінювання якості підготовки здобувачів освіти з предмету здійснюється в таких аспектах:

- ✓ рівень володіння теоретичними знаннями;
- ✓ здатність до застосування вивченого матеріалу у практичній діяльності;
- ✓ свідоме та відповідальне ставлення до етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії;
- ✓ вміння співпрацювати;
- ✓ використання матеріалу із повсякденного життя, навчальних предметів;
- б) свідоме знання правил безпечної праці.

3 КЛАС

Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), текстовий редактор.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Інформація. Дії з інформацією	
<p><i>пояснює</i> значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; [3 ІФО 1.1]</p> <p><i>розрізняє</i> види інформації за способом подання; [3 ІФО 1.1]</p> <p><i>уміє</i> перетворювати одну форму подання інформації в іншу: (текстове – в графічне, числове – в текстове тощо); [3 ІФО1.2]</p> <p><i>створює</i> папку та документи в ній; [3ІФО1.2]</p> <p><i>пояснює</i> поняття «комп'ютерна мережа»; [3 ІФО1.1]</p> <p><i>розуміє</i> призначення програми-браузера; [3 ІФО3.2]</p> <p><i>вміє</i> використовувати гіперпосилання; [3 ІФО3.2]</p> <p><i>використовує</i> мережі для отримання достовірної інформації та спілкування; [3 ІФО 3.3]</p> <p><i>висловлює</i> припущення про достовірність інформації, отриманої з цифрових та інших джерел; [3 ІФО 1.4]</p> <p><i>дотримується</i> правил використання власних і чужих творів; [3 ІФО 4.3]</p> <p><i>виявляє</i> повагу до авторства інших осіб [3 ІФО 4.3]</p>	<p>Роль інформації в житті людини. Перетворення інформації з одного виду в інший. Способи подання повідомлень, носії повідомлень, символи, кодування і декодування. Структурування інформації. Поняття про мережу Інтернет, програма-браузер, веб-сторінка, веб-сайт, гіперпосилання. Авторське право. Безпечна робота в Інтернеті</p>
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	

<p><i>розповідає</i> про історію виникнення пристроїв для роботи з інформацією; [3 ІФО 1.1] <i>називає</i> носії інформації; [3 ІФО 1.1] <i>розрізняє</i> технічні засоби для передавання, зберігання інформації; [3 ІФО 1.1] <i>використовує</i> пристрої для передавання інформації; [3 ІФО 1.2] <i>наводить приклади</i> пристроїв для введення та виведення інформації; [3 ІФО 1.1] <i>висловлює</i> припущення про достовірність інформації; [3 ІФО 1.4] <i>пояснює</i> наслідки для власного здоров'я надмірного використання цифрових пристроїв [3 ІФО 4.1], [3 СЗО 1.1]</p>	<p>Історія виникнення пристроїв для роботи з інформацією. Джерело інформації. Носії інформації. Пристрої введення та виведення інформації. Введення текстових даних. Правила введення та редагування текстових даних</p>
Об'єкт. Властивості об'єкта	
<p><i>описує</i> текстові і графічні об'єкти; [3 ІФО 1.3] <i>порівнює</i> властивості текстових і графічних об'єктів за спільними і відмінними ознаками; [3 ІФО 1.3] <i>визначає</i> об'єкти, які відповідають заданим властивостям; [3 ІФО 1.3] <i>вміє</i> змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; [3 ІФО 1.3] <i>досліджує</i> об'єкти за допомогою створених моделей [3 ІФО 1.3]</p>	<p>Види об'єктів: текстові, графічні. Інформаційний об'єкт. Властивості об'єкта. Створення моделі об'єкта за заданими властивостями. Зміна значень властивостей об'єкта (колір тексту, шрифт, накреслення)</p>
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	
<p><i>розрізняє</i> сучасні пристрої для роботи з інформацією; [3 ІФО 1.1] <i>уміє</i> увімкнути та вимкнути комп'ютер та інші пристрої (за умови їх використання); [3 ІФО 1.2] <i>використовує</i> необхідні значки на Робочому столі для запуску і роботи в програмах; [3 ІФО 1.2] <i>орієнтується</i> в середовищах для перегляду зображень, читання текстів, слухання музики, завершує роботу з ними; [3 ІФО 3.2] <i>створює</i> зображення освітніх об'єктів [3 ІФО 2.4]</p>	<p>Текстові редактори. Середовища для читання текстів. Закладки в тексті, цитати тощо. Віртуальні бібліотеки, довідники, енциклопедії, словники. Основні команди редагування: вирізати, копіювати, вставити, видалити. Уведення символів за допомогою клавіатури. Доповнення текстів зображеннями</p>
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання	

<p><i>створює</i> інформаційні продукти, поєднуючи текст, зображення, звук тощо для представлення ідей та/або результатів діяльності; [3 ІФО 2.4]</p> <p><i>створює</i> та <i>змінює</i> прості зображення; <i>опрацьовує</i> та <i>використовує</i> інформацію з різних джерел; [3 ІФО 2.4]</p> <p><i>вміє</i> заповнювати таблицю ознак для предметів з однієї групи (класу); [3 ІФО 1.3]</p> <p><i>розробляє</i> презентацію за логічною послідовністю; [3 ІФО 2.4]</p> <p><i>доповнює</i> презентацію текстом, зображенням, схемою; [3 ІФО 2.4]</p> <p><i>редагує</i> і <i>форматує</i> презентацію залежно від її призначення, змінює фон слайду;</p> <p><i>застосовує</i> режим показу презентацій [3 ІФО 2.4]</p>	<p>Етапи створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах.</p> <p>Створення текстових інформаційних моделей, зокрема у табличній формі.</p> <p>Комп'ютерні презентації, редагування презентацій.</p> <p>Утворення нового слайду, текстового вікна/поля.</p> <p>Доповнення презентації текстом, зображенням, схемою.</p> <p>Форматування презентації.</p> <p>Режим показу презентації</p>
Лінійні алгоритми	
<p><i>визначає</i> алгоритмічні структури; [3 ІФО 2.1]</p> <p><i>виконує, створює</i> та <i>записує</i> алгоритми; [3 ІФО 2.1]</p> <p><i>вміє</i> діяти за інструкцією; [3 ІФО 1.3]</p> <p><i>впорядковує</i> об'єкти за певними ознаками; [3 ІФО 1.3] <i>пояснює</i> наслідки порушення плану, алгоритму послідовності дій у близькому середовищі, готових програмах, іграх; [3 ІФО 1.2]</p> <p><i>розрізняє</i> істинні та хибні висловлювання [3 ІФО 1.4]</p>	<p>Команди і виконавці, алгоритми, способи подання алгоритму.</p> <p>Запис лінійних алгоритмів. Створення зображень за власними алгоритмами.</p> <p>Знаходження та виправлення помилок у алгоритмах.</p> <p>Логічні висловлювання</p>

Мистецька освітня галузь

Мистецтво

Пояснювальна записка

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційно-естетичних переживань, формування мистецьких уподобань та особистісних художніх цінностей;

- ✓ поглиблення мотивації до пізнання творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва та толерантного ставлення до мистецтва інших етносів і народів;
- ✓ формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва, аргументування думки відповідно до вікових можливостей з використанням мистецьких термінів;
- ✓ оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;
- ✓ досягнення розуміння учнями можливостей цифрових технологій щодо їх застосування в мистецькій творчості;
- ✓ розвиток здатності самопізнання і самовираження, керування власними емоційними станами через мистецтво і різні види художньої творчості; розвиток креативності й мистецьких здібностей;
- ✓ формування здатності встановлювати зв'язок між видами мистецтва, між мистецтвом та іншими сферами знання (літературою, математикою, знаннями про природу, історію тощо); мистецтвом і явищами довкілля;
- ✓ усвідомлення значення мистецтва в житті людини та художнього пізнання для власної успішності;
- ✓ формування культури глядача-слухача;
- ✓ соціалізація учнів через мистецтво, формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Відповідно до зазначених мети і завдань виокремлено **змістові лінії**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що втілюють твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення, мистецьку (термінологічну) пропедевтику.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно- мистецьких заходах, колективних творчих проєктах,

обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, ціннісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- ✓ усного висловлювання вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (*вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною*);
- ✓ застосування мистецької термінології, що має іноземне походження, у процесі інтерпретації художніх творів (*спілкування іноземними мовами*);
- ✓ встановлення взаємозв'язків між засобами мистецтва і здійсненням елементарних розрахунків для пояснення художньої виразності творів (наприклад, пропорцій частин твору, визначення музичного метру, запису ритму, симетрії / асиметрії танцювального руху тощо) (*математична компетентність*);
- ✓ спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (*компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність*);
- ✓ самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (*інформаційно-комунікаційна компетентність*);
- ✓ формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- ✓ співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан), опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (*громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей*);
- ✓ проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (*підприємливість та фінансова грамотність*);
- ✓ виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (*інноваційність*).

Культурна компетентність як стрижнева для мистецької освітньої галузі є інтегральною стосовно інших ключових компетентностей.

Мистецька освітня галузь може реалізуватися через **інтегровані курси або предмети вивчення за окремими видами мистецтва**: наприклад, музичне мистецтво, образотворче мистецтво тощо за умови реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі та інтегрування навчального змісту.

3 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Художньо-творча діяльність	
<p><i>виконує</i> дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор); [3 МИО 1.1];</p> <p><i>добирає</i> засоби музичної виразності (темп, динаміку), необхідні для створення настрою, характеру; [3 МИО 1.1]; [3 МИО 1.2];</p> <p><i>розуміє значення</i> вокальних вправ для правильного виконання; <i>стежить</i> за точністю і виразністю інтонуювання, чіткістю дикції, співацькою поставою, диханням; [3 МИО 3.1];</p> <p><i>виконує</i> в ансамблі нескладні композиції (трикутник, бубон, маракас, дзвіночки, барабан, тріскавки, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон, металофон, синтезатор тощо); [3 МИО 1.1];</p> <p><i>самостійно добирає</i> тембр музичного інструменту для передачі відповідного образу; [3 МИО 1.1]; [3 МИО 2.1];</p> <p><i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації) та на музичних інструментах; [3 МИО 1.2]</p> <p><i>створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні на музичному інструменті за вибором; [3 МИО 1.2];</p> <p><i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент, музична форма, динаміка, схеми диригування (на 2/4); [3МИО 2.2]</p> <p><i>орієнтується</i> в нотному записі (за доцільності для виконання); <i>читає</i> запис найпростіших ритмів; [3МИО 2.2]</p> <p><i>організовує</i> самостійно робоче місце для занять різними видами образотворчої</p>	<p>Спів (співацька постава, дихання, інтонація, фразування, дикція). Оперування засобами виразності та способами створення вокального і вокально-ансамблевого / хорового художнього образу.</p> <p>Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, гра в ансамблі зі створенням ритмічного супроводу до пісні тощо. Правила гігієни у користуванні музичними інструментами.</p> <p>Оволодіння музичною грамотою (за необхідністю для художньо-творчої діяльності). Знайомство з елементарною нотною грамотою, необхідною для виконання творів. Відтворення запису найпростіших ритмічних послідовностей.</p> <p>Організація робочого</p>

<p>діяльності [3 МІО 1.1]; <i>дотримується</i> охайності і правил техніки безпеки; <i>самостійно користується</i> знайомими художніми інструментами (палітрою, різними видами пензлів, стеками, ножицями тощо) [3 МІО 1.1]; <i>добирає</i> художні матеріали, відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-прикладне), в якому працює [3 МІО 1.1]; <i>розпізнає</i> форми (реалістичні, декоративні); <i>досліджує</i> форму предмету та спрощує її до геометричної подібності [3 МІО 1.3]; <i>порівнює</i> будову різних природних форм, їх пропорцій [3 МІО 1.3]; <i>добирає</i> відтінки кольору за насиченістю [3 МІО 1.2]; <i>створює</i> реалістичні, казкові, фантастичні образи [3 МІО 1.3]; <i>виконує</i> елементарні замальовки з натури та за уявою в ескізній формі (предмети побуту, об'єкти природи та архітектури) [3 МІО 1.3]; <i>створює</i> зображення в процесі експериментування з кольорами, лініями, крапками різного розміру, формами, об'ємами, фактурами тощо [3 МІО 1.2]; <i>самостійно створює</i> просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну), <i>використовує</i> усю площину аркуша; <i>виконує</i> прості композиції на площині та в об'ємі [3 МІО 1.2]; <i>обирає</i> формат (прямокутний, квадратний, трикутний, в колі, в овалі) для кращого втілення задуму [3 МІО 1.1]; <i>виділяє</i> композиційний центр, головне і другорядне, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів, композиційні засоби та правила [3 МІО 1.1]; <i>використовує</i> елементарні закони перспективи (одне за іншим; ближче – більше, яскравіше, тепліше, далі – менше та блідіше, холодніше), передаючи плановість простору у площинних зображеннях [3 МІО 2.2];</p>	<p>місця для занять образотворчим мистецтвом.</p> <p>Освоєння інструментарію для образотворчої діяльності.</p> <p>Використання відомих засобів образотворчої виразності для створення візуальних образів.</p> <p>Зображення графічними та живописними матеріалами (традиційними та сучасними).</p> <p>Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна, об'ємна), відтворення плановості простору у площинних зображеннях.</p> <p>Ліплення з пластичних матеріалів різними (простими) прийомами і способами.</p> <p>Поняття про декор як засіб наповнення й збагачення форми.</p> <p>Елементарна стилізація форм та оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).</p> <p>Розміщення об'єктів у форматі з дотриманням засобів та правил композиції, для підсилення композиційного центру.</p> <p>Застосування у художньо-творчій діяльності поняття контрасту форм, кольорів .</p> <p>Передача плановості у</p>
--	---

передає в зображеннях елементарну будову птахів, тварин, людини, посилено передає рух; ілюзорні зміни розмірів предметів в залежності від розміщення у просторі; смислові зв'язки між об'єктами в сюжетних композиціях [3 МИО 1.3]; розрізняє особливості об'ємного (круглого та рельєфного) зображення [3 МИО 2.2]; порівнює найпростіші елементи об'ємних форм[3МИО 1.3]; виражає особливості об'єкту як образу засобами форми і декору (як у об'ємному так й у площинному зображенні) [3 МИО 1.1]; оздоблює об'ємну форму рельєфним або живописним декором [3 МИО 1.1]; конструює та створює прості композиції з паперу, художніх, природних та різних підручних матеріалів, самостійно добирає складові композиції [3 МИО 1.2]; творчо використовує різні техніки, інструменти та матеріали для втілення власного задуму (саморобні штампи, набризк, декупаж, колаж) [3 МИО 1.2]. поєднує засоби різних видів мистецтва для втілення художнього задуму; [3МИО 1.1]; [3 МИО 2.2] імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести); пластично інтонує музичні образи; [3 МИО 1.2]; виконує нескладні ролі (в тому числі, пісні «у ролях»), добирає засоби вираження (темп, тембр голосу, динаміку, рухи, міміку); [3МИО 1.1]; [3 МИО 1.2]; \ грає елементарні театральні етюди (самостійно обирає відомих персонажів та перевтілюється в них, зокрема, імітує характерні рухи, ходу, звуки, міміку тощо); [3 МИО 1.2]; вправляється над інтонацією мовлення, диханням; дикцією, мімікою, жестами; рухається під музику, добираючи відомі танцювальні елементи (народні, сучасні);

зображенні з натури та за уявою.
Створення сюжетних композицій

Сприймання засобів виразності в скульптурі (барельєф,горельєф).

Створення художнього образу засобами декоративної насиченості форми (фактурою, деталями,розписом).

Прикрашання місця, де навчається, живе.

Вирізування, конструювання з паперу та інших підручних матеріалів. Робота з природними матеріалами.

Створення синтетичного художнього образу.

Інсценізація, найпростіші театральні етюди (створення театралізованих образів, зокрема, під час рольового виконання пісні

<p><i>узгоджує</i> свої рухи з музичним супроводом (співом); створює сценічні інтерпретації пісенних образів; [3 МИО 1.1];</p> <p><i>використовує</i> атрибути для підсилення синтетичної виразності (із запропонованих); [3 МИО 1.1];</p> <p><i>комбінує</i> знайомі художні техніки, звуки, ритми, рухи, лінії, кольори, форми, фактури, матеріали тощо для втілення ідеї в художньому образі [3 МИО 1.2]</p> <p><i>створює</i> образи, використовуючи знайомі засоби та способи за уявою [3 МИО 1.1]; [3 МИО 1.2];</p> <p>створення образів (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори, об'єми, декор тощо), якими може виразити свої почуття та емоції [3 МИО 3.4];</p> <p><i>виокремлює і фіксує</i> в доступний спосіб цікаві явища довкілля; відтворює їх у творчій діяльності (імпровізаціях мелодій, інсценізації пісень, пластичному інтонуванні); [3 МИО 1.3]</p> <p><i>пропонує</i> ідеї оздоблення місця, де навчається, живе [3 МИО 1.3];</p> <p><i>реалізовує</i> їх (за допомогою інших або самостійно втілює нескладний задум оздоблення місця, де навчається і власного помешкання [3 МИО 1.3];</p> <p><i>розпізнає</i> власні емоції від художньої творчості, обирає види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою [3 МИО 3.4];</p> <p>передає власні емоції у творчій роботі за допомогою кольору [3 МИО 1.1]; [3 МИО 3.4]</p> <p><i>дотримується</i> загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо) [3 МИО 3.3];</p>	<p>Відтворення нескладних танцювальних елементів.</p> <p>Елементарне вправління у сценічній поведінці.</p> <p>Добір реквізиту, бутафорії, деталей костюмів.</p> <p>Експериментування зі звуками, тембрами, ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами.</p> <p>Спостереження за довкіллям для створення художніх образів (повадки тварин; характерні особливості ходи, жестів людей різного віку, інтонація мовлення людини в різних життєвих ситуаціях тощо), вплив світла на зміну кольорів у природному середовищі;</p> <p>Самовираження в художньо-творчій діяльності.</p> <p>Культура глядача, слухача.</p>
<p>Сприймання та інтерпретація мистецтва</p>	

емоційно сприймає твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; [3 МІО 2.1];

вирізняє елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу, зокрема із сюжетною (літературною) програмою (мелодія, темп, динаміка, гучність, ритм, тембр (голос та деякі музичні інструменти), лад (мажор, мінор); [3 МІО 2.2]

розпізнає прості музичні форми (двочастинна, тричастинна, куплетна); [3 МІО 2.1]; [3 МІО 2.2]

визначає особливості втілення образу у творах образотворчого мистецтва та архітектури [3 МІО 2.2];

характеризує колір об'єктів довкілля відповідно до часу доби та пір року [3 МІО 2.2];

висловлює судження щодо передання емоційного стану зображуваних об'єктів та явищ навколишнього світу у творі (зокрема, у стані спокою та в русі) [3 МІО 2.1];

визначає композиційну будову твору образотворчого мистецтва та архітектури [3 МІО 2.2];

вирізняє кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), насиченість (яскравий, тьмянний) загальний колорит; елементи композиції твору (центр, головне і другорядне; побудову твору (симетричну та асиметричну, статичну, динамічну, ритмічну, метричну) [3 МІО 2.1];

цілісно охоплює увагою художній твір; зосереджується на характерних деталях;

порівнює музичні та візуальні, хореографічні образи; [3 МІО 2.1];

зіставляє твори мистецтва та явища довкілля (за допомогою вчителя) [3 МІО 1.3]; [3 МІО 2.2];

вирізняє елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики художнього образу: акторську гру, костюми, декорації,

Сприймання творів різних видів мистецтва.

Виразні засоби (елементи мови) різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо).

Участь в обговоренні мистецького твору з використанням знайомих мистецьких термінів.

Використання декору для створення образу.
Ознайомлення з елементарними поняттями з кольорознавства та композиції.

Сприймання синтетичних образів.
Зіставлення виразних

музичне оформлення театрального/екранного твору [3 МИО 2.2]; *розрізняє* засоби виразності та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні; [3 МИО 2.2] *розрізняє засоби виразності та характеризує твори живопису, графіки, скульптури* [3 МИО 2.2]; розрізняє та характеризує виразні засоби різновидів театального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний), народної, класичної та сучасної хореографії; [3 МИО 2.2] *розрізняє та характеризує виразні засоби анімаційних фільмів*; [3 МИО 2.2] *розпізнає та характеризує* художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо) [3 МИО 2.2]; порівнює природні форми, образи доквілля з їх художнім (декоративним) трактуванням [3 МИО 1.3]; *визначає* власні емоції від сприймання мистецьких творів [3 МИО 3.4]; *добирає* слова для характеристики вражень із власного запасу [3 МИО 3.3]; *пояснює*, що подобається або не подобається у творі [3 МИО 2.1]; *обирає* твори відповідно до свого настрою; *пояснює*, від чого дістає насолоду; *добирає* твори для поліпшення свого настрою [3 МИО 2.1]; [3 МИО 3.4] *відтворює* емоційні враження від твору мистецтва улюбленими художніми засобами [3 МИО 3.4]; *порівнює* свої настрої та почуття із тими що втілені у художньому творі (на основі діалогу між автором та глядачем) [3 МИО 2.1].

Зіставлення художніх образів, подібних за сюжетом та втілених у різних видах мистецтва. Мистецька пропедевтика. Знайомство з різновидами музичного (вокальна, інструментальна), образотворчого (живопис, графіка, скульптура); театрального (драматичний, ляльковий, музичний) мистецтва, хореографії (народна, класична, сучасна), кіно (кінофільм, мультфільм); жанрами музичного мистецтва (пісня, танець, опера, балет); жанрами образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, анімалістичний тощо); видами орнаментів (рослинний, геометричний тощо та за призначенням (стрічковий, розетка); видами анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна), танцями (гопак, козачок, вальс, полька тощо).
Спостереження за доквіллям та його втіленням у художніх образах.

Самопізнання через сприймання творів мистецтва.

Вербальний опис вражень, емоцій, викликаних творами. Використання у сприйманні творів різних видів мистецтва для задоволення та поліпшення власного емоційного стану. Самовираження у художньо-творчій діяльності Розуміння значення мистецтва у житті людини.

<p>Комунікація через мистецтво <i>характеризує</i> власну творчість за поданими орієнтирами; [3 МІО 3.1]; <i>пояснює</i>, що вдалося чи не вдалося; визначає за допомогою вчителя/ вчительки труднощі; <i>обирає</i> (за допомогою вчителя/ вчительки) спосіб удосконалення [3 МІО 3.2]; <i>презентує</i> результати власної творчості (співає улюблені пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо) перед рідними, однолітками [3 МІО 3.2]; <i>пояснює</i> задум [3 МІО 3.2]; <i>визначає</i> досягнення однолітків у художньо-творчій діяльності, виявляючи доброзичливість у висловлюваннях; [3 МІО 3.3]; <i>обговорює</i> з іншими враження від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності, поважаючи уподобання інших [3 МІО 3.3]; <i>бере участь</i> у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, виставках, фестивалях, інсценізаціях народних обрядів, арт-мобах, тижнях мистецтва тощо), у колективних творчих проєктах, зокрема із використанням засобів улюбленого виду мистецтва і художньо-творчої діяльності [3 МІО 3.3]; <i>виконує різні дії / ролі</i> в колективному творчому процесі, <i>виявляючи повагу</i> до інших [3 МІО 3.3]</p>	<p>Презентація власних творчих досягнень. Оцінювання власної творчості за поданими орієнтирами.</p> <p>Оцінювання творчих здобутків однолітків за спільно визначеними орієнтирами.</p> <p>Виховні ситуації на основі творів мистецтва (обговорення сюжетів, характерів, вчинків, дій персонажів, створюваних мистецькими засобами).</p> <p>Колективне виконання творчого задуму. Оцінювання і самооцінювання у колективній творчості. Проведення шкільних мистецьких заходів.</p> <p>Дотримання правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.</p>
---	--

Фізкультурна освітня галузь

Фізична культура

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними

вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- ✓ формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;
- ✓ розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;
- ✓ використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;
- ✓ формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- ✓ розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- ✓ розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;
- ✓ виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесноєї гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення

усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проєкти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

3 КЛАС

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
<p><i>має уявлення про історію виникнення Олімпійських ігор; називає олімпійське гасло та символ Олімпійських ігор; пояснює вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів [3 ФІО 2.2]; добирає спортивний інвентар відповідно виду спорту [3 ФІО1.2]; контролює свій фізичний стан за частотою серцевих скорочень, диханням та самопочуттям перед фізичними навантаженнями в процесі та після занять [3 ФІО 2.1]; [3 ФІО2.2]; виконує організовуючі вправи команди на перешикування з однієї шеренги уступами за розрахунком 9,6,3, на місці [3 ФІО1.1]; виконує загальнорозвивальні вправи з предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів [3 ФІО 1.1]; розрізняє та виконує присідання, виси, упори: присідання, нахили тулуба у сиді з різними положеннями ніг; перехід із сиду на правому стегні у сід на лівому стегні; виси та упори–згинання і розгинання рук в упорі на стегнах, в упорі лежачи; перехід із упору присівши в упор стоячи, із упору лежачи в упор лежачи боком і навпаки; упор на перекладині [3 ФІО1.2]; виконує елементи акробатики: перекид назад в упор стоячи на колінах, в упор присівши; два перекиди вперед; “міст” із положення лежачи [3 ФІО 1.2]; володіє навичками пересувань: ходьба по гімнастичній лаві з високим підніманням стегна, біг до 30 м, рівномірний біг почергово з</i></p>	<p>Історія виникнення Олімпійських ігор. Символи, ритуали і церемонії Олімпійських ігор. Вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів. Спортивний інвентар для різних видів спорту. Оцінка фізичного стану за частотою серцевих скорочень, диханням та самопочуттям в процесі занять фізичною культурою.</p> <p>Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи. Загальнорозвивальні вправи з предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів. Фізичні вправи: присідання, нахили, виси та упори.</p> <p>Елементи акробатики.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань (ходьба, біг). Пересування</p>

<p>ходьбою до 1200 м; рівномірний біг до 900 м [3 ФІО 1.2];</p> <p><i>пересування</i> танцювальними кроками: ритмічне поєднання рухів і кроків, підскоків;</p> <p>танцювальні імпровізаційні вправи босоніж;</p> <p><i>лазіння</i> по похилій гімнастичній лаві (кут нахилу 45 градусів) однойменним та різнойменними способами; <i>лазіння</i> по гімнастичній стінці різнойменними та однойменним способом (вгору, вниз, по діагоналі, праворуч, ліворуч); [3 ФІО 1.2];</p> <p><i>лазіння по канату</i>, закріпленому над похилою гімнастичною лавою (лежачи на спині на похилій лаві) [3 ФІО 1.2];</p> <p><i>володіє</i> навичками метання м'яча у вертикальну ціль (мішень 1x1 м) на висоті 3 м з відстані 3 – 4 м на дальність відскоку; метання м'яча з різних вихідних положень [3 ФІО 1.3];</p> <p><i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: елементами баскетболу – тримання баскетбольного м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей на місці; ловіння м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей у ціль і ловіння його після відскоку від підлоги; ведення м'яча на місці та під час ходьби правою та лівою рукою; <i>елементи футболу</i> – удари м'яча внутрішньою та середньою частиною підйому по нерухомому м'ячу у вертикальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м) та горизонтальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м), ведення м'яча вивченими способами між стійками і їх обведенням; жонглювання м'ячем (хлопці), повітряною кулькою (дівчата) [3 ФІО 1.3];</p> <p><i>застосовує</i> вивчені прийоми в іграх з міні-баскетболу та міні-футболу [3 ФІО 3.1];</p> <p><i>виконує</i> стрибки: зі скакалкою на одній, двох ногах [3 ФІО 1.3];</p> <p><i>стрибки</i> у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку) способом “зігнувши ноги” [3 ФІО 1.1];</p> <p><i>стрибки</i> у довжину з місця, з розбігу 5-7 кроків способом “зігнувши ноги”;</p> <p>стрибки “у кроці” [3 ФІО 1.1];</p> <p><i>виконує</i> фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: <i>сили</i> – у висі піднімання зігнутих і прямих ніг до кута 90 градусів; у положенні</p>	<p>танцювальними кроками.</p> <p>Лазіння різними способами по гімнастичній лаві, гімнастичній стінці.</p> <p>Лазіння по канату.</p> <p>Вправи для формування навичок володіння малим м'ячем.</p> <p>Вправи для формування навичок володіння великим м'ячем (елементи баскетболу).</p> <p>Елементи футболу. Гра в міні-баскетбол та міні-футбол.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками стрибків. Сtribки у висоту з прямого розбігу “зігнувши ноги”. Сtribки у довжину з місця і розбігу.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку сили.</p>
--	--

<p>лежачи на спині піднімання прямих ніг до кута 90 градусів; у положенні лежачи на спині згинання і розгинання рук, утримуючи обтяження до 1 кг; підтягування у висі лежачи на низькій перекладині [3 ФІО 1.2]; швидкості–біг за м'ячем, обручем, що котиться; прискорення до 10м; підкидання і ловіння малого м'яча по чергово правою і лівою рукою [3 ФІО1.2]; витривалості – рівномірний біг у повільному темпі до 6 хв. (з можливим переходом на ходьбу, враховуючи індивідуальні особливості учня) [3 ФІО 1.2]; гнучкості – рухи руками, ногами і тулубом з поступовим збільшенням амплітуди рухів; вправи біля гімнастичної стінки: пружинясті нахили тулуба, махи ногами у різних площинах; вправи на розтягування; викрути рук вперед і назад, тримаючи гімнастичну палицю або скакалку; координації – пересування по обмеженій і підвищеній опорі з подоланням перешкод; вправи зі зміною положення тіла у просторі; “човниковий “ біг 4 x 9 м [3 ФІО 1.2]</p>	<p>Фізичні вправи для розвитку швидкості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку витривалості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку гнучкості.</p> <p>Фізичні вправи для розвитку координації.</p>
<p>добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: вправи для м'язів шиї, плечового пояса, верхніх кінцівок, спини, живота, тулуба та нижніх кінцівок; загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випадки, повороти тулуба під час бігу, вправи на координацію, викрути тулуба; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби [3ФІО1.2];[3ФІО2.2]; вправи для попередження плоскостопості: ходьба, біг на носках, ходьба перекатами з п'яти на носок, “гусінь”, “ведмідь клишоногий”, стрибки [3 ФІО 1.2]; [3 ФІО2.2]; володіє навичками пересувань на лижах вивченими ходами (одночасний, безкроковий, поперединний, двокроковий) на відстань до 1000 м; спуски у низькій стійці; підйоми “драбинкою”; гальмування “плугом”; “напівплугом”;* [3 ФІО 1.1]; [3 ФІО 3.2]; виконує вправи у воді – стрибок у воду з</p>	<p>Фізичні вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.</p> <p>Загальнорозвивальні вправи в русі. Вправи на координацію. Загальнорозвивальні вправи з предметами.</p> <p>Вправи для попередження плоскостопості.</p> <p>Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах (одночасний, безкроковий, поперединний, двокроковий). *</p> <p>Вправи для оволодіння</p>

<p>бортика; багатократні видихи у воду із зануренням; рухи руками і ногами як у плаванні стилем кроль на грудях; узгодження рухів руками із диханням; ковзання на грудях з наступним підключенням роботи ніг, рук і дихання; подолання дистанції до 15 м вивченим способом. *[3 ФІО 1.1]; <i>дотримується</i> правил безпечної поведінки для себе та однокласників у воді*[3 ФІО 3.2]</p>	<p>навичками плавання. *</p> <p>Правила безпечної поведінки на воді.</p>
<p>Ігрова та змагальна діяльність</p>	
<p><i>бере участь</i> у рухливих, спортивних іграх та естафетах, ефективно взаємодіє з однолітками для досягнення спільних командних цілей [3 ФІО 1.3]; [3 ФІО 3.1]; [3 ФІО 3.3]; <i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності [3 ФІО 2.1]; [3 ФІО 3.2]</p>	<p>Рухливі ігри. Техніка і тактика спортивних ігор (баскетбол, футбол).</p> <p>Правила безпечної поведінки в процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.</p>

V. ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

Освітній процес у гімназії організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб. У рамках академічної свободи форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти.

Обрані форми відповідають наявності необхідних ресурсів (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо).

Відповідно до статті 9 Закону України «Про освіту» здобуття освіти у закладі освіти організовується за інституційними формами навчання:

- *очна (денна);*
- *дистанційна;*

У разі непереборних обставин, незалежних від закладу освіти може використовуватися змішана модель інституційної форми: *очно-дистанційна*.

За потреби (заявами батьків здобувачів освіти чи осіб, які їх замінюють) заклад освіти може організовувати здобуття освіти *за індивідуальною освітньою траєкторією*. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується з урахуванням необхідних для цього ресурсів, наявних у закладі освіти. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Здобуття освіти за індивідуальною освітньою траєкторією:

- *педагогічний патронаж;*

- сімейна (домашня) форма навчання;
- екстернатна форма навчання.

З метою належної організації освітнього процесу в гімназії можуть формуватися класи та/або групи, зокрема інклюзивні або з дистанційною формою здобуття освіти.

Інклюзивне навчання організовується на підставі заяви батьків чи осіб, які їх замінюють для учнів з особливими освітніми потребами відповідно до постанов Кабінету Міністрів України, що регулюють організацію інклюзивного навчання:

- «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. № 765;
- «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957.

VI. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Основними формами організації освітнього процесу є **різні типи уроку**: формування компетентностей; розвитку компетентностей; перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, інтерактивні уроки), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, дослідження, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час. тощо. Засвоєння нового матеріалу можна проводити на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Розвиток і корекцію основних компетентностей можна, крім уроку відповідного типу, проводити на ГПД, екскурсії тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться **навчально-практичні заняття**. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Дослідницькі завдання, передбачені змістом окремих предметів. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання. Можливо проводити заняття в малих групах (у тому числі робота учнів у парах змінного складу). Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту

окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань)

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчителів визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

VII. ОПИС ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контроль-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формуального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

✓ **Навчальні досягнення здобувачів у 1-у класі** підлягають вербальному, формуальному оцінюванню.

Формуальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою

✓ **Навчальні досягнення здобувачів у 2 класі** підлягають вербальному, формуальному оцінюванню.

Формуальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання

навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

✓ **Навчальні досягнення здобувачів у 3 класах** підлягають формувальному та підсумковому (тематичному і завершальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Навчальні досягнення здобувачів у 4 класах підлягають формувальному та підсумковому (тематичному і завершальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою. Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та якості освіти.

VIII. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів, окреслених Типовими освітніми програмами.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх

предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Окрім освітніх компонентів для дітей з особливими освітніми проблемами, які є обов'язковими, за рішенням ІРЦ є інші компоненти, зокрема корекційно-розвитковий складник для інклюзивних класів : 1-В, 1-Г, 3-В класів.

ІХ. ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- ✓ кадрове забезпечення освітньої діяльності: вища кваліфікаційна категорія -10, I кваліфікаційна категорія -2; спеціалісти - 8; мають педагогічні звання: «Методист» - 5; «Старший вчитель»-9,
- ✓ навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності: кабінети початкових класів та коридори першого і другого поверхів містять: осередки творчості та зони відпочинку, таблиці з читання та розвитку мовлення; бібліотеку казок, художніх творів, енциклопедій; таблиці з курсу «Я досліджую світ»; таблиці з математики; таблиці з української мови; ілюстрований матеріал з малювання, трудового навчання; дидактичні матеріали; матеріали з народознавства; тематичні папки; розвивальні ігри; проектор, телевізор, фабрика друку, аудіотехніка, конструктори, леґо, міні-лабораторії, необхідні дидактичні матеріали для проведення навчальних занять за програмою НУШ;
- ✓ матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності: наявні навчальні кабінети, кабінет інформатики, 7 кабінетів англійської мови, їдальня, актові зала, спортивна зала, майданчик та спортивний комплекс, ігровий майданчик.
- ✓ якість проведення навчальних занять: основним видом навчальних занять в початковій школі є:

- ✓ - урок (традиційний, інтерактивний);
- ✓ - індивідуальне заняття;
- ✓ - консультації: індивідуальні, групові;
- ✓ - факультативні заняття;
- ✓ - навчальні екскурсії.

Для сучасного уроку в початковій школі характерними ознаками є:

- ✓ – варіативність і гнучкість структури уроку;
- ✓ – спрямованість уроку на особистість учня;
- ✓ – оптимізація форм роботи на уроці;
- ✓ – формування найважливіших компетентностей учнів;
- ✓ – співпраця вчителя і учня.

Основними завданнями вчителів початкових класів щодо підготовки і проведення уроку є:

- ✓ 1. Тема уроку відповідає навчальній програмі. Вчителі, особливо при підготовці відкритих уроків, сформулюють тему так, щоб вона звучала відповідно вимогам Програми. Оскільки Програма – загальнодержавний та загальнообов’язковий документ, що підлягає неухильному виконанню.
- ✓ 2. Чітке визначення мети уроку. Готуючись до уроку, вчитель продумує кожен свій крок, обирає ті форми і методи, які відповідають віковим особливостям дітей, індивідуальним особливостям класу. Якщо чітко визначена мета уроку, то відповідно до неї вчитель здійснює пошук найефективніших форм роботи на уроці. Вчителі, визначаючи мету уроку, не зупиняються виключно на навчальному аспекті триєдиної мети уроку, а включають розвивальний та виховний аспекти. Це, на нашу думку, свідомо робить урок повноцінним у плані формування компетентностей школярів, не призводить до помилок, упущень у виборі оптимального варіанта проведення навчального процесу.
- ✓ Триєдина мета уроку – це завчасно запрограмований вчителем результат, який повинен бути досягнутий ним і учнями в кінці уроку. Вона вміщує три аспекти: навчальний, розвивальний, виховний.
- ✓ Навчальний аспект: озброїти учнів знаннями з даної теми. При плануванні навчальної мети педагоги визначають, якого рівня якості знань пропонується досягнути учням на цьому уроці: репродуктивного, конструктивного чи творчого. Ключовими словами, що характеризують навчальний аспект є: «навчити», «розкрити», «показати», «ознайомити», «довести», «порівняти», «систематизувати», «узагальнити» тощо.
- ✓ Розвивальний аспект мети уроку передбачає формування вмінь та навичок і може бути сформульований для кількох уроків, а іноді й для уроків цілої теми. Він складається із кількох блоків: розвиток мовлення, мислення, сенсорної сфери. Ключовими словами є: «розвивати», «формувати», «практикувати» тощо.
- ✓ Виховний аспект мети уроку передбачає використання змісту навчального матеріалу, форм і методів навчання для формування і

розвитку моральних, естетичних, патріотичних, екологічних та інших якостей особистості школяра. Ключове слово «виховувати».

Оптимальний, обґрунтований вибір форм і методів проведення навчального заняття. В значній мірі переважають урки в інтерактивній, ігровій формі: урок-аукціон, урок-вікторина, урок-екскурсія (подорож), урок-диспут, урок-дослідження тощо. Вчителі на уроках використовують різноманітні технічні засоби навчання, дидактичні матеріали тощо, діючи за принципом: усе в міру. Застосування вчителем кожного засобу виправдано, тому що воно економить сили педагога та учня, час уроку, покращує сприйняття навчального матеріалу, дозволяє здійснити контроль за тим, що вивчено тощо. Продумування, передбачення «родзинки» уроку. Учителі вважають: щоб навчальне заняття було цікавим для дітей, воно повинно містити таке, що викликає подив, захоплення, інтерес – одним словом те, що вони будуть пам'ятати, коли все інше забудеться. Це реалізуємо через цікаві факти або навіть нестандартні підходи до уже відомого

- ✓ оновлення методичної бази освітньої діяльності відбувається постійно;
- ✓ контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми відбувається впродовж навчального року за підсумками освітньої діяльності у I та II семестрах; контроль за якістю знань, умінь і навичок учнів на всіх етапах навчання в початковій школі за видами залежно від: способу здобуття інформації в процесі контролю; засобів, які використовують під час контролю і самоконтролю; способу організації контролю і форми організації контролю; дидактичної мети і місця застосування в навчальному процесі. *Машинний контроль* найчастіше використовують у програмованому навчанні для управління процесом засвоєння знань. До його специфічних засобів належать тренажери, контролювальні та навчальні машини, комп'ютери. Машинний контроль дає змогу самостійно перевіряти результати навчальної діяльності, виявляти прогалини в знаннях, уміннях і навичках. Під час машинного контролю відповіді кодуються і вводяться у відповідний пристрій, де машина порівнює їх з еталоном, після чого оцінює результати роботи.

Безмашинний контроль і самоконтроль здійснюють за допомогою програмованих підручників, усних і письмових завдань без використання будь-яких технічних приладів. У процесі безмашинного контролю відповіді учнів теж кодуються, але їх перевіряє вчитель за допомогою різних шаблонів.

Відповідно до способу організації контроль поділяють на *програмований* і *непрограмований*. Суть програмованого контролю полягає у пред'явленні всім учням однакових стандартних вимог. Він забезпечує контроль за кожним кроком просування учня на шляху пізнання і дає змогу швидко діагностувати рівень засвоєння знань у великої кількості школярів. У програмованому контролі часто використовують тестові завдання, які забезпечують оперативний зворотний зв'язок у системі «навчальний матеріал –

учень», ефективне самоуправління і самоконтроль навчальної діяльності. *Непрограмований контроль* передбачає використання різних видів і форм діагностики результатів навчання відповідно до дидактичних вимог і правил без чіткого співвіднесення з конкретними формами організації і місцем застосування у навчальному процесі.

За формами організації контроль може бути *індивідуальним, фронтальним, груповим чи комбінованим*. *Індивідуальне опитування* спрямоване на перевірку знань, умінь і навичок окремих учнів. Поряд з можливістю ґрунтовної і всебічної перевірки особистісних досягнень школяра цей вид контролю має істотний недолік: пасивність інших членів учнівського колективу у процесі контролю. *Фронтальне опитування* забезпечує можливість учителю за відносно стислий проміжок часу перевірити знання великої кількості учнів класу, спонукаючи їх до активності. Воно сприяє узагальненню і систематизації вивченого матеріалу. *Групове опитування* спрямоване на перевірку знань, умінь і навичок групи учнів.

У практиці вчителів початкової школи часто використовуються *комбінований, або ущільнений, контроль* - поєднання різних форм і методів організації контролю, наприклад коли один учень відповідає біля дошки, а решта виконує індивідуальні чи групові самостійні завдання.

За дидактичною метою використовують такі види контролю, як *попередній, поточний*, основною метою попереднього контролю є діагностування, визначення загальної підготовленості учнів, рівня володіння основними поняттями предмета, вивчення якого вони розпочинають. Його іноді використовують перед вивченням нової теми чи на початку навчального року, семестру. Результати попереднього контролю стають основою для планування роботи на майбутнє, адаптації учнів до особливостей навчального процесу. Для його організації використовують різні види і методи контролю. *Поточний контроль* спрямований на оперативне виявлення якості засвоєння учнями знань, навичок і вмінь на всіх етапах процесу навчання. Його використовують учителі у повсякденній навчальній роботі і здійснюють зазвичай у формі систематичних спостережень, усного опитування, письмових робіт, фронтальної бесіди для оперативного оцінювання знань учнів і якості навчально-виховної роботи на уроці. *Тематичний контроль* полягає у перевірці та оцінюванні знань учнів з кожної логічно завершеної частини навчального матеріалу (теми або розділу). Його використання передбачає попереднє ознайомлення учнів із загальною кількістю занять з теми; кількістю і тематикою основних робіт, термінами їх виконання; питаннями, що виносяться на атестацію; формою проведення атестації та умовами оцінювання. Тематичну оцінку можна виставляти автоматично на основі поточних результатів навчання. Якщо тема велика за обсягом, то іноді проводять

проміжні тематичні перевірки; якщо невелика - тематичний контроль доцільно здійснювати після вивчення декількох тем.

Періодичний контроль має на меті виявити, наскільки успішно учні оволодівають системою знань, який загальний рівень їх засвоєння щодо сучасних вимог. До нього належать внутрішньошкільна (директорська) та інспекторська перевірки. Внутрішньошкільну перевірку здійснює керівництво гімназії (директор, заступник директора з НВР, голова МО вчителів початкових класів) з метою контролю за якістю знань учнів і роботою вчителів, виконанням вимог навчальної програми, станом викладання предметів. Окрім цього вона передбачає виявлення нового, передового в практиці роботи вчителів, а також тих труднощів, з якими вони стикаються в процесі роботи, обґрунтування шляхів удосконалення педагогічної діяльності. Внутрішньошкільна перевірка зазвичай відбувається на початку і наприкінці навчального семестру чи року. Її результати обговорюють на педагогічній раді навчального закладу або узагальнюють у наказах директора.

Основною метою *підсумкового контролю* є встановлення системи і структури знань учнів. Ця перевірка здійснюється наприкінці семестру (навчального року) або після завершення вивчення предмета. Основними формами підсумкового контролю є адміністративні контрольні роботи.

- Самоконтроль* як важливий компонент свідомої саморегуляції поведінки і діяльності виявляється в усвідомленні власних особистісних станів, дій, знань, в узгодженні їх зі встановленими вимогами, правилами чи нормами. Мета самоконтролю полягає в запобіганні помилок та їх виправленні. Завдання вчителя спонукати учнів до об'єктивного оцінювання результатів навчання, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- ✓ моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти відбувається за потребою учасників освітнього процесу в умовах адаптації учнів початкової школи до умов перебування і навчання в закладі освіти. Моніторинговими дослідженнями займаються працівники соціально-психологічної служби гімназії: практичний психолог, соціальний педагог, асистент вчителя в інклюзивних класах;
  - ✓ створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників: підвищення кваліфікації та атестацію в 2022-2023 навчальному році планують проходити вчителі початкових класів Репянська С.В., Моїсеєва Т.С., Вовк А.М., Проскура І.С., вихователь ГПД Гончарук Л.В., вчитель англійської мови Саєнко К.В.; планують проходити сертифікацію вчителів початкової школи: Алаєва Т.В., Моїсеєва Т.С., Вовк А.М., Проскура І.С..

На основі Освітньої програми для 1-4 класів гімназії на 2022-2023 н.р. складено та затверджено Навчальний план для 1-их, 2-их, 3-их, 4-их класів, що конкретизує організацію освітнього процесу (додатки **1, 2, 3, 4**).

Додаток 1 до Освітньої програми закладу освіти на 2022-2023 н.р.
РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
 загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
 ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
 на 2022-2023 навчальний рік
ШКОЛА І СТУПЕНЯ, 1-ші КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року №1272
 «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів
 закладів загальної середньої освіти»)
 за Типовою освітньою програмою за редакцією О.Я. Савченко

Назва освітньої галузі Класи	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень				Разом
		1-А	1-Б	1-В	1-Г	
Інваріантний складник						
Мовно-літературна	Навчання грамоти	7	7	7	7	245x4=980
Англійська мова	Англійська мова	2	2	2	2	70x4=280
Математична	Математика	4	4	4	4	140x4=560
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)	Я досліджую світ	3	3	3	3	105x4=420
Технологічна	Дизайн і технології	1	1	1	1	35x4=140
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	35 x4=140
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	35x4=140
Фізкультурна*	Фізична культура	3	3	3	3	105x4=420
Усього		22x35=770	22x35=770	22x35=770	22x35=770	3080

Варіативний складник						
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1	1	1	1	35x4=140
Кількість навчальних годин на тиждень		20+3	20+3	20+3	20+3	
Загальнорічна кількість навчальних годин		23x35=805	23x35=805	23x35=805	23x35=805	3220
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня		20/ 700	20/ 700	20/ 700	20/ 700	2800
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		805	805	805	805	3500

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2022-2023 навчальний рік
ШКОЛА І СТУПЕНЯ, 2-гі КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року №1272
«Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів
закладів загальної середньої освіти»)
за Типовою освітньою програмою за редакцією О.Я. Савченко

Назва освітньої галузі / Класи	Кількість годин на тиждень					Разом
	Навчальні предмети	2-А	2-Б	2-В	2-Г	
Інваріантний складник						
Мовно-літературна	Українська мова Читання	7	7	7	7	245x4= 980
Англійська мова	Англійська мова	3	3	3	3	105x4= 420
Математична	Математика	4	4	4	4	140x4= 560
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)	Я досліджую світ	3	3	3	3	105x4= 420
Технологічна	Дизайн і технології	1	1	1	1	35x4= 140
Інформатична	Інформатика	1	1	1	1	35x4= 140
Мистецька	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	35x4= 140
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	35x4= 140
Фізкультурна*	Фізична культура	3	3	3	3	105x4= 420
Всього		24x35= 840	24x35= 840	24x35= 840	24x35= 840	3360
Варіативний складник						
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних	Англійська мова	1	1	1	1	35x4=140

консультацій та групових занять						
Кількість навчальних годин на тиждень		22+3	22+3	22+3	22+3	
Загальнорічна кількість навчальних годин		25x35= 875	25x35= 875	25x35= 875	25x35= 875	3500
Гранично допустиме тижневе/річне навчальне навантаження учня		22/ 770	22/ 770	22/ 770	22/ 770	3080
Сумарна кількість навчальних годин, щофінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		875	875	875	875	3500

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАНзагальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва

на 2022-2023 навчальний рік

ШКОЛА І СТУПЕНЯ, 3-ті КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року №1273

«Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів
закладів загальної середньої освіти»))

за Типовою освітньою програмою за редакцією О.Я. Савченко

Назва освітньої галузі Класи	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень				Разом
		3-А	3-Б	3-В	3-Г	
Інваріантний складник						
Мовно-літературна	Українська мова Читання	7	7	7	7	245x4= 980
Англійська мова	Англійська мова	3	3	3	3	105x4= 420
Математична	Математика	5	5	5	5	175x4= 700
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язберезуваль -на галузі)	Я досліджую світ	3	3	3	3	105x4= 420
Технологічна	Дизайн і технології	1	1	1	1	35x4= 140
Інформатична	Інформатика	1	1	1	1	35x4= 140
Мистецька	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	35x4= 140
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	35x4= 140
Фізкультурна*	Фізична культура	3	3	3	3	105x4= 420

Всього		25x35=87 5	25x35=87 5	25x35=87 5	25x35=87 5	3500
Варіативний складник						
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	Англійська мова	1	1	1	1	35x4=140
Кількість навчальних годин на тиждень		23+3	22+3	22+3	22+3	
Загальнорічна кількість навчальних годин		26x35= 910	26x35= 910	26x35= 910	26x35= 910	3640
Гранично допустиме тижневе/річне навчальне навантаження учня		23/ 805	23/ 805	23/ 805	23/ 805	3220
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		910	910	910	910	3640

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

Додаток 4 до Освітньої програми закладу освіти на 2022-2023 н.р.

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
загальноосвітнього навчального закладу І-ІІІ ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2022-2023 навчальний рік
ШКОЛА І СТУПЕНЯ, 4-ті КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року №1273
«Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів
закладів загальної середньої освіти»)
за Типовою освітньою програмою за редакцією О.Я. Савченко

Назва освітньої галузі	Класи	Кількість годин на тиждень				Разом
		Навчальні предмети	4-А	4-Б	4-В	
Інваріантний складник						
Мовно-літературна	Українська мова Читання	7	7	7	7	245x4= 980
Англійська мова	Англійська мова	3	3	3	3	105x4= 420
Математична	Математика	5	5	5	5	175x4= 700
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережуваль -на галузі)	Я досліджую світ	3	3	3	3	105x4= 420
Технологічна	Дизайн і технології	1	1	1	1	35x4= 140
Інформатична	Інформатика	1	1	1	1	35x4= 140
Мистецька	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	35x4= 140
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	35x4= 140
Фізкультурна*	Фізична культура	3	3	3	3	105x4= 420
Всього		25x35=87 5	25x35=87 5	25x35=87 5	25x35=87 5	3500

Варіативний складник						
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	Англійська мова	1	1	1	1	35x4=140
Кількість навчальних годин на тиждень		23+3	22+3	22+3	22+3	
Загальнорічна кількість навчальних годин		26x35= 910	26x35= 910	26x35= 910	26x35= 910	3640
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня		23/ 805	23/ 805	23/ 805	23/ 805	3220
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)		910	910	910	910	3640

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

III. БАЗОВА ЗАГАЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Для 5-9 класів

- постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти»;
- наказ Міністерства освіти і науки України від 19 лютого 2021 року № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» (Із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 07.08.2013 року №538);
- Наказ МОН України від 20.04.2018 року №405 «Про затвердження типових освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня».

III.1 ОСВІТНЯ ПРОГРАМА БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

II СТУПЕНЯ

(5-6 ті КЛАСИ)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Освітня програма для 5-х, 6-х класів гімназії розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти (далі – Державний стандарт), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. Освітня програма окреслює обов'язкові та рекомендовані підходи до розроблення закладами загальної середньої освіти та використання ними в освітній діяльності освітніх програм на кожному циклі (адаптаційний цикл та цикл базового предметного навчання) базової середньої освіти.

Освітня програма для 5- 6 -х класів гімназії сформована на основі Типової освітньої програми затвердженої наказом Міністерства освіти і науки від 19.02.2021 року №235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти», не потребує окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти. Освітня програма схвалена педагогічною радою від 16.06.2023 року № 11 та затверджена наказом від 16.06.2023 року № 163 «Про введення від дію рішення педагогічної ради від 16.06.2023 року №11». Окрім освітніх компонентів для вільного вибору учнями, які є обов'язковими, за рішенням закладу містить інші компоненти, зокрема корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами.

Освітня програма для 5-6 класів гімназії та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною Освітньою програмою, оприлюднені на веб-сайті закладу освіти.

Освітня програма гімназії базової середньої освіти II ступеню окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових

результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти.

Освітня програма для 5-х класів визначає:

- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою базової середньої освіти;
- загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі та циклі базового предметного навчання (в годинах), його розподіл між освітніми галузями за роками навчання.

Освітня програма для 5-х, 6-х класів включає:

- варіанти типових навчальних планів;
- перелік модельних навчальних програм;
- рекомендовані форми організації освітнього процесу;
- опис інструментарію оцінювання.

Під час розроблення Освітньої програми для 5-х та 6-х класів враховано гарантовані державою права щодо академічної, організаційної, фінансової і кадрової автономії закладів освіти, а також права педагогічних працівників на академічну свободу.

Відповідно до Закону України «Про освіту» метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується через формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Освітня програма для 5, 6-х класів розроблена на основі Типової освітньої програми, відповідно до частини третьої статті 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту»:

- відповідає структурі Типової освітньої програми та визначеним нею вимогам до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою закладу освіти;
- визначає (в обсязі не меншому ніж встановлено Типовою освітньою програмою) загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі та циклі базового предметного навчання (в годинах), його розподіл між освітніми галузями за роками навчання;
- містить навчальні плани, що ґрунтуються на одному з варіантів типових навчальних планів Типової освітньої програми і передбачає перерозподіл годин (у визначеному обсязі) між обов'язковими для вивчення навчальними предметами (крім української мови та фізичної культури) певної освітньої галузі, які можуть вивчатися окремо та/або інтегровано з іншими навчальними предметами;
- містить перелік модельних навчальних програм, що використовуються закладом освіти в освітньому процесі, та/або навчальних програм, затверджених педагогічною радою, що мають містити опис результатів навчання учнів з навчальних предметів (інтегрованих курсів) в обсязі не меншому, ніж встановлено відповідними модельними навчальними програмами;

- містить опис форм організації освітнього процесу та інструментарію оцінювання.

Освітня програма для 5, 6-х класів згідно із частиною четвертою статті 7 Закону України «Про освіту», частиною дев'ятою статті 5 Закону України «Про повну загальну середню освіту», передбачає викладання одного чи декількох навчальних предметів (інтегрованих курсів) поряд із державною мовою, англійською чи іншою офіційною мовою Європейського Союзу. При цьому в освітньому процесі можуть використовуватись методи та прийоми двомовної та багатомовної освіти. Освітня програма для 5, 6-х класів містить інші складники, що враховують специфіку та особливості освітньої діяльності гімназії, а саме поглиблене вивчення іноземних мов

II. ВИМОГИ ДО ОСІБ, ЯКІ МОЖУТЬ РОЗПОЧАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ

Навчання за Освітньою програмою для 5-их класів можуть розпочинати учні, які на момент зарахування (переведення) до закладу загальної середньої освіти, що забезпечує здобуття відповідного рівня повної загальної середньої освіти, досягли результатів навчання, визначених у Державному стандарті початкової освіти, що підтверджено відповідним документом (свідоцтвом досягнень, свідоцтвом про здобуття початкової освіти). У разі відсутності результатів річного оцінювання з будь-яких предметів та/або державної підсумкової атестації за рівень початкової освіти учні повинні пройти відповідне оцінювання упродовж першого семестру навчального року. Для проведення оцінювання наказом керівника закладу освіти створюється комісія, затверджується її склад (голова та члени комісії), а також графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів. Протокол оцінювання рівня навчальних досягнень складається за формою згідно з додатком 2 до Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 12 січня 2016 року № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 липня 2019 року № 955), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 р. за № 184/28314.

III. ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА АДАПТАЦІЙНОМУ ЦИКЛІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ТА ЦИКЛІ БАЗОВОГО ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, ЙОГО РОЗПОДІЛ МІЖ ОСВІТНІМИ ГАЛУЗЯМИ ЗА РОКАМИ НАВЧАННЯ

Загальний обсяг годин у 5-х класах: 1085 годин/навчальний рік

Загальний обсяг годин у 5-х класах: 1190 годин/навчальний рік

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5-х класів (адаптаційний цикл базової середньої освіти) сформовано для: - закладів з навчанням українською мовою (додаток 1).

Розподіл навчального навантаження здійснено за освітніми галузями. Рекомендовану, мінімальну та максимальну кількість навчальних годин за освітніми галузями та роками навчання визначено відповідно до базових навчальних планів (додаток 23 Державного стандарту).

IV. ОПИС НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ для 5-их та 6-их КЛАСІВ

Навчальний плани (додатки 1) містить:

- ✓ перелік предметів та інтегрованих курсів для реалізації кожної освітньої галузі, а також перелік міжгалузевих інтегрованих курсів;
- ✓ розподіл навчального навантаження за 5–м роком навчання між навчальними предметами (інтегрованими курсами), обов'язковими для вивчення;
- ✓ розподіл навчального навантаження за 6–м роком навчання між навчальними предметами (інтегрованими курсами), обов'язковими для вивчення;
- ✓ додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять.

Заклад освіти визначив перелік навчальних предметів та інтегрованих курсів для реалізації кожної освітньої галузі, а також предмети/курси варіативного освітнього компоненту з урахуванням освітніх потреб учнів, що відображається у навчальному плані освітньої програми закладу освіти. Навчальне навантаження у навчальному плані орієнтоване на «рекомендований» навчальний час, визначений базовим навчальним планом Державного стандарту для вивчення певної освітньої галузі на адаптаційному та предметному циклах навчання базової середньої освіти. Кількість навчальних годин на вивчення інтегрованих курсів заклад освіти визначив самостійно з урахуванням навчального навантаження на відповідні навчальні предмети у типовому навчальному плані.

Кількість навчальних годин на вивчення кожної освітньої галузі визначена відповідно до пункту 26 Державного стандарту в межах заданого діапазону «мінімального» та «максимального» навчального навантаження.

Кількість навчальних годин на вивчення окремих освітніх галузей зменшена, включно до мінімального/максимального показника.

Різниця між рекомендованою та мінімальною кількістю навчальних годин (резерв навчальних годин) у окремих освітніх галузях перерозподілена між освітніми компонентами цієї освітньої галузі або на інші освітні галузі, а також на вибіркові освітні компоненти (незалежно від освітньої галузі).

Кількість навчальних годин на вивчення окремих освітніх галузей збільшена, включно до максимального показника, з урахуванням перерозподілу різниці між рекомендованою та мінімальною кількістю навчальних годин інших освітніх галузей.

Кількість навчальних годин, визначена у навчальному плані на вивчення вибірових освітніх компонентів, не включається до максимального показника навчального навантаження, передбаченого на ту чи іншу освітню галузь.

Додаткові години для вивчення навчальних предметів, інтегрованих курсів, курсів за вибором, через які реалізуються освітні галузі, проведення індивідуальних консультацій та групових занять заклад загальної середньої освіти розподілив самостійно, враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальні освітні потреби учнів, що відображається в освітній програмі закладу.

Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей у навчальному плані не перевищує загальнорічної кількості навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи), визначеної базовим навчальним планом, з дотриманням вимог гранично допустимого річного навчального навантаження учнів.

Мовно-літературна галузь для обох паралелей складатиме 15,5 год. на тиждень за рахунок максимальної кількості навчальних годин на вивчення предметів цієї галузі – 13 год., резервних годин – 1 год. на тиждень та за рахунок перерозподілу годин між предметними галузями, а саме зменшення кількості годин на вивчення предметів Інформатичної галузі, Технологічної галузі на 1, 5 год. на тиждень, відповідно зменшення на 1 год. та 0, 5 год..

Мовно-літературна галузь збільшується на 4,5 год. за рахунок 2,5 год. на тиждень для поглибленого вивчення англійської мови та білінгвального курсу «Мій Київ англійською» (Програма білінгвального курсу «Мій Київ» (“My Kyiv”) для 5-х класів авторів: Мамчіц Т.Л., Лисенко Т.І. погоджена ІППО КУ ім. Бориса Грінченка, 2016 рік.) та білінгвального курсу «Інформатика. Мій перший веб-сайт» («Computer science. My first website») у кількості 1 год. на тиждень для учнів 6-х класів авторів: Руденко І.В., Багінської А.Т., укладачів: Багінської А.Т., Мамчіц Т.Л.; які є складовою частиною предмету англійська мова. Таким чином, англійська мова вивчається 6 год. на тиждень (5 год./на тиждень за модельною начальною програмою «Іноземна мова 5-9 класи» Зимомря І.М., Мойсюк В.А., Трифан М.С., Унгурян І.К., Яковчук М.В. та 1 год./на тиждень «Мій Київ англійською» або «Інформатика. Мій перший веб-сайт»). Додатково за рахунок резервної години та перерозподілу навчальних годин між галузями (Технологічна галузь) вивчається друга іноземна мова (іспанська, німецька, польська у 5 класах та іспанська, німецька у 6 класах) у кількості 2 год. на тиждень.

Математична, Природнича, Соціальна і здоров'язбережувальна галузі вивчаються у кількості рекомендованих навчальних годин на тиждень, відповідно 5 год. на тиждень, 2 год. на тиждень, 1, 5 год. на тиждень.

Мистецька галузь складає 1 год. на тиждень, реалізується через вивчення окремих навчальних предметів «Образотворче мистецтво», 0,5 год. на тиждень та «Музичне мистецтво», 0,5 год. на тиждень при урахуванні мінімально рекомендованих навчальних годин.

Відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у закладах загальної середньої освіти (додаток 2 до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 р. за № 229/6517, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти № 572 від 09.10.2002 наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту № 921 від 17.08.2012 наказом Міністерства освіти і науки N 401 від 08.04.2016) клас може ділитися на групи під час вивчення української та іноземної мов за умови більше 27 учнів у класі, під час проведення практичних занять з інформатики з використанням комп'ютерів за умови не менше 8 учнів у групі. Під час вивчення інтегрованого мовно-літературного курсу клас може ділитися на групи не менше ніж на чотирьох уроках на тиждень (українська мова, англійська мова, друга іноземна мова), що відповідає мінімальному та рекомендованому тижневому

навантаженню для вивчення української мови. Можливість поділу класів на групи при вивченні окремих предметів та/або інтегрованих курсів визначена для предметів «Інформатика» та «Технології» при умові більше 27 учнів у класі.

На основі Освітньої програми для 5,6-х класів гімназії на 2023-2024 н.р. складено та затверджено Навчальні план для 5,6-х класів, що конкретизує організацію освітнього процесу (додаток 5, додаток 6).

V. МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ

Модельна навчальна програма - документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета, інтегрованого курсу та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством.

Поданий у додатку 1 перелік модельних навчальних програм складений на основі базового, доповнений іншими модельними навчальними програмами, які отримують гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», шляхом внесення змін до цієї Типової освітньої програми в установленому порядку. Спираючись на модельні навчальні програми, заклад освіти використовує розроблені навчальні програми предметів, білінгвальних курсів, інтегрованих курсів, що мають містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідними модельними навчальними програмами.

Формування змісту навчальних предметів, білінгвальних курсів, інтегрованих курсів може здійснюватися шляхом упорядкування в логічній послідовності результатів навчання кількох освітніх галузей, однієї освітньої галузі або її окремих складників.

Навчальні програми, що розроблені на основі модельних навчальних програм, затверджуються педагогічною радою закладу освіти.

Перелік модельних навчальних програм для 5, 6-х класів гімназії

Модельні навчальні програми гімназії вибрані для 5-их та 6-их класів адаптаційного циклу (5-6 класи) т) з переліку модельних навчальних програм для 5-6 класів, затверджених наказом МОН України від 12.07.2021 № 795 та доповнений іншими модельними навчальними програмами, які отримують гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», шляхом внесення змін до цієї Типової освітньої програми в установленому порядку.

№	Назва модельної навчальної програми для 5 класів	
	Предмет	Автори програми
1.	Українська мова	Заболотний О.В., Заболотний В.В. Лавринчук В.П., Клівачук К.В., Попова Т.Д.
2.	Українська література	Архипова В.П., Січкач С.І., Шило С.Б.
3.	Зарубіжна література	Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П.,

		Туряниця В.Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова В.В.
4.	Англійська мова	«Іноземна мова 5-9 класи» Зимомря І.М., Мойсюк В.А., Трифан М.С., Унгурян І.К., Яковчук М.В.
5.	Німецька мова	«Друга іноземна мова 5-9 класи» Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Королецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В., Добра О.М., Кіор Т.М., Мацькович М.Р., Глинюк Л.М., Браун Є.Л.
6	Іспанська мова	
7	Французька мова	
8	Польська мова	
9	Математика	Мерзляк А.Г., Номіровський Д.А., Пахтар М.П., Рубльов Б.В., Семенов В.В., Якір М.С.
10	Інтегрований курс «Природничі науки»	Білик Ж.І., Засекіна Т.М., Лашевська Т.А., Яценко В.С.
11	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	Василенко С.В., Коваль Л.Ю., Золотій Л.П.
12	Етика	Ашортія Є.Д., Бакка Т.В., Желіба О.В., Козіка Л.Є. Мелещенко Т.В., Щупак І.Я.
13	Вступ до історії України та громадянської освіти	Бурлака О.В., Власова Н.С., Желіба О.В., Майорський В.В., Піскарьова І.О., Щупак І.Я.
14	Інформатика	Завадський І.О., Коршунова О.В., Лапінський В.В.
15	Технології	Ходзинська І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.
16	Інтегрований курс «Образотворче мистецтво»	Масол Л.М., Просіна О.В.
17	Інтегрований курс «Музичне мистецтво»	Кондратова Л.Г.
18	Фізична культура	Педан О.С., Коломоєць Г.А., Боляк А.А., Ребрина А.А., Деревянко В.В., Стеценко В.Г., Остапенко О.І., Лакіза О.М., Косик В.М.

№	Назва модельної навчальної програми для 6 класів	
	Предмет	Автори програми
1.	Українська мова	Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Клівачук К.В., Попова Т.Д.

2.	Українська література	Архипова В.П., Січкара С.І., Шило С.Б.
3.	Зарубіжна література	Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В.Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова В.В.
4.	Англійська мова	«Іноземна мова 5-9 класи» Зимомря І.М., Мойсюк В.А., Тріфан М.С., Унгурян І.К., Яковчук М.В.
5.	Німецька мова	«Друга іноземна мова 5-9 класи» Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Королецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В., Добра О.М., Кіор Т.М., Мацькович М.Р., Глинюк Л.М., Браун Є.Л.
6.	Іспанська мова	
7.	Французька мова	
8.	Польська мова	
9.	Математика	Мерзляк А.Г., Номіровський Д.А., Пахтар М.П., Рубльов Б.В., Семенов В.В., Якір М.С.
10.	Інтегрований курс «Природничі науки»	Білик Ж.І., Засекіна Т.М., Лашевська Т.А., Яценко В.С.
11.	«Географія 6-9 класи»	Кобернік С.Г., Коваленко О.Р., Гільберт Т.Г., Даценко Л.М.
11.	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	Василенко С.В., Коваль Л.Ю., Золотій Л.П.
12.	Етика	Ашортія Є.Д., Бакка Т.В., Желіба О.В., Козіка Л.Є. Мелещенко Т.В., Щупак І.Я.
13.	Історія України, всесвітня історія	Піскарьова І.О., Бурлака О.В., Майорський В.В., Мелещенко Т.В., Щупак І.Я.
14.	Інформатика	Завадський І.О., Коршунова О.В., Лапінський В.В.
15.	Технології	Ходзинська І.Ю., Горобець О.В., Медвідь О.Ю., Пасічна Т.С., Приходько Ю.М.
16.	Інтегрований курс «Образотворче мистецтво»	Масол Л.М., Просіна О.В.
17.	Інтегрований курс «Музичне мистецтво»	Кондратова Л.Г.
18.	Фізична культура	Педан О.С., Коломоєць Г.А., Боляк А.А., Ребрина А.А., Дерев'янка В.В., Стеценко В.Г., Остапенко О.І., Лакіза О.М., Косик В.М.

VI. ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ.

Освітній процес у гімназії організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб. У рамках академічної свободи форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти.

Обрані форми відповідають наявності необхідних ресурсів (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо).

Відповідно до статті 9 Закону України «Про освіту» здобуття освіти у закладі освіти організовується за інституційними формами навчання:

- очна (денна);
- дистанційна;

У разі непереконливих обставин, незалежних від закладу освіти може використовуватися змішана модель інституційної форми: *очно-дистанційна*.

За потреби (заявами батьків здобувачів освіти чи осіб, які їх замінюють) заклад освіти може організовувати здобуття освіти *за індивідуальною освітньою траєкторією*. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується з урахуванням необхідних для цього ресурсів, наявних у закладі освіти. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Здобуття освіти за індивідуальною освітньою траєкторією:

- педагогічний патронаж;
- сімейна (домашня) форма навчання;
- екстернатна форма навчання.

З метою належної організації освітнього процесу в гімназії можуть формуватися класи та/або групи, зокрема інклюзивні або з дистанційною формою здобуття освіти.

Інклюзивне навчання організовується на підставі заяви батьків чи осіб, які їх замінюють для учнів з особливими освітніми потребами відповідно до постанов Кабінету Міністрів України, що регулюють організацію інклюзивного навчання:

- «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. № 765;
- «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957.

VII. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Основними формами організації освітнього процесу є **різні типи уроку**: формування компетентностей; розвитку компетентностей; перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути навчальні екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, інтерактивні уроки), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, дослідження, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час. тощо. Засвоєння нового матеріалу можна проводити на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Розвиток і корекцію основних компетентностей можна, крім уроку відповідного типу, проводити на ГПД, навчальній екскурсії тощо.

Під час навчальних занять вчитель спонукає учнів до планування та здійснення навчального пошуку, аналізу текстової та графічної інформації; організовує комунікацію, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, слідкує за виконання практичних завдань та розв'язання повсякденних проблем із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом, спонукає учнів до рефлексії власної навчально-пізнавальної діяльності.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться **навчально-практичні заняття**. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Дослідницькі завдання, передбачені змістом окремих предметів. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання. Можливо проводити заняття в малих групах (у тому числі робота учнів у парах змінного складу). Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань)

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

VII. ОПИС ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінюванню підлягають результати навчання з навчальних предметів, інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента навчального плану.

Оцінювання результатів навчання учнів зорієнтоване на ключові компетентності і наскрізні вміння та вимоги до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі, визначені Державним стандартом.

Встановлення відповідності між вимогами до результатів навчання учнів, визначеними Державним стандартом, та показниками їх вимірювання здійснюється відповідно до системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, визначених Міністерством освіти і науки України (Наказ МОН від 21.08. 2013 №1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти»)

Основними видами оцінювання результатів навчання учні 6-9-их у гімназії є: *поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація.*

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством, а результати такого оцінювання відображаються у таблиці успішності, що видається учневі по закінченню навчального року, свідоцтві про базову загальну середню освіту

Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюється відповідно до вимог навчальних програм із застосуванням таких основних форм і способів:

- *усної* (зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування);
- *письмової*, у тому числі *графічної* (зокрема шляхом виконання діагностичної, самостійної та контрольної роботи, тесту, організації роботи з текстами, діаграмами, таблицями, графіками, схемами, контурними картами, тощо);
- *цифрової* (зокрема шляхом тестування в електронному форматі);
- *практичної* (зокрема шляхом організації виконання різних видів експериментального дослідження та навчальних проєктів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами, тощо).

Поточне, тематичне, семестрове та підсумкове (річне) оцінювання результатів навчання здійснюється за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначаються цифрами від 1 до 12. Результати державної підсумкової атестації учнів 9-х класів здійснюється за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначаються цифрами від 1 до 12.

Змістом вимог до оцінювання є виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень учнів, які структуровані у навчальних програмах, за предметами.

Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий.

I початковий рівень, коли у результаті вивчення навчального матеріалу учень:

- називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, геометричну фігуру, символ тощо), але тільки в тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо;

– за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

II середній рівень, коли учень повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

III достатній рівень, коли учень самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.

IV високий рівень, коли учень здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, скласти план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер.

Кожен наступний рівень вимог включає вимоги до попереднього, а також додає нові.

Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів, а також за результатами перевірки навчальних досягнень учнів:

- усної (індивідуальне, групове, фронтальне опитування),
- письмової (самостійна робота, контрольна робота, тематична контрольна робота, тестування, та інші).

У рамках академічної свободи педагогічні працівники закладу освіти здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.

Система оцінювання має на меті допомогти вчителю конкретизувати навчальні досягнення учнів і надати необхідні інструменти для впровадження об'єктивного й справедливого оцінювання результатів навчання.

В оцінюванні навчальних досягнень учнів важливо розрізнити **поточне формувальне оцінювання** (оцінювання для навчання) та **підсумкове оцінювання** (семестрове, річне). Поточне формувальне оцінювання здійснюють з метою допомогти учням усвідомити способи досягнення кращих результатів навчання. Підсумкове оцінювання здійснюють з метою отримання даних про рівень досягнення учнями результатів навчання після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Окрім поточного формувального та підсумкового (семестрового, річного) оцінювання, педагогічні працівники закладу освіти можуть ухвалити рішення про здійснення проміжного оцінювання результатів навчання з окремих предметів / інтегрованих курсів. Періодичність і процедури здійснення проміжного оцінювання й види діяльності, результати яких підлягають проміжному оцінюванню, визначають педагогічні працівники закладу освіти залежно від дидактичної мети та з урахуванням відповідної навчальної програми.

Поточне формувальне оцінювання здійснюється системно в процесі навчання на основі викладеного нижче алгоритму діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання, що, зокрема, забезпечить наступність між підходами до оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової і базової середньої освіти:

Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей на певний період (наприклад, заняття, тиждень, період, відведений для вивчення теми, тощо). Основою для вироблення навчальних цілей є очікувані результати

навчання, передбачені відповідною навчальною програмою, та критерії оцінювання.

Інформування учнів про критерії оцінювання, за якими буде визначено рівень їхніх навчальних досягнень на кінець навчального семестру та року здійснюється вчителем на перших заняттях з предмету. Зворотний зв'язок має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим і своєчасним. Зворотний зв'язок надають у письмовій, усній або електронній формі, залежно від дидактичної мети й виду навчальної діяльності.

Під час навчальної діяльності доцільно спрямовувати учнів на спостереження (рефлексію) своїх дій і дій однокласників, осмислення своїх суджень і дій з огляду на їх відповідність навчальним цілям. Важливим є створення умов для активної участі учнів у процесі оцінювання із застосуванням критеріїв, зокрема шляхом самооцінювання та взаємооцінювання, та спільне визначення подальших кроків для покращення результатів навчання.

У формувальному оцінюванні, зокрема для самооцінювання та взаємооцінювання використовують інструменти з орієнтовного переліку.

Підсумковому оцінюванню (семестровому, річному) підлягають результати навчання з навчальних предметів, інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента навчального плану.

Семестрове оцінювання здійснюють з урахуванням різних видів навчальної діяльності, які мали місце протягом семестру, та динаміки особистих навчальних досягнень учня / учениці.

Річне оцінювання здійснюють на основі семестрових або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри. Для визначення річної оцінки потрібно враховувати динаміку особистих навчальних досягнень учня / учениці протягом року.

Семестрова та річна оцінки можуть підлягати коригуванню. Відповідно до п. 3.2. Інструкції з ведення класного журналу 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 03.06.2008 № 496, у триденний термін після виставлення семестрової оцінки батьки (особи, які їх замінюють) учнів (вихованців), які виявили бажання підвищити результати семестрового оцінювання або не були атестовані, звертаються до керівника закладу освіти із заявою про проведення відповідного оцінювання, у якій пояснюють причину та необхідність його проведення. Наказом керівника закладу створюють комісію та затверджують графік і порядок проведення оцінювання. Члени комісії готують завдання, що погоджує педагогічна рада навчального закладу. Комісія ухвалює рішення щодо його результатів та складає протокол. Рішення цієї комісії є остаточним, при цьому скоригована семестрова оцінка не може бути нижчою за семестрову. У разі, якщо учневі / учениці не вдалося підвищити результати, запис у колонку «Скоригована» у класному журналі не роблять. За результатами оцінювання керівник закладу освіти видає відповідний наказ.

Коригування річної оцінки здійснюють шляхом коригування семестрової оцінки за I та/або II семестр відповідно до п.п. 9-10 Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу,

затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 14.07.2015 № 762 (зі змінами).

Оцінка результатів навчання учнів є конфіденційною інформацією, яку повідомляють лише учневі / учениці, його / її батькам (іншим законним представникам).

Відомості, отримані під час підсумкового та, у разі застосування, проміжного, оцінювання результатів навчання, застосовують у формульованому оцінюванні, зокрема, для вироблення навчальних цілей на наступний період, визначення труднощів, що постали перед учнем / ученицею, та коригування освітнього процесу.

Критерії та шкала оцінювання

Оцінювання має бути зорієнтованим на визначені Державним стандартом базової середньої освіти **ключові компетентності та наскрізні вміння** й передбачені навчальною програмою очікувані результати навчання для відповідного періоду освітнього процесу. Враховуючи ці вимоги, для оцінювання навчальних досягнень учнів доцільно керуватися такими **категоріями критеріїв**:

- ✓ розв'язання проблем і виконання практичних завдань із застосуванням знань, що охоплюються навчальним матеріалом;
- ✓ комунікація (тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій);
- ✓ планування й здійснення навчального пошуку, робота з текстовою і графічною інформацією;
- ✓ рефлексія власної навчально-пізнавальної діяльності.

Під час оцінювання навчальних досягнень обов'язково враховується дотримання учнями **принципів доброчесності**, а саме: вияв поваги до інших осіб, їхніх прав і свобод, дбайливе ставлення до ресурсів і довкілля, дотримання принципів академічної доброчесності. У разі порушення учнем / ученицею принципів доброчесності під час певного виду навчальної діяльності, учитель може прийняти рішення не оцінювати результат такої навчальної діяльності.

Для визначення рівня досягнення учнями результатів навчання у закладі освіти вчителем може застосовуватися Орієнтовна рамка оцінювання навчальних досягнень здобувачів базової середньої освіти за чотирима рівнями: **початковий, середній, достатній, високий**.

Результати річного оцінювання відображають у свідоцтві досягнень, яке видають учневі / учениці в кінці навчального року, за системою (шкалою), визначеною законодавством.

Для забезпечення наступності між підходами до оцінювання результатів навчання здобувачів початкової та базової середньої освіти, у першому семестрі 5-го класу підсумкове та, у разі застосування, проміжне оцінювання результатів навчання учнів може здійснюватися за рівневою шкалою, а його результати позначати словами або відповідними літерами: «початковий (П)», «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)», та супроводжувати вербальною характеристикою з орієнтацією на досягнення учня / учениці (а не на помилки або невдачі). При переході від підсумкового оцінювання за рівневою шкалою в I семестрі до оцінювання за бальною шкалою в II семестрі при виставленні

річної оцінки необхідно орієнтуватися на оцінку за II семестр, а можливу різницю між рівнями результатів навчання у I та II семестрах враховувати шляхом виставлення річної оцінки, що відповідає вищому показнику.

Якщо рівень результатів навчання учня / учениці визначити неможливо через тривалу відсутність учня / учениці, у класному журналі та свідоцтві досягнень робиться запис «(н/а)» (не атестований(а)).

У 2023-2024 навчальному році за рішенням педагогічної ради у 5 класах оцінювання учнів буде після двох тижнів навчання у бальній системі від 1 до 12 балів.

VIII. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів, окреслених Типовими освітніми програмами.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Основою Освітньої програми для 5, 6-их класів є формування наскрізних умінь: критичне та системне мислення; здатність співпрацювати з іншими людьми; ухвалювати рішення; оцінювати ризики; уміння конструктивно керувати емоціями; ініціативність; читання з розумінням; уміння висловлювати власну думку усно й письмово; здатність логічно обґрунтувати позицію; творчість; здатність розв'язувати проблеми.

Наскрізні вміння стосуються кожної з визначених законом “Про освіту” компетентностей. Водночас **кожна освітня галузь робить внесок у розвиток кожної компетентності** (це називається компетентісним потенціалом освітньої

галузі). Наприклад, математична освітня галузь розвиває не тільки математичну компетентність, а тій чи іншій мірі й решту компетентностей.

У центрі уваги мають бути **ціннісні орієнтири**:

- ✓ унікальність і талановитість кожної дитини, жодної дискримінації;
- ✓ формування цілісного світогляду;
- ✓ становлення вільної особистості;
- ✓ гармонійний фізичний і психоемоційний розвиток;
- ✓ добробут і безпека;
- ✓ утвердження людської гідності та доброчесності;
- ✓ визнання своєї ідентичності;
- ✓ активне громадянство.

ІХ. ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів. У 5-6 класах гімназії працюють 24 педагоги.

- ✓ кадрове забезпечення освітньої діяльності: вища кваліфікаційна категорія - 13, I кваліфікаційна категорія -2; II кваліфікаційна категорія -5; спеціалісти - 4; мають педагогічні звання: «Учитель - методист» - 8; «Старший вчитель»-3,
- ✓ навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності: класні приміщення(кабінети №№304, 309, 306, 412, 308, 318А, 401, 407, 416,) та коридори третього і четвертого поверхів містять: осередки творчості та зони відпочинку, таблиці з математики; таблиці з української мови; ілюстрований матеріал з малювання, трудового навчання; дидактичні матеріали; матеріали з народознавства; тематичні папки; розвивальні ігри; проектор, екран, аудіотехніка, міні-лабораторії, необхідні дидактичні матеріали для проведення навчальних занять за програмою НУШ;
- ✓ матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності: наявні навчальні кабінети: кабінет інформатики - 2, англійської мови – 6, клас хореографії, їдальня, актовна зала, спортивна зала, майданчик та спортивний комплекс, ігровий майданчик.
- ✓ якість проведення навчальних занять: основним видом навчальних занять в базовій середній школі є:
  - ✓ - урок (традиційний, інтерактивний);
  - ✓ - індивідуальне заняття;
  - ✓ - консультації: індивідуальні, групові;
  - ✓ - факультативні заняття;
  - ✓ - навчальні екскурсії.

Для сучасного уроку характерними ознаками є:

- ✓ – варіативність і гнучкість структури уроку;
- ✓ – спрямованість уроку на особистість учня;
- ✓ – оптимізація форм роботи на уроці;
- ✓ – формування найважливіших компетентностей учнів;
- ✓ – співпраця вчителя і учня.

Оптимальний, обґрунтований вибір форм і методів проведення навчального заняття. В значній мірі переважають уроки в інтерактивній, ігровій формі: урок-аукціон, урок-вікторина, урок-екскурсія (подорож), урок-диспут, урок-дослідження тощо. Вчителі на уроках використовують різноманітні технічні засоби навчання, дидактичні матеріали тощо, діючи за принципом: усе в міру. Застосування вчителем кожного засобу виправдано, тому що воно економить сили педагога та учня, час уроку, покращує сприйняття навчального матеріалу, дозволяє здійснити контроль за тим, що вивчено тощо. Продумування, передбачення «родзинки» уроку. Учителі вважають: щоб навчальне заняття було цікавим для дітей, воно повинно містити таке, що викликає подив, захоплення, інтерес – одним словом те, що вони будуть пам'ятати, коли все інше забудеться. Це реалізуємо через цікаві факти або навіть нестандартні підходи до уже відомого

- ✓ оновлення методичної бази освітньої діяльності відбувається постійно;
- ✓ контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми відбувається впродовж навчального року за підсумками освітньої діяльності у I та II семестрах; контроль за якістю знань, умінь і навичок учнів на всіх етапах навчання в початковій школі за видами залежно від: способу здобуття інформації в процесі контролю; засобів, які використовують під час контролю і самоконтролю; способу організації контролю і форми організації контролю; дидактичної мети і місця застосування в навчальному процесі. Машинний контроль найчастіше використовують у програмованому навчанні для управління процесом засвоєння знань. До його специфічних засобів належать тренажери, контролювальні та навчальні машини, комп'ютери. Машинний контроль дає змогу самостійно перевіряти результати навчальної діяльності, виявляти прогалини в знаннях, уміннях і навичках. Під час машинного контролю відповіді кодуються і вводяться у відповідний пристрій, де машина порівнює їх з еталоном, після чого оцінює результати роботи.

Безмашинний контроль і самоконтроль здійснюють за допомогою програмованих підручників, усних і письмових завдань без використання будь-яких технічних приладів. У процесі безмашинного контролю відповіді учнів теж кодуються, але їх перевіряє вчитель за допомогою різних шаблонів.

Відповідно до способу організації контроль поділяють на *програмований і непрограмований*. Суть програмованого контролю полягає у пред'явленні всім учням однакових стандартних вимог. Він забезпечує контроль за кожним кроком просування учня на шляху пізнання і дає змогу швидко діагностувати рівень засвоєння знань у великої кількості школярів. У програмованому контролі часто використовують тестові завдання, які забезпечують оперативний зворотний зв'язок у системі «навчальний матеріал – учень», ефективне самоуправління і самоконтроль навчальної діяльності. *Непрограмований контроль* передбачає використання різних видів і форм діагностики результатів навчання відповідно до дидактичних вимог і правил без чіткого співвіднесення з конкретними формами організації і місцем застосування у навчальному процесі.

За формами організації контроль може бути *індивідуальним, фронтальним, груповим чи комбінованим*. *Індивідуальне опитування* спрямоване на перевірку

знань, умінь і навичок окремих учнів. Поряд з можливістю ґрунтовної і всебічної перевірки особистісних досягнень школяра цей вид контролю має істотний недолік: пасивність інших членів учнівського колективу у процесі контролю. *Фронтальне опитування* забезпечує можливість учителю за відносно стислий проміжок часу перевірити знання великої кількості учнів класу, спонукаючи їх до активності. Воно сприяє узагальненню і систематизації вивченого матеріалу. *Групове опитування* спрямоване на перевірку знань, умінь і навичок групи учнів.

У практиці вчителів часто використовуються *комбінований, або ущільнений, контроль* - поєднання різних форм і методів організації контролю, наприклад коли один учень відповідає біля дошки, а решта виконує індивідуальні чи групові самостійні завдання.

За дидактичною метою використовують такі види контролю, як *попередній, поточний*, основною метою попереднього контролю є діагностування, визначення загальної підготовленості учнів, рівня володіння основними поняттями предмета, вивчення якого вони розпочинають. Його іноді використовують перед вивченням нової теми чи на початку навчального року, семестру. Результати попереднього контролю стають основою для планування роботи на майбутнє, адаптації учнів до особливостей навчального процесу. Для його організації використовують різні види і методи контролю. *Поточний контроль* спрямований на оперативне виявлення якості засвоєння учнями знань, навичок і вмінь на всіх етапах процесу навчання. Його використовують учителі у повсякденній навчальній роботі і здійснюють зазвичай у формі систематичних спостережень, усного опитування, письмових робіт, фронтальної бесіди для оперативного оцінювання знань учнів і якості навчально-виховної роботи на уроці. *Тематичний контроль* полягає у перевірці та оцінюванні знань учнів з кожної логічно завершеної частини навчального матеріалу (теми або розділу). Його використання передбачає попереднє ознайомлення учнів із загальною кількістю занять з теми; кількістю і тематикою основних робіт, термінами їх виконання; питаннями, що виносяться на атестацію; формою проведення атестації та умовами оцінювання. Тематичну оцінку можна виставляти автоматично на основі поточних результатів навчання. Якщо тема велика за обсягом, то іноді проводять проміжні тематичні перевірки; якщо невелика - тематичний контроль доцільно здійснювати після вивчення декількох тем.

Періодичний контроль має на меті виявити, наскільки успішно учні оволодівають системою знань, який загальний рівень їх засвоєння щодо сучасних вимог. До нього належать внутрішньошкільна (директорська) та інспекторська перевірки. Внутрішньошкільну перевірку здійснює керівництво гімназії (директор, заступник директора з НВР, голова МО вчителів початкових класів) з метою контролю за якістю знань учнів і роботою вчителів, виконанням вимог навчальної програми, станом викладання предметів. Окрім цього вона передбачає виявлення нового, передового в практиці роботи вчителів, а також тих труднощів, з якими вони стикаються в процесі роботи, обґрунтування шляхів удосконалення педагогічної діяльності. Внутрішньошкільна перевірка зазвичай відбувається на початку і наприкінці навчального семестру чи року. її

результати обговорюють на педагогічній раді навчального закладу або узагальнюють у наказах директора.

Основною метою *підсумкового контролю* є встановлення системи і структури знань учнів. Ця перевірка здійснюється наприкінці семестру (навчального року) або після завершення вивчення предмета. Основними формами підсумкового контролю є адміністративні контрольні роботи.

Самоконтроль як важливий компонент свідомої саморегуляції поведінки і діяльності виявляється в усвідомленні власних особистісних станів, дій, знань, в узгодженні їх зі встановленими вимогами, правилами чи нормами. Мета самоконтролю полягає в запобіганні помилок та їх виправленні. Завдання вчителя спонукати учнів до об'єктивного оцінювання результатів навчання, розробка рекомендацій щодо їх покращення;

- ✓ моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти відбувається за потребою учасників освітнього процесу в умовах адаптації колишніх учнів початкової школи до умов перебування і навчання в базовій середній. Моніторинговими дослідженнями займаються працівники соціально-психологічної служби гімназії: практичний психолог, соціальний педагог;
- ✓ створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

На основі Освітньої програми для 5, 6-их класів гімназії на 2023-2024 н.р. складено та затверджено Навчальний план для 5-их та 6-х класів, що конкретизує організацію освітнього процесу (**додаток 5, додаток 6**).

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА II СТУПЕНЯ, 5-ті КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 року №235
«Про затвердження типових освітніх програм для 5-9 класів
закладів загальної середньої освіти»)

Освітня галузь	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень
		5-А, 5-Б, 5-В, 5-Г, 5-Д
Мовно-літературна <i>Рекомендовано максимально 13 год.</i>	Українська мова	4
	Українська література	2
	Зарубіжна література	1,5
	Англійська мова, <i>рекомендовано 3,5 год.</i>	6
	Друга іноземна мова (польська, іспанська, французька, німецька)	2
	+2,5 год. <i>англійська мова</i> + 2 год. <i>друга іноземна мова</i> 4,5 год., з них: <i>Резерв – 1 год.</i> <i>Перерозподіл -1,5 год.</i>	15,5
Математична <i>Рекомендовано 5 год.</i>	Математика	5
Природнича <i>Рекомендовано 2 год.</i>	Інтегрований курс «Природничі науки»	2
Соціальна і здоров'язбережувальна <i>Рекомендовано 1,5 год.</i>	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	1
	Етика	0,5
Громадянська та історична <i>Рекомендовано 1 год.</i>	Вступ до історії України та громадянської освіти	1
Інформатична <i>Рекомендовано мінімально 1 год.</i>	Інформатика	1, 5
	- 0,5 год.	1
Технологічна <i>Рекомендовано мінімально 1 год.</i>	Технології	2
	- 1 год.	1
Мистецька <i>Рекомендовано мінімально 1 год.</i>	Образотворче мистецтво	1
	- 0,5 год.	0,5
	Музичне мистецтво	1
	- 0,5 год.	0, 5
Фізична культура	Фізична культура	3
Разом		28+3
Гранично допустиме навчальне навантаження		28
Всього		28+3

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАНзагальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва

на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА II СТУПЕНЯ, 6-ті КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 року №235

«Про затвердження типових освітніх програм для 5-9 класів

закладів загальної середньої освіти»)

Освітня галузь	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень
		6-А, 6-Б, 6-В, 6-Г
Мовно-літературна <i>Рекомендовано максимально 13 год.</i>	Українська мова	4
	Українська література	2
	Зарубіжна література	1,5
	Англійська мова, <i>рекомендовано 3,5 год.</i>	5
	Друга іноземна мова (іспанська, німецька)	2
	<i>+1,5 год. англійська мова + 2 год. друга іноземна мова 3,5 год., з них: Резерв – 2 год. Перерозподіл -1,5 год.</i>	15,5
Математична <i>Рекомендовано 5 год.</i>	Математика	5
Природнича <i>Рекомендовано 4 год.</i>	Інтегрований курс «Природничі науки»	2
	Географія	2
Соціальна і здоров'язбережувальна <i>Рекомендовано 1,5 год.</i>	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	1
	Етика	0,5
Громадянська та історична <i>Рекомендовано 2 год.</i>	Історія України, всесвітня історія	2
Інформатична <i>Рекомендовано мінімально 1 год.</i>	Інформатика	1, 5
	- <i>0,5 год.</i>	1
	Білінгвальний курс «Інформатика. Мій перший веб сайт»	1
Технологічна <i>Рекомендовано мінімально 1 год.</i>	Технології	2
	- <i>1 год.</i>	1
Мистецька <i>Рекомендовано мінімально 1 год.</i>	Образотворче мистецтво	1
	- <i>0,5 год.</i>	0,5
	Музичне мистецтво	1
	- <i>0,5 год.</i>	0, 5
Фізична культура	Фізична культура	3
Разом		31+3
Гранично допустиме навчальне навантаження		31
Всього		31+3

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

III. 2. ОСВІТНЯ ПРОГРАМА БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ II СТУПЕНЯ (7-9 КЛАСИ)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ 7-9-Х КЛАСІВ.

Освітня програма для 6-9 класів гімназії розроблена на виконання Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти».

Освітня програма для 7-9 класів гімназії сформована на основі Типової освітньої програми затвердженої наказом Міністерства освіти і науки від 20.04.2018 року №405 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня», не потребує окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти. Освітня програма схвалена педагогічною радою від 16.06.2023 року № 11 та затверджена наказом від 16.06.2023 року № 163 «Про введення від дію рішення педагогічної ради від 16.06.2023 року №11». Окрім освітніх компонентів для вільного вибору учнями, які є обов'язковими, за рішенням закладу освіти містить інші компоненти, зокрема корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами.

Освітня програма для 7-9 класів гімназії та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною Освітньою програмою, оприлюднені на веб-сайті закладу освіти.

Освітня програма гімназії базової середньої освіти II ступеню окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти.

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, тривалість і взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення які подані в рамках навчальних планів (Додаток №1 та №2 Типової освітньої програми для учнів 7-9 класів закладу загальної середньої освіти);
- форми здобуття освіти;
- форми організації освітнього процесу;
- опис інструментарію оцінювання;
- очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм; зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України»;
- інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

II. ВИМОГИ ДО ОСІБ, ЯКІ МОЖУТЬ РОЗПОЧАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року. За рішенням педагогічної ради учні 5-тих, 6-тих, 7-их, 8-их класів переводяться на наступний рік навчання, у разі якщо інше рішення не прийнято педагогічною радою чи батьками здобувачів освіти. У такому випадку учні залишаються на повторний курс, але не більше ніж один раз у циклі.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

III. ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА ОРІЄНТОВНА ТРИВАЛІСТЬ І МОЖЛИВІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ, ПРЕДМЕТІВ, ДИСЦИПЛІН.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 7-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 3745 годин на навчальний рік:

- ✓ для 7-х класів – 1225 годин/навчальний рік;
- ✓ для 8-х класів – 1260 годин/навчальний рік;
- ✓ для 9-х класів – 1260 годин/навчальний рік.

IV. ПЕРЕЛІК ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ.

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

- ✓ Мови і літератури
- ✓ Суспільствознавство
- ✓ Мистецтво
- ✓ Математика
- ✓ Природознавство
- ✓ Технології
- ✓ Здоров'я і фізична культура

З метою виконання вимог Державного стандарту навчальний план містить усі предмети інваріантної складової, передбачені Типовою освітньою програмою, та встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично - допустиме тижневе навантаження учнів. Повноцінність базової середньої освіти забезпечується реалізацією як інваріантної так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з бюджету. Навчальні плани для 7-9 класів передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану (*таблиця 3 Навчальний план спеціалізованих шкіл з навчанням українською мовою і поглибленим вивченням іноземних мову, таблиця 8 Навчальний план класів з поглибленим вивченням окремих предметів, таблиця 9 Навчальний план білінгвальних класів у закладах з українською мовою навчання*), Державного стандарту через окремі предмети, які охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні та варіативну складову.

Навчальні плани для 7-9 класів зорієнтовані на роботу основної школи за 5 – денним навчальним тижнем.

Варіативна складова Навчального плану для 7-9 класів розподілена, враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів, рівень навчально-методичного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення гімназії і відображена в ньому.

Відповідно до п.2. наказу МОН України від 20.04.2018 року №405 інваріантна складова з окремих предметів зменшується не більше ніж удвічі порівняно з показниками Типової освітньої програми для посилення варіативної складової Навчальних планів за таким перерозподілом:

- ✓ **базові курси за вибором закладу**, що вивчаються іноземною мовою: за авторською програмою білінгвального курсу «Зарубіжна література» (“Foreign literature”) для 7-х класів автора Лисенко Т.І у кількості 1 год.на тиждень, укладачів: Багінської А.Т., Мамціц Т.Л.; за авторською програмою білінгвального курсу «Видатні історичні особи в період раннього Нового часу» (“Prominent historical persons of the Early New Period”) для 8-х класів у кількості 1 год. на тиждень авторів: Багінської А.Т., Мережко Л.С., Царенко О.С., укладачів: Багінської А.Т., Мамціц Т.Л.); за авторською програмою білінгвального курсу «Видатні особи в українській літературі» (“Prominent persons in Ukrainian literature”) для 9-х класів авторів: Кондратенко Г.О., Сінчіневич Т.А., укладачів: Багінської А.Т., Мамціц Т.Л..
- ✓ **підсилення предметів інваріантної складової**, а саме у 7-их класах введено предмет «Трудове навчання» у кількості 1 год. на тиждень, у 8-их класах у кількості 1 год. на тиждень;
- ✓ **зменшення** кількості годин на вивчення предмету «Інформатика» у 8-х, 9-х класах на 1 год. на тиждень у зв’язку з відсутністю умов для проведення уроку в кабінетах інформатики через їх завантаженість (2 кабінети інформатики для 5-11 класів);
- ✓ **підсилення предметів інваріантної складової** у допрофільних класах та групах 8-А,8-Б,9-А,9-Б,9-В,9-Д,9-Р з предмету «Українська мова» у кількості 1,5 год. на тиждень з метою підготовки до державної підсумкової атестації за курс базової середньої освіти ;
- ✓ **підсилення предметів інваріантної складової** у 8-Г, 8-Д (допрофільні класи), 9-Б, 9-В (допрофільні групи) класах на 1,5 год. та в 9-Г (до профільна група) на 0,5 год. навчального предмета «Алгебра» за рахунок розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Математика» у 8-9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення у 10-11 класах;
- ✓ **підсилення предметів інваріантної складової** у допрофільній групі 8-Б класу на 1 год. на тиждень,у допрофільній групі 9-Г класу на 1 год. на тиждень навчального предмета «Біологія» за рахунок розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Біологія» у 8-9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення у 10-11 класах;
- ✓ **підсилення предметів інваріантної складової** в 8-В допрофільному класі, допрофільній групі 9-Г класу на 1 год на

тиждень. навчального предмета «Історія України» за рахунок розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Історія України» у 8-9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення у 10-11 класах;

- ✓ **підсилення інваріантної складової** у допрофільній групі 9-Г класу на 0,5 год. навчального предмета «Правознавство» за рахунок розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Правознавство» у 9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення у 10-11 класах;

Розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарно-тематичному плані, який затверджується директором гімназії. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години

Варіативність змісту базової середньої освіти реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь тощо.

Освітня галузь «Мова і література» реалізується предметами: українська мова, українська література, англійська мова, зарубіжна література, друга мова (німецька мова, польська мова, іспанська мова, французька мова).

Освітня галузь «Суспільствознавство» реалізується предметами: історія України, всесвітня історія, основи правознавства.

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується вивченням окремих предметів «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво» у 7 класах, інтегрованим курсом «Мистецтво» у 8-9 класах.

Освітня галузь «Математика» реалізується предметами: алгебра, геометрія у 7-9 класах.

Освітня галузь «Природознавство» реалізується предметами: біологія, географія, фізика, хімія.

Освітня галузь «Технології» реалізується предметами: трудове навчання, інформатика.

Змістове наповнення предмета «Трудове навчання» гімназія формує самостійно з варіативних модулів відповідно до вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази навчального закладу, кадрового забезпечення.

Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» реалізується предметами: «Основи здоров'я» та «Фізична культура». Змістове наповнення предмета «Фізична культура» гімназія формує самостійно з варіативних модулів відповідно до вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази навчального закладу, кадрового забезпечення. У всіх класах проводиться по 3 години уроків фізичної культури. У 8-9 класах уроки фізичної культури проводяться згідно авторської навчальної програми «Фізична культура. Модульне навчання. Профільний рівень 8-11 класи (робоча група, яка здійснила розроблення навчальної програми відповідно до наказу № 451 Міністерства освіти і науки України від 22.03.2017 р.: А.Л. Рудницький, Д.С. Панін, М.М. Решко, Ю.М. Піскун, І.В. Полоскіна, О.Г. Герасименко, 2018

рік) за модулями «Футбол», «Баскетбол», «Гандбол», «Волейбол», «Плавання», «Гімнастика». Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань гімназії. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів "Фізична культура" та "Основи здоров'я", а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Для недопущення перевантаження учнів у закладі освіти враховується навчання учнів 5-11 класів в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах тощо). У гімназії за рішенням педагогічної ради (протокол № 1 від 29.08.2019 року) при оцінюванні учнів дозволяється враховувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, образотворче мистецтво, фізична культура та ін.) у позашкільних закладах.

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюються відповідно до Закону України "Про повну загальну середню освіту".

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами). В гімназії поділ на групи відбувається при вивченні предметів: українська мова, англійська мова, друга іноземна мова, трудове навчання, інформатика, поділ на групи при вивченні допрофільних навчальних предметів у 8-9 класах.

Перелік навчальних програм для учнів закладів загальної середньої освіти II ступеня

(затвержені наказами МОН від 07.06.2017 № 804
та від 23.10.2017 № 1407)

№ п/п	Назва навчальної програми
1.	Українська мова
2.	Українська література
3.	Біологія
4.	Всесвітня історія
5.	Географія
6.	Зарубіжна література
7.	Інформатика
8.	Історія України
9.	Мистецтво, музичне мистецтво, образотворче мистецтво

10.	Основи здоров'я
11.	Основи правознавства
12.	Трудове навчання
13.	Фізика
14.	Фізична культура
15.	Хімія
16.	Польська мова як друга іноземна у спеціалізованих школах із поглибленим вивченням іноземних мов та у закладах загальної середньої освіти
17.	Англійська мова (поглиблене вивчення іноземної мови)
18.	Іспанська мова як друга іноземна у спеціалізованих школах із поглибленим вивченням іноземних мов та у закладах загальної середньої освіти
19.	Французька мова як друга іноземна у спеціалізованих школах із поглибленим вивченням іноземних мов та у закладах загальної середньої освіти.
20.	Німецька мова як друга іноземна у спеціалізованих школах із поглибленим вивченням іноземних мов та у закладах загальної середньої освіти.

V. ОПИС ФОРМУВАННЯ 8-9 ДОПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ ТА ДОПРОФІЛЬНИХ ГРУП

З 2019-2020 навчального року гімназія здійснює експериментально-дослідницьку роботу за темою «Впровадження допрофільного диференційованого навчання в умовах ЗЗСО» (термін ДЕР 2019-2023 р.р.), впроваджуючи допрофільне диференційоване навчання у 8-9 класах. З цією метою психологічною службою проведено опитування здобувачів освіти та їх батьків для визначення вибору предмету, який буде підсилений кількома годинами на тиждень протягом 8-го та 9-го років навчання. Надалі здобувачі освіти будуть продовжувати навчання уже за вибраними профілями (мультипрофільне диференційоване навчання) в 10-11 класі з поглибленим вивченням кількох предметів. Відповідно до проведеного моніторингу у 2022-2023 н.р. серед учнів 7-мих класів на 2023-2024 н.р. сформовано п'ять класів з допрофільним диференційованим навчанням:

- ✓ 8-А, 8-Г, 8-Д класи сформовані як допрофільні класи
  - *іноземної філології* (навчальна програма з поглибленим вивченням англійської мови та за авторською програмою білінгвального курсу «Видатні історичні особи в період раннього Нового часу» (“Prominent historical persons of the Early New Period”) для 8-х класів авторів: Багінської А.Т., Мережко Л.С., Царенко О.С., укладачів: Багінської А.Т., Мамчіц Т.Л.);
- ✓ 8-Б клас сформований з двох допрофільних груп:
  - *іноземної філології* (навчальна програма з поглибленим вивченням англійської мови та за авторською програмою білінгвального курсу «Видатні історичні особи в період раннього Нового часу» (“Prominent historical persons of the Early New Period”) для 8-х

класів авторів: Багінської А.Т., Мережко Л.С., Царенко О.С., укладачів: Багінської А.Т., Мамчїц Т.Л.);

- *природничої* (розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Біологія» у 8-9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення у 10-11 класах);
- ✓ 8-В клас сформований з допрофільної групи:
  - *історичної* (розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Історія України» у 8-9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення у 10-11 класах)
- ✓ 8-Г,8-Д класи сформовані з допрофільної групи:
  - *математичної* (розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Математика» у 8-9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення математики у 10-11 класах);

Здобувачі освіти 9-х класів продовжують здобувати базову середню освіту з допрофільним диференційованим навчанням у сформованих класах/групах у 2022-2026 н.р.

- ✓ 9-А, 9-Д, 9-Р допрофільні класи
  - *іноземної філології* (навчальна програма з поглибленим вивченням англійської мови та за авторською програмою білінгвального курсу «Видатні особи в українській літературі» (“Prominent persons in Ukrainian literature ”) для 9-х класів авторів: Кондратенко Г.О., Сінчіневіч Т.А., укладачів: Багінської А.Т., Мамчїц Т.Л.);
- ✓ 9-Г класи сформовані з двох допрофільних груп:
  - *історичної* (розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Історія України» у 8-9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення у 10-11 класах);
  - *природничої* (розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Біологія» у 8-9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення у 10-11 класах);
- ✓ 9-Б, 9-В класи сформовані з двох допрофільних груп:
  - *іноземної філології* (навчальна програма з поглибленим вивченням англійської мови та за авторською програмою білінгвального курсу «Видатні особи в українській літературі» (“Prominent persons in Ukrainian literature ”) для 9-х класів авторів: Кондратенко Г.О., Сінчіневіч Т.А., укладачів: Багінської А.Т., Мамчїц Т.Л.);
  - *математичний* (розширення і поглиблення змісту курсу навчального предмету «Математика» у 8-9 класах на користь подальшого поглибленого вивчення математики у 10-11 класах);

VI. ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

Освітній процес у гімназії організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб. У рамках академічної свободи форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти.

Обрані форми відповідають наявності необхідних ресурсів (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо).

Відповідно до статті 9 Закону України «Про освіту» здобуття освіти у закладі освіти організовується за інституційними формами навчання:

- *очна (денна);*
- *дистанційна;*

У разі непереборних обставин, незалежних від закладу освіти може використовуватися змішана модель інституційної форми: *очно-дистанційна*.

За потреби (заявами батьків здобувачів освіти чи осіб, які їх замінюють) заклад освіти може організовувати здобуття освіти *за індивідуальною освітньою траєкторією*. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується з урахуванням необхідних для цього ресурсів, наявних у закладі освіти. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Здобуття освіти за індивідуальною освітньою траєкторією:

- *педагогічний патронаж;*
- *сімейна (домашня) форма навчання;*
- *екстернатна форма навчання.*

З метою належної організації освітнього процесу в гімназії можуть формуватися класи та/або групи, зокрема інклюзивні або з дистанційною формою здобуття освіти.

Інклюзивне навчання організовується на підставі заяви батьків чи осіб, які їх замінюють для учнів з особливими освітніми потребами відповідно до постанов Кабінету Міністрів України, що регулюють організацію інклюзивного навчання:

- «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. № 765;
- «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957.

VII ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;

- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-9 класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу. Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Навчальні екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

VIII. ОПИС ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінюванню підлягають результати навчання з навчальних предметів, інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента навчального плану.

Оцінювання результатів навчання учнів зорієнтоване на ключові компетентності і наскрізні вміння та вимоги до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі, визначені Державним стандартом.

Встановлення відповідності між вимогами до результатів навчання учнів, визначеними Державним стандартом, та показниками їх вимірювання здійснюється відповідно до системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, визначених Міністерством освіти і науки України (Наказ МОН від 21.08. 2013 №1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти»)

Основними видами оцінювання результатів навчання учні 7-9-их у гімназії є: *поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація.*

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством, а результати такого оцінювання відображаються у таблиці успішності, що видається учневі по закінченню навчального року, свідоцтві про базову загальну середню освіту

Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюється відповідно до вимог навчальних програм із застосуванням таких основних форм і способів:

- *усної* (зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування);
- *письмової, у тому числі графічної* (зокрема шляхом виконання діагностичної, самостійної та контрольної роботи, тесту, організації роботи з текстами, діаграмами, таблицями, графіками, схемами, контурними картами, тощо);
- *цифрової* (зокрема шляхом тестування в електронному форматі);
- *практичної* (зокрема шляхом організації виконання різних видів експериментального дослідження та навчальних проєктів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами, тощо).

Поточне, тематичне, семестрове та підсумкове (річне) оцінювання результатів навчання здійснюється за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначаються цифрами від 1 до 12. Результати державної підсумкової атестації учнів 9-х класів здійснюється за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначаються цифрами від 1 до 12.

Змістом вимог до оцінювання є виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень учнів, які структуровані у навчальних програмах, за предметами.

Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий.

I початковий рівень, коли у результаті вивчення навчального матеріалу учень:

- називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, геометричну фігуру, символ тощо), але тільки в тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо;
- за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

II середній рівень, коли учень повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

III достатній рівень, коли учень самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.

IV високий рівень, коли учень здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, скласти план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер.

Кожен наступний рівень вимог включає вимоги до попереднього, а також додає нові.

Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів, а також за результатами перевірки навчальних досягнень учнів:

- усної (індивідуальне, групове, фронтальне опитування),
- письмової (самостійна робота, контрольна робота, тематична контрольна робота, тестування, та інші).

У рамках академічної свободи педагогічні працівники закладу освіти здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.

ІХ. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною мовою	Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого

		<p>предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння:здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p>Ставлення:критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p>Навчальні ресурси:підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p>

		Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями. Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу
5	Інформаційно-цифрова компетентність	Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень. Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач. Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів
6	Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії
7	Ініціативність і підприємливість	Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та

		<p>точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших, незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту.</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних;</p>

здорове життя	<p>враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>
---------------	---

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загально предметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізні лінії є соціально значимими над предметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- ✓ **організацію навчального середовища** — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;
- ✓ **окремі предмети** — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- ✓ **предмети за вибором** – вибір другої іноземної мови (іспанська, німецька, французька, польська) ;
- ✓ **роботу в проєктах** навчальних предметів, яка передбачає формування в учнів навичок пошукової, дослідницької та творчої роботи, роботи в групах ;

- ✓ **позакласна навчальна робота** реалізується через роботу гуртків: спортивні бальні танці, сучасна та класична хореографія, образотворче мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво, футбол, баскетбол, настільний теніс, карате, акробатика та інші.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>

Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>
---	--

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

X. ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- ✓ **кадрове забезпечення освітньої діяльності:** гімназія укомплектована кадрами для забезпечення освітньої діяльності. У 7-9 класах викладає 59 вчителів, які мають педагогічні звання та кваліфікаційні категорії
  - «Вчитель методист» - 12,
  - «Старший вчитель» -14,
  - кваліфікаційна категорія «Вища» - 32,
  - кваліфікаційна категорія «Перша» – 9
  - кваліфікаційна категорія «Друга» – 9,
  - кваліфікаційна категорія «Спеціаліст» – 9.
- ✓ **навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності:** Всі учні 7-9 класів забезпечені підручниками, вчителі використовують у своїй роботі навчальні програми (додаток №3), підручники та навчально-методичні посібники, які мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».
- ✓ **матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності:** В гімназії для учнів 7-9 класів використовується 28 кабінет, з них 2 комп'ютерних класи, 2 майстерні, кабінет хімії, біології, фізики, всі кабінети

укомплектовані мультимедійним обладнанням, у кожному кабінеті є доступ до Інтернет, працює бібліотека. У приміщенні закладу освіти є два спортивних зали, тренажерний зал та зал аеробіки, два басейни. На території гімназії знаходиться стадіон, облаштовано футбольний майданчик, тренажерний майданчик, ігровий майданчик. У коридорах гімназії створені зони відпочинку, на стінах розміщені інформаційні стенди.

- ✓ **якість проведення навчальних занять:** з метою перевірки якості знань учнів в гімназії систематично проводиться моніторинг знань учнів: проведення адміністративних контрольних робіт з окремих предметів, моніторинг якості вивчення предметів за семестр/рік, визначення якості навчання класів за семестр/рік, вивчення стану викладання предметів. Результати даних моніторинрів висвітлюються в наказах гімназії.
- ✓ **моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей):** Учні гімназії є учасниками різних рівнів олімпіад з базових дисциплін, предметних конкурсах, всеукраїнських та міжнародних предметних іграх. Останні два роки широко застосовуються он-лайн олімпіади з різних предметів. Підтвердженням цього є призові місця та отримані сертифікати.
- ✓ **Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти. Оновлення методичної бази освітньої діяльності гімназії:** модернізація системи науково - методичної роботи з педагогічними працівниками шляхом використання сучасних підходів щодо організації науково-методичної роботи, здійснення інноваційної діяльності вчителів, впровадження нових педагогічних технологій, методик, он-лайн навчання всіх педагогів гімназії, введення в систему роботи гімназії допрофільного диференційованого навчання у 8-х, 9-х класах.
- ✓ **Контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення** проводиться постійно, відповідно до річного плану роботи гімназії, внутрішньогімназійного контролю, комплексного самооцінювання, самооцінювання за окремими напрямками: освітнє середовище, критерії оцінювання здобувачів освіти, педагогічна діяльність педагогічних працівників (освітні процеси) та управлінських рішень. Ці питання стоять на контролі заступників, директора гімназії та систематично розглядаються на засіданнях методичних об'єднань, методичної ради та педагогічної ради.
- ✓ **Моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища гімназії.** Моніторинг стану сформованості освітнього середовища гімназії має на меті чіткий контроль розвитку освітнього середовища, в яке входять учні, вчителі та батьки. Психологічна служба гімназії постійно проводить роботу за напрямками: діагностичний, корекційно - відновлювальний, консультаційний, розвивальний, просвітницький, методичний, прогностичний. Проведення моніторингу освітнього середовища гімназії забезпечує оптимізацію взаємодії суб'єктів освітнього середовища на всіх рівнях. Систематично проводяться дослідження психологічного стану дитини, вчителя, адаптація учнів,

емоційний клімат в класі, що дає змогу узагальнювати та аналізувати освітнє середовище гімназії. Значна робота проводиться в напрямку соціально-педагогічного супроводу здобувачів освіти пільгових категорій, дітей з ООП.

✓ **Створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.** Підвищення фахового та кваліфікаційного рівня педагогів, їх методичної та професійної майстерності відбувається завдяки:

- ✓ системі методичної роботи в гімназії;
- ✓ навчанню на курсах підвищення кваліфікації;
- ✓ самоосвіті педагогічних працівників;
- ✓ участь вчителів у вебінарах;
- ✓ проведення семінарів, практикумів, конференцій на базі гімназії;
- ✓ проведення майстер-класів та творчих тижнів, декад педагогічної майстерності вчителями, які атестуються;
- ✓ відвідування вчителями круглих столів, зустрічей, форумів за межами гімназії.
- ✓ проходження он-лайн навчання, тренінгів.

Освітня програма передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

На основі Освітньої програми для 7-9 класів гімназії на 2023-2024 н.р. складено та затверджено Навчальний план для 7-их, 8-их, 9-их класів, що конкретизує організацію освітнього процесу (додатки 7, 8, 9, 9/1).

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік
ШКОЛА II СТУПЕНЯ, 7-мі КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 року №405
«Про затвердження типових освітніх програм для 5-9 класів
закладів загальної середньої освіти»)

За Типовим навчальним планом білінгвальних класів
у закладах з українською мовою навчання, таблиця 9

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень					
		Рекомендовано	7-А	7-Б	7-В	7-Г	7-Д
Загальноосвітній цикл/ Інваріантна складова							
Мови і літератури	Українська мова	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
	Українська література	2	2	2	2	2	2
	Англійська мова	5	5	5	5	5	5
	Друга іноземна мова	2	2	2	2	2	2
	Зарубіжна література	2	2	2	2	2	2
Суспільствознавство	Всесвітня історія	1	1	1	1	1	1
	Історія України	1	1	1	1	1	1
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
	Образотворче мистецтво		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Математика	Алгебра	2	2	2	2	2	2
	Геометрія	2	2	2	2	2	2
Природознавство	Біологія	2	2	2	2	2	2
	Географія	2	2	2	2	2	2
	Хімія	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
	Фізика	2	2	2	2	2	2
Технології	Інформатика	1	1	1	1	1	1
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	3	3	3	3	3	3
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	1
Разом		30+3	30+3	30+3	30+3	30+3	30+3
Варіативна складова							
Базові курси за вибором закладу (вивчаються іноземною мовою)	Зарубіжна література	1	1	1	1	1	1
Додатковий час на індивідуальні заняття	Трудове навчання	1	1	1	1	1	1
Гранично допустиме навчальне навантаження		32	32	32	32	32	32
Всього		32+3	32+3	32+3	32+3	32+3	32+3

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

Додаток №8 до Освітньої програми закладу освіти на 2023-2024 н.р.

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік
ШКОЛА II СТУПЕНЯ, 8-мі КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 року №405
«Про затвердження типових освітніх програм для 5-9 класів
закладів загальної середньої освіти»)

*За Типовим навчальним планом білінгвальних класів
у закладах з українською мовою навчання, таблиця 9*

**Допрофільне диференційоване навчання організовується у допрофільних класах
8-А- за напрямом «Іноземна лінгвістика», 8-Б по групах «Іноземна лінгвістика» та
«Природничий», 8-В - «Суспільствознавчий», 8-Г, 8-Д-«Математичний»**

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень					
		Рекомендовано	8-А клас	8-Б група	8-Б група	8-В клас	8-Г,8-Д класи
Загальноосвітній цикл/ Інваріантна складова							
Мови і літератури	Українська мова	2	2	2	2	2	2
	Українська література	2	2	2	2	2	2
	Англійська мова	5	5	5	5	5	5
	Друга іноземна мова	2	2	2	2	2	2
	Зарубіжна література	2	2	2	2	2	2
Суспільствознавство	Всесвітня історія	1	1	1	1	1	1
	Історія України	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Мистецтво	Інтегрований курс «Мистецтво»	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Математика	Алгебра	2	2	2	2	2	2
	Геометрія	2	2	2	2	2	2
Природознавство	Біологія	2	2	2	2	2	2
	Географія	2	2	2	2	2	2
	Хімія	2	2	2	2	2	2
	Фізика	2	2	2	2	2	2
Технології	Інформатика - 1 год.	2	1	1	1	1	1
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	3	3	3	3	3	3
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	1
Разом		31+3	30+3	30+3	30+3	30+3	30+3
Варіативна складова							
Базові курси за вибором закладу (вивчаються іноземною мовою)	Всесвітня історія	1	1	1	1	1	1
Години на вивчення спеціалізованих навчальних предметів	Українська мова		1	1			
	Історія України					1	
	Біологія				1		
	Алгебра						1
Додатковий час на предмети	Трудове навчання		1	1	1	1	1
Гранично допустиме навчальне навантаження		33	33	33	33	33	33
Всього		33+3	33+3	33+3	33+3	33+3	33+3

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

Додаток №9 до Освітньої програми закладу освіти на 2023-2024 н.р.
РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
 загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
 ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
 на 2023-2024 навчальний рік
ШКОЛА II СТУПЕНЯ, 9-ті КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 року №405
 «Про затвердження типових освітніх програм для 5-9 класів
 закладів загальної середньої освіти»)

*За Типовим навчальним планом білінгвальних класів
 у закладах з українською мовою навчання, таблиця 9*

**Допрофільне диференційоване навчання організовується у допрофільних
 9-А- за напрямом «Іноземна лінгвістика», 9-Б, 9- В групи за напрямом «Іноземна
 лінгвістика» та «Математичний»**

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень					
		Рекомендовано	9-А клас	9-Б група	9-Б група	9-В група	9-В група
Загальноосвітній цикл/ Інваріантна складова							
Мови і літератури	Українська мова	2	2	2	2	2	2
	Українська література	2	2	2	2	2	2
	Англійська мова	5	5	5	5	5	5
	Друга іноземна мова	2	2	2	2	2	2
	Зарубіжна література	2	2	2	2	2	2
Суспільствознавство	Всесвітня історія	1	1	1	1	1	1
	Історія України	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
	Основи правознавства	1	1	1	1	1	1
Мистецтво	Інтегрований курс «Мистецтво»	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Математика	Алгебра	2	2	2	2	2	2
	Геометрія	2	2	2	2	2	2
Природознавство	Біологія	2	2	2	2	2	2
	Географія	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
	Хімія	2	2	2	2	2	2
	Фізика	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Технології	Інформатика -1год.	2	1	1	1	1	1
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	3	3	3	3	3	3
	Основи здоров'я	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Разом		31,5+3	30,5+3	30,5+3	30,5+3	30,5+3	30,5+3
Варіативна складова							
Базові курси за вибором закладу (вивчаються іноземною мовою)	Українська література	1	1	1	1	1	1
Години на вивчення спеціалізованих навчальних предметів, курсів	Українська мова		1,5	1,5		1,5	
	Алгебра				1,5		1,5
Додатковий час на предмети та індивідуальні заняття		0,5					
Гранично допустиме навчальне навання		33	33	33	33	33	33
Всього		33+3	33+3	33+3	33+3	33+3	33+3

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА II СТУПЕНЯ, 9-ті КЛАСИ

(наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 року №405
«Про затвердження типових освітніх програм для 5-9 класів
закладів загальної середньої освіти»)

*За Типовим навчальним планом білінгвальних класів
у закладах з українською мовою навчання, таблиця 9*

Допрофільне диференційоване навчання організовується у допрофільних класах
9-Г за напрямком «Суспільствознавчий» та «Природничий», 9-Д, 9-Р - за напрямом
«Іноземна лінгвістика»

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень					
		Рекомен- довано	9-Г група	9-Г група	9-Д клас	9-Р клас	
Загальноосвітній цикл/ Інваріантна складова							
Мови і літератури	Українська мова	2	2	2	2	2	
	Українська література	2	2	2	2	2	
	Англійська мова	5	5	5	5	5	
	Друга іноземна мова	2	2	2	2	2	
	Зарубіжна література	2	2	2	2	2	
Суспільствознавство	Всесвітня історія	1	1	1	1	1	
	Історія України	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	
	Основи правознавства	1	1	1	1	1	
Мистецтво	Інтегрований курс «Мистецтво»	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
Математика	Алгебра	2	2	2	2	2	
	Геометрія	2	2	2	2	2	
Природознавство	Біологія	2	2	2	2	2	
	Географія	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	
	Хімія	2	2	2	2	2	
	Фізика	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	
Технології	Інформатика	2	1	1	1	1	-1
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	3	3	3	3	3	
	Основи здоров'я	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
Разом		31,5+3	30,5+3	30,5+3	30,5+3	30+3	
Варіативна складова							
Базові курси за вибором закладу (вивчаються іноземною мовою)	Українська література	1	1	1	1	1	
Години на вивчення спеціалізованих навчальних предметів, курсів	Алгебра			0,5			+0,5
	Біологія			1			+1
	Історія України		1				+1
	Основи правознавства		0,5				+0,5
	Українська мова				1,5	1,5	+1,5
Додатковий час на індивідуальні заняття		0,5					
Гранично допустиме навчальне навання		33	33	33	33	33	
Всього		33+3	33+3	33+3	33+3	33+3	

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

IV. ПОВНА ЗАГАЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА

Нормативно-правова база

Для 10-11-х класів

- Постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» (Із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 07.08.2013 року № 538)
- Наказ МОН України від 20.04.2018 року №408 «Про затвердження типових освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» у редакції наказу МОН України від 28.11.2019 року №1493

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ III СТУПЕНЯ (10-11-ті КЛАСИ)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

Освітня програма гімназії повної загальної середньої освіти III ступеня для (10-11 класи) окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» (Із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 07.08.2013 року № 538), визначених наказом МОН України від 20.04.2018 року №408 «Про затвердження типових освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» у редакції наказу МОН України від 28.11.2019 року №1493

Освітня програма гімназії повної загальної середньої освіти III ступеню окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти.

Освітня програма визначає:

- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за Освітньою програмою;
- загальний обсяг навчального навантаження, тривалість і взаємозв'язки окремих предметів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення які подані в рамках навчальних планів (таблиці №2, №3 Типової освітньої програми для учнів 10-11 класів закладу загальної середньої освіти);
- форми здобуття освіти;
- форми організації освітнього процесу;
- опис інструментарію оцінювання;

- очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм; зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України»;
- інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

Згідно наказу Департаменту освіти і науки від 04.09.2018 р № 619 «Про організацію дослідно-експериментальної роботи в закладах загальної середньої освіти» в гімназії з 2018 року впроваджено мультипрофільне диференційоване навчання в 10-11 класах. Згідно проведених досліджень та опитувань здобувачів освіти обрано окремі напрями мультипрофільного диференційованого навчання, враховуючи поглиблене вивчення окремих предметів, а саме:

- ✓ **іноземна філологія** (англійська мова, спецкурси з англійської мови, друга іноземна мова у 10-А, 10-Г, 11-А, групах 10-Б, 10-В, 11-Б класів);
- ✓ **технологічний** (англійська мова, алгебра, інформатика у 10-Д, 11-В класах);
- ✓ **історико-гуманітарний** (англійська мова, історія України, правознавство, українська мова у групі 10-В класу 11-Г клас);
- ✓ **природничо-математичний** (англійська мова, біологія, алгебра у групах 10-Б, 11-Б класів).

Англійська мова у 10-11 класах вивчається на профільному рівні відповідно до Статуту гімназії.

II. ВИМОГИ ДО ОСІБ, ЯКІ МОЖУТЬ РОЗПОЧАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ

Здобувати профільну середню освіту можуть особи, які завершили здобуття базової середньої освіти.

За рішенням педагогічної ради учні 9-тих класів переводяться на наступний рік навчання, у разі якщо інше рішення не прийнято педагогічною радою чи батьками здобувачів освіти. У такому випадку учні залишаються на повторний курс, але не більше ніж один раз у циклі.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

III. ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти для 10-11 класів складає 2660 годин/навчальний рік:

- ✓ для 10-х класів - 1330 годин/навчальний рік,
- ✓ для 11-х класів - 1330 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл тижневого навчального навантаження окреслено у навчальному плані (додатки 10,11).

IV. ОРІЄНТОВНА ТРИВАЛІСТЬ І МОЖЛИВІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ, ПРЕДМЕТІВ, ДИСЦИПЛІН. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ, ЛОГІЧНА ПОСЛІДОВНІСТЬ ЇХ ВИВЧЕННЯ.

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

- ✓ мови і літератури;

- ✓ суспільствознавство;
- ✓ мистецтво;
- ✓ математика;
- ✓ природознавство;
- ✓ технології;
- ✓ здоров'я і фізична культура.

З метою виконання вимог Державного стандарту навчальний план містить усі предмети інваріантної складової, передбачені Типовою освітньою програмою, та встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично - допустиме тижневе навантаження учнів. Повноцінність повної загальної середньої освіти забезпечується реалізацією як інваріантної так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з бюджету. Навчальні плани для 10-11 класів передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану (таблиця 2. *Навчальний план для 10 - 11 класів закладів загальної середньої освіти*; таблиця 3. *Орієнтовна кількість навчальних годин для профільних предметів*), Державного стандарту через окремі предмети, які охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні та варіативну складову.

Навчальні плани для 10-11 класів зорієнтовані на роботу основної школи за 5 – денним навчальним тижнем.

Варіативна складова Навчального плану для 10-11 класів розподілена, враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів, рівень навчально-методичного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення гімназії і відображена в ньому.

Зміст кожної освітньої галузі структурується та реалізується за навчальними предметами. Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах, затверджених Міністерством освіти і науки України. Перелік використаних програм подано в таблиці 1. Тексти навчальних програм беруться на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.

У рамках навчальних програм подано:

- ✓ очікувані результати навчання (знансєвий, діяльнєсний, цїннєсний компоненти);
- ✓ пропонований зміст предмета;
- ✓ реалізації в змісті предмета наскрізних змістових ліній;
- ✓ внесок предмета у формування ключових компетентностей (компетентнєсний потенціал предмета).

Освітня програма забезпечує досягнення здобувачами освіти результатів навчання, визначених Державним стандартом, і ключових компетентностей, визначених Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»

**Перелік навчальних програм
для учнів закладів загальної середньої освіти III ступеня
(затверджені наказами МОН від 23.10.2017 № 1407 та від 24.11.2017 № 1539)**

№ п/п	Назва навчальної програми	Рівень вивчення	
Освітня галузь «Мови і літератури»			
1.	Українська мова	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
2.	Українська мова	Профільний рівень	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
3.	Українська література	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
4.	Зарубіжна література	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
5.	Іноземні мови - англійська мова	Профільний рівень	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
6.	Іноземні мови - німецька мова	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
7.	Іноземні мови - іспанська мова	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
8.	Іноземні мови - польська мова	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
9.	Іноземні мови - французька мова	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
Освітня галузь «Суспільствознавство»			
10.	Історія України	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407, до навчальних програм внесені зміни (наказ МОН від 21.02.2019 №236)
11.	Історія України	Профільний рівень	
12.	Всесвітня історія	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
13.	Громадянська освіта (інтегрований курс)	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
14.	Правознавство	Профільний рівень	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
Освітня галузь «Математика»			
15.	Математика (алгебра і	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ

	початки аналізу та геометрія)		МОН від 23.10.2017 №1407
16.	Алгебра та початки аналізу	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
17.	Геометрія	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
18.	Алгебра	Профільний рівень	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
Освітня галузь «Природознавство»			
19.	Біологія і екологія	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
20.	Біологія і екологія	Профільний рівень	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
21.	Географія	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
22.	Фізика (авторський колектив під керівництвом Локтева В. М.)	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 24.11.2017 №1539
23.	Астрономія(авторський колектив під керівництвом Яцківа Я.Я.)	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 24.11.2017 №1539
24.	Хімія	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
Освітня галузь «Технології»			
25.	Інформатика	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
26.	Інформатика	Профільний рівень	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
27.	Мистецтво	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
28.	Технології	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура»			
29.	Фізична культура	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407
30.	Захист України	Рівень стандарту	«Затверджено Міністерством освіти і науки України» наказ МОН від 23.10.2017 №1407

V. ОПИС ФОРМУВАННЯ 10-11-их МУЛЬТИПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ ТА ДОПРОФІЛЬНИХ ГРУП

З 2018-2019 навчального року гімназія здійснює експериментально-дослідницьку роботу за темою «Впровадження мультипрофільного диференційованого навчання в умовах ЗЗСО» (термін ДЕР 2018-2022 р.р.), що є логічним наслідком допрофільного диференційованого навчання у 8-9 класах. З цією метою психологічною службою проведено опитування здобувачів освіти та їх батьків для визначення вибору предмету, які будуть вивчатися на профільному рівні протягом 10-го та 11-го років навчання. Відповідно до проведених моніторингів у 2022-2023 н.р. на 2023-2024 н.р. сформовано п'ять класів з мультипрофільним диференційованим навчанням у 10-х класах та чотири класи у 11 класах, які продовжують навчання у мультипрофільних групах, сформованих у попередньому навчальному році:

- ✓ **10-А, 10-Г, 11-А, клас, групи 10-Б, 10-В, 11-Б класу** сформовані як мультипрофільний клас чи мультипрофільна група у складі класу за напрямом «Іноземна філологія» з поглибленим вивченням предметів гуманітарного спрямування: англійська мова, спецкурси з англійської мови, друга іноземна мова, українська мова. Учні навчаються за навчальною програмою з поглибленим вивченням англійської мови у кількості 5 годин на тиждень, додатково опановують спеціальні курси та курси за вибором: «Країнознавство», курс літератури країни мова, якої вивчається «Література Британії», «Ділова англійська мова» у кількості 2-3 год. на тиждень.
- ✓ **Група 10-Б та група 11-Б класів** сформовані напрямом «Природничо-математичний»:
  - Учні мультипрофільної групи «Природничо-математична» навчаються на профільному рівні за програмою з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного спрямування: алгебра, біологія у кількості 5 та 4 годин (відповідно) на тиждень. Відповідно до Статуту гімназії англійська мова в 10-11 класах вивчається на профільному рівні у кількості 5 годин на тиждень.
- ✓ **10-Д, 11-В класи** сформовані як мультипрофільні класи за напрямом «Технологічний»:
  - Учні навчаються за програмою з поглибленим вивченням предметів математичного спрямування: алгебра у кількості 5 годин на тиждень, інформатика у кількості 4 годин на тиждень. Відповідно до Статуту гімназії англійська мова в 10-11 класах вивчається на профільному рівні у кількості 5 годин на тиждень.
- ✓ **Група 10-В класу, 11-Г клас** сформовані як мультипрофільний клас та мультипрофільна група у складі класу за напрямом «Історико-гуманітарний»:
  - Учні навчаються за програмою з поглибленим вивченням предметів суспільствознавчого та гуманітарного спрямування: українська мова у кількості 4 год. на тиждень, історія України у кількості 4 годин на тиждень, правознавство у кількості 2 год на тиждень.

Відповідно до Статуту гімназії англійська мова в 10-11 класах вивчається на профільному рівні у кількості 5 годин на тиждень.

Розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми здійснюється вчителем самостійно. Розподіл годин фіксується у календарно-тематичному плані, який затверджується директором гімназії. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години

Варіативність змісту повної загальної середньої освіти реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь тощо.

Навчальний план містить тижневий обсяг навчального навантаження та тижневі години на вивчення базових предметів, вибірково - обов'язкових предметів, профільних предметів і спеціальних курсів, тощо.

Для складання Навчального плану заклад освіти обрав два варіанти організації освітнього процесу для 10 та 11 класів варіант, де навчальний план містить перелік базових предметів, який включає окремі предмети :

- ✓ суспільно-гуманітарного циклу;
- ✓ природничо-математичного циклу.

До базових предметів належать: «Українська мова», «Українська література», «Зарубіжна література», «Іноземна мова», «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Математика», «Фізика і астрономія», «Біологія і екологія», «Хімія», «Географія», «Фізична культура», «Захист України»(*таблиця 2. Навчальний план для 10 - 11 класів закладів загальної середньої освіти*).

В окремих класах та групах 10-х та 11-х класів вивчення базових предметів здійснюватиметься на профільному рівні: «Історія України», «Біологія і екологія», «Англійська мова», «Українська мова», «Алгебра», «Інформатика» (*таблиця 3. Орієнтовна кількість навчальних годин для профільних предметів*).

Предмет «Математика» вивчається як інтегрований у класах і групах гуманітарного спрямування «Іноземна філологія», «Історико-гуманітарний» у загальній кількості 3 години на тиждень у 11 класах. У мультипрофільних класах і групах за напрямками «Технологічний», «Природничо-математичний» окремо вивчається предмети «Алгебра» та «Геометрія». У 2023-2024 н.р. у 10 класах у класах та групах гуманітарного спрямування та історико-гуманітарній групі математика вивчається у кількості чотирьох годин, що дає можливість розбити предмети на «Алгебра та початки аналізу» та «Геометрія».

В Навчальному плані зазначено мінімальну кількість тижневих годин на вивчення базових предметів, що має забезпечити досягнення рівня очікуваних результатів навчання учнів згідно з вимогами Державного стандарту. Збільшено кількість годин на вивчення профільних предметів за рахунок додаткових годин Навчального плану та перерозподілу між інваріантною та варіативною складовою.

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом забезпечується **вибірково-обов'язковими предметами**: «Інформатика»,

«Технології», «Мистецтво». Із запропонованого переліку учень обирає одночасно два предмети з визначених трьох предметів на два роки навчання.

Частину навчальних годин Навчального плану призначено для забезпечення профільного спрямування навчання в старшій школі. Зміст профілю навчання реалізується системою окремих предметів і курсів:

- ✓ **базові та вибірково - обов'язкові** предмети, які вивчаються на рівні стандарту;
- ✓ **профільні предмети**, які вивчаються на профільному рівні ;
- ✓ **курси за вибором**, до яких належать спеціальні курси.

Спеціальні курси разом з профільними предметами відображають специфіку конкретного профілю навчання і визначають його сутність. Вони призначені для доповнення, поглиблення змісту окремих розділів профільних (або і не профільних) предметів, можуть містити додаткові споріднені розділи, що не включені до навчальних програм, знайомити учнів з галузями знань, не представленими в змісті окремих предметів, але орієнтованими на комплекс можливих професій у руслі обраного профілю навчання. Тематика і зміст таких курсів можуть розроблятися вчителями і використовуватися в освітньому процесі після погодження в установленому порядку. Гімназія може обрати і уже існуючі курси. Спеціальні курси реалізуються за рахунок годин, відведених Навчальним планом для профільних предметів і курсів.

Напрями мультипрофільного диференційованого навчання формуються з урахуванням можливостей забезпечити якісну його реалізацію на підставі дослідно-експериментальної роботи закладу освіти відповідно до наказу Департаменту освіти і науки від 04.09.2018 р № 619 «Про організацію дослідно-експериментальної роботи в закладах загальної середньої освіти».

Рішення про вибір профільних предметів приймає гімназія, враховуючи освітні потреби учнів, кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу та моніторинги серед здобувачів освіти у 9-му класі та їх батьків тощо.

У 10-11 класах англійська мова в гімназії вивчається на профільному рівні відповідно Статуту гімназії у кількості 5 год. на тиждень. Друга іноземна мова вивчається за рахунок годин, відведених Начальним планом для профільних предметів і спецкурсів або за рахунок додаткових годин у мультипрофільних класах та групах напряму «Іноземна філологія».

Розподіл годин для формування відповідного мультипрофільного диференційованого навчання здійснює гімназія, враховуючи те, що:

- ✓ на профільному рівні може вивчатись один або декілька предметів з однієї або різних освітніх галузей за вибором здобувачів освіти;
- ✓ якщо профільний предмет згідно з навчальною програмою має два складники, один з них може вивчатися на профільному рівні, а інший на рівні стандарту;
- ✓ кількість годин для вивчення профільного предмета складається з кількості годин, відведених Навчальним планом на вивчення відповідного базового предмета, до яких додається необхідна кількість годин із відведених Навчальним планом на вивчення профільних предметів і спеціальних курсів або із додаткових годин Навчального плану шляхом перерозподілу інваріантної та варіативної складових;

- ✓ гімназія може збільшувати або зменшувати кількість годин для вивчення профільного предмета;
- ✓ гімназія може планувати вивчення певного предмета або курсу концентровано (впродовж семестру, навчального року).

Навчальні плани для 10-11 класів сформовано на основі розподілу годин навчальних предметів, враховуючи особливості розбудови системи мультипрофільного диференційованого навчання, організації освітнього процесу у мультипрофільних класах та індивідуальних освітніх потреб учнів, рівень навчально-методичного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення гімназії і відображена в ньому.

Розподіл навчальних годин має тенденцію збільшення годин на вивчення профільних предметів, спеціальних курсів, курсів за вибором, підсилення вивчення окремих предметів відповідно до обраного учнями та закладом освіти напрямку мультипрофільного навчання:

- ✓ **зменшення** кількості годин на вивчення предмету «Громадянська освіта» на 1 год. на тиждень у 10-х класах, перерозподіливши на годину вивчення профільних навчальних предметів гуманітарного та природничо-математичного циклів;
- ✓ **зменшення** кількості годин на вивчення предмету «Географія» на 0,5 год. на тиждень у 10-х класах, перерозподіливши на годину вивчення профільних предметів гуманітарного та природничо-математичного циклів;
- ✓ **зменшення** кількості годин на вивчення предмету «Біологія і екологія» на 1 год. на тиждень у 10-В, 10-Д, 11-В, групі 11-Б класу та 0,5 год. на тиждень у 11-Г класі, перерозподіливши на годину вивчення профільних предметів гуманітарного та природничо-математичного циклів;
- ✓ **зменшення** кількості годин на вивчення предмету «Хімія» на 0,5 год. на тиждень у 10-х класах, на 1 год. на тиждень в 11-х класах для посилення вивчення предметів гуманітарного спрямування.
- ✓ **зменшення** кількості годин на вивчення предмету «Фізика і астрономія» на 1 год. на тиждень в 10-А, 10-Б, 10-В, 10-Г класах; на 1 год. на тиждень в 11-х класах для посилення вивчення предметів гуманітарного та математичного спрямування;
- ✓ **збільшення** кількості годин предмету «Математика» у всіх 10-х класах, що дало змогу вивчати предмети «Алгебра та початки аналізу» та «геометрія» окремо;
- ✓ **збільшення** годин предмету «Історія України» у групі 10-В класу, у 11-Г класі мультипрофільного спрямування «Історико-гуманітарний» до 4 год на тиждень, введення до Навчального плану предмету «Правознавство» у кількості 2-2,5 год. на тиждень у 11 та 10 класах для цього спрямування;
- ✓ **збільшення** годин предмету «Українська мова» до 4 год. на тиждень у групі 10-В класу та 11-Г класі, як профільні предмети;
- ✓ **збільшення** годин предмету «Українська мова» на 1 год. на тиждень у 10-А, 10-Г класі, групі 10-Б, 10-В класів для підготовки до ЗНО з предмету.

VI. ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

Освітній процес у гімназії організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб. У рамках академічної свободи форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти.

Обрані форми відповідають наявності необхідних ресурсів (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо).

Відповідно до статті 9 Закону України «Про освіту» здобуття освіти у закладі освіти організовується за інституційними формами навчання:

- *очна (денна);*
- *дистанційна;*

У разі непереборних обставин, незалежних від закладу освіти може використовуватися змішана модель інституційної форми: *очно-дистанційна*.

За потреби (заявами батьків здобувачів освіти чи осіб, які їх замінюють) заклад освіти може організовувати здобуття освіти *за індивідуальною освітньою траєкторією*. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується з урахуванням необхідних для цього ресурсів, наявних у закладі освіти. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Здобуття освіти за індивідуальною освітньою траєкторією:

- *педагогічний патронаж;*
- *сімейна (домашня) форма навчання;*
- *екстернатна форма навчання.*

З метою належної організації освітнього процесу в гімназії можуть формуватися класи та/або групи, зокрема інклюзивні або з дистанційною формою здобуття освіти.

Інклюзивне навчання організовується на підставі заяви батьків чи осіб, які їх замінюють для учнів з особливими освітніми потребами відповідно до постанов Кабінету Міністрів України, що регулюють організацію інклюзивного навчання:

- «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. № 765;
- «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957.

VII. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісний підхід, який передбачає постійне включення учнів до різних видів навчально-пізнавальної діяльності, а також практична спрямованість процесу навчання. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в

освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків і наскрізних змістових ліній. Навчання за наскрізними змістовими лініями реалізується насамперед через: організацію освітнього середовища; окремі предмети, роль яких при навчанні за наскрізними лініями різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною змістовою лінією; предмети за вибором; роботу в проєктах; позаурочну навчальну роботу і роботу гуртків.

Формами організації освітнього процесу можуть бути різні типи уроків, практичні заняття, семінари, конференції, заліки, співбесіди, проєкти (дослідницькі, інформаційні, мистецькі), сюжетно-рольові ігри, екскурсії, віртуальні подорожі, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Засвоєння нового матеріалу можна проводити на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Розвиток і корекцію основних компетентностей можна, крім уроку відповідного типу, проводити на семінарі, заключній конференції, екскурсії тощо. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заключна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Учитель або учні підбивають підсумки обговорення і формулюють висновки.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу.

Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу.

Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Учням, які готуються здавати заліки або іспити можливе проведення оглядових консультацій, які виконують коригувальну функцію, допомагаючи учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів.

Консультація будується за принципом питань і відповідей.

Перевірка та/або оцінювання досягнення компетентностей крім уроку може здійснюватися у формі заліку, співбесіди, контрольного навчально-практичного заняття.

Залік як форма організації проводиться для перевірки якості засвоєння учнями змісту предметів, досягнення компетентностей. Ця форма організації як правило застосовується у класах з вечірньою формою здобуття освіти або для інших здобувачів профільної середньої освіти.

Співбесіда, як і залік, тільки у формі індивідуальної бесіди, проводиться з метою з'ясувати рівень досягнення компетентностей.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем.

Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах (у тому числі робота учнів у парах) за умови, що окремі учні виконують роботу консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Вибір форм і методів навчання, в умовах академічної свободи, вчитель/вчителька визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

У травні для учнів 11-тих класів запроваджується **модульно-проектне навчання**, суть якого полягає у формуванні трансформованої форми організації освітнього процесу, яка покликана вирішити наступні проблеми:

- ✓ Розвантаження випускників у травні. Гнучкий розклад занять.
- ✓ Зацікавленість випускників у інтенсивній підготовці до ДПА/ЗНО з української мови, математики, англійської мов, предмету за вибором.
- ✓ Економія часу випускника для підготовки до ДПА/ЗНО. Надання додаткової послуги з якісної підготовки до ЗНО у вигляді системних тренувань безоплатно (безкоштовне репетиторство) зі знавцями освітніх програм.
- ✓ Залучення випускників до різних форм навчання (очне, дистанційне, змішане, проектне).

- ✓ Системні заняття у вибіркових модулях з предметів: фізика, історія, хімія, біологія, географія.
- ✓ Надання групових та індивідуальних консультацій протягом травня для опрацювання складних тем, винесених на ЗНО з різних предметів.
- ✓ Мінімізація роботи з предметів, які не виносяться на ЗНО, при впровадженні проєктної діяльності.

Аргументація:

- ✓ Забезпечення права здобувачів освіти на вільний вибір форми навчання.
- ✓ Впровадження та адаптація альтернативних інституційній (очній) форм здобуття освіти.
- ✓ Впровадження змішаного навчання у мобільних та модульних групах для учнів старшої школи.
- ✓ Підвищення якості освіти та освітньої діяльності закладу освіти в умовах підготовки до ЗНО.
- ✓ Можливість впровадження такої моделі навчання в 10-11(12) класах в умовах трансформації закладів освіти.

Джерела фінансування:

Додаткових джерел фінансування не потребує. Оплата праці вчителів відбувається згідно зі штатним розписом закладу освіти та кошторисом у межах календарного року.

Модульно-проєктне навчання для учнів 11-их класів у травні передбачає перерозподіл годин та зміни до розкладу для учнів у формі очній, дистанційній та проєктній діяльності учнів з окремих предметів, які не виносяться на ЗНО (погодження з батьками, рішення педагогічної ради). Календарно-тематичні плани формують з урахуванням вичитування матеріалу з кожного предмету до завершення квітня за рахунок перенесення резервного часу на травень.

Розклад формується з урахуванням занять в класах, групах **в основних**

модулях :

№	Предмет	Кількість годин в очній формі	Кількість годин у дистанційній формі
1	Українська мова	2	1
2	Українська література	1	1
3	Математика	2	1
4	Англійська мова	4	4
5	Історія України	1	0,5
6	Фізична культура	2	1
	Всього	12	8,5

Розклад для профільних груп формується з урахуванням занять в класах, групах **в модулях на вибір (в залежності від обраного учнем предмету на ЗНО)** :

№	Предмет	Кількість годин Рівень стандарт	Кількість годин Рівень профіль	Кількість годин в очній формі	Кількість годин у дистанційній формі
1	Біологія	2	5	4	1

2	Географія	1,5	-	-	1,5
	Фізика та астрономія	3	5	4	1
3	Хімія	1,5	-	-	1,5
4	Друга іноземна мова	2	2	2	-
	Всього:	10 год.	12 год.	8 год.	5 год.

У формі **проектної діяльності** у дистанційно у режимі консультацій відбувається навчання з предметів

№	Предмет	Кількість годин у дистанційній формі
1	Всесвітня історія	1
2	Громадянська освіта	1
3	Зарубіжна література	1
4	Захист України	1,5
5	Технології	2
6	Мистецтво	1
	Всього:	7,5 год.

Таким чином, з 36 год на тиждень в **очній формі** (виключно підготовка до ЗНО) всього **16 год.** освітній процес відбуватиметься:

- ✓ В основному модулі (6 предметів) - **12 год.;**
- ✓ модуль на вибір (2 предмети)- **4 год.**

У **дистанційній формі** освітній процес відбуватиметься загальною кількістю годин на тиждень - **12:**

- ✓ В основному модулі - **8 год.**
- ✓ Модуль на вибір - **4,5 год.**

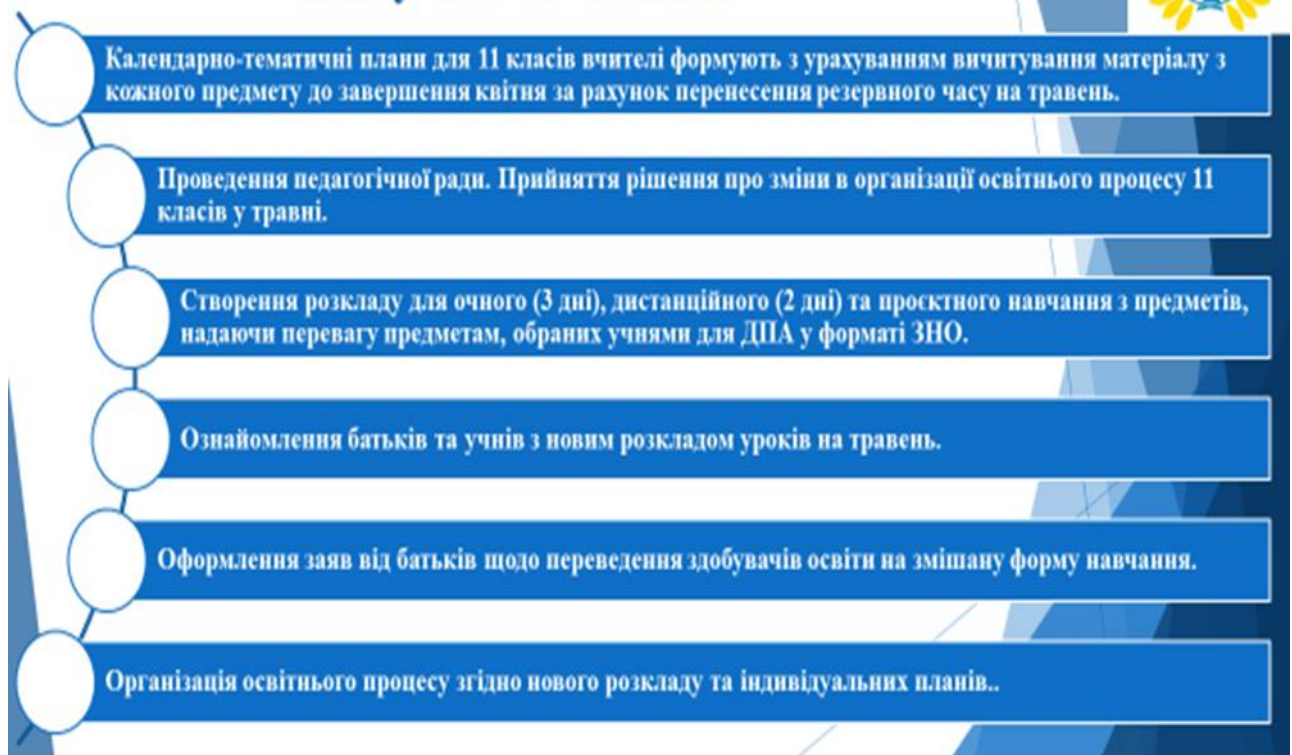
1. У формі **проектної діяльності** у дистанційно всього **7,5 год.**

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень при очному навчанні	Змішане навчання		
		Очне	Дистанційне	Проектне навчання
	23+10+3 (36) 20 предметів	16 год. 8 предметів	12,5 год. 6 предметів	8,5 год. 6 предметів
Базові предмети /Профільні предмети				
Українська мова	2+1	2	1	
Українська література	2	1	1	
Зарубіжна література	1	-	-	1
Історія України	1,5	1	0,5	
Всесвітня історія	1	-	-	1
Громадянська освіта	0/1		-	1
Математика (алгебра та початки аналізу та геометрія)	3	3	-	
Біологія	2	1	1	

Географія	1	-	1	
Фізика	3	-	3	
Хімія	2	-	1/1	
Фізична культура	3	2	-	1
Захист України	1,5	-	-	1,5
Вибірково - обов'язкові предмети: <i>технології, мистецтво</i>	2 1		- -	2 1
Цикл профільних предметів				
Англійська мова	5	4	1	
Друга мова (німецька, іспанська, російська мова)	2	2	-	
Література країни, мова якої вивчається	1	-	1	
Країнознавство	1	-	1	
Курси за вибором(ділова англійська мова)	1	-	1	
Разом	10			
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33			
Всього	33+3			

Алгоритм організації освітнього процесу для учнів 11 класів.

№	Предмет	Кількість годин в очній формі	Кількість годин у дистанційній формі
1	Українська мова	2	1
2	Українська література	1	1
3	Математика	2	1
4	Англійська мова	4	4
5	Історія України	1	0,5
6	Фізична культура	2	1
Всього		12	8,5

Розклад формується з урахуванням занять в класах, групах в основних модулях :

Розклад для профільних груп формується з урахуванням занять в класах, групах в модулях на вибір (в залежності від обраного учнем предмету на ЗНО) :

№	Предмет	Кількість годин Рівень стандарт	Кількість годин Рівень профіль	Кількість годин в очній формі	Кількість годин у дистанційній формі
1	Біологія	2	5	4	1
2	Географія	1,5	-	-	1,5
3	Фізика та астрономія	3	5	4	1
4	Хімія	1,5	-	-	1,5
5	Друга іноземна мова	2	2	2	-
Всього:		10 год.	12 год.	8 год.	5 год.

У формі проєктної діяльності у дистанційному режимі консультацій відбувається навчання з предметів

№	Предмет	Кількість годин у дистанційній формі
1	Всесвітня історія	1
2	Громадянська освіта	1
3	Зарубіжна література	1
4	Захист України	1,5
5	Технології	2
6	Мистецтво	1
Всього:		7,5 год.

Таким чином, з 36 год. на тиждень в очній формі (виключно підготовка до ЗНО) всього 16 год. освітній процес відбуватиметься:

1. В основному модулі (6 предметів) 12 год.

Модуль на вибір (2 предмети): 4 год.

2. В дистанційній формі всього 12,5 год.

В основному модулі: 8 год.

Модуль на вибір: 4,5 год.

3. У формі проєктної діяльності у дистанційно всього 7,5 год.

Проєктна діяльність: що і як?

ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

- ▶ Проєктна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів

- ▶ Метод проєктів – **освітня технологія**, спрямована на здобуття учнями знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку.

ДЛЯ УЧНЯ

За методом або видом діяльності яка домінує в проєкті

1. Дослідницькі проєкти.

Потребують чітко продуманої структури, визначеної мети, актуальності проєкту для всіх учасників, соціальної значимості, продуманих методів роботи.

2. Творчі проєкти.

Оформлені результати можуть бути у вигляді збірника, сценарію, програми свята тощо.

3. Ігрові проєкти.

Результати можуть визначитися на початку проєкту або до його завершення. Найвищим високий ступінь творчості.

4. Інформаційні проєкти.

Спрямовані на збір інформації, її аналіз та узагальнення фактів (стаття, реферат, доповідь, відеоматеріали тощо);

5. Практично орієнтовані.

Відзначаються чітко визначеним із самого початку результатом діяльності учасників проєкту, який зорієнтований на соціальні інтереси самих учасників роботи (газета, документ, відеофільм, спектакль, програма дій, проєкт закону, довідковий матеріал тощо)

Проектна діяльність: що і як?

VIII. ОПИС ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13 квітня 2011 р. № 329 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України від 11 травня 2011 р. за № 566/19304), та Орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21 серпня 2013 р. № 1222.

Оцінюванню підлягають результати навчання з навчальних предметів, інтегрованих курсів обов'язкового освітнього компонента навчального плану.

Оцінювання результатів навчання учнів зорієнтоване на ключові компетентності і наскрізні вміння та вимоги до обов'язкових результатів навчання у відповідній освітній галузі, визначені Державним стандартом.

Основними видами оцінювання результатів навчання учні 10-11-их у гімназії є: *поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація.*

Річне оцінювання здійснюється за системою оцінювання, визначеною законодавством, а результати такого оцінювання відображаються у таблиці успішності, що видається учневі по закінченню навчального року, свідоцтві про базову загальну середню освіту

Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів здійснюється відповідно до вимог навчальних програм із застосуванням таких основних форм і способів:

- *усної* (зокрема шляхом індивідуального, групового та фронтального опитування);
- *письмової*, у тому числі *графічної* (зокрема шляхом виконання діагностичної, самостійної та контрольної роботи, тесту, організації роботи з текстами, діаграмами, таблицями, графіками, схемами, контурними картами, тощо);
- *цифрової* (зокрема шляхом тестування в електронному форматі);

- *практичної* (зокрема шляхом організації виконання різних видів експериментального дослідження та навчальних проєктів, виготовлення виробів, роботи з біологічними об'єктами, хімічними речовинами, тощо).

Поточне, тематичне, семестрове та підсумкове (річне) оцінювання результатів навчання здійснюється за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначаються цифрами від 1 до 12. Результати державної підсумкової атестації учнів 11-х класів здійснюється за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначаються цифрами від 1 до 12.

Змістом вимог до оцінювання є виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень учнів, які структуровані у навчальних програмах, за предметами.

Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий.

I - початковий рівень, коли у результаті вивчення навчального матеріалу учень:

- називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, геометричну фігуру, символ тощо), але тільки в тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо;
- за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

II - середній рівень, коли учень повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

III - достатній рівень, коли учень самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінені.

IV - високий рівень, коли учень здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, складати план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер.

Кожен наступний рівень вимог включає вимоги до попереднього, а також додає нові.

Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів, а також за результатами перевірки навчальних досягнень учнів:

- усної (індивідуальне, групове, фронтальне опитування),
- письмової (самостійна робота, контрольна робота, тематична контрольна робота, тестування, та інші);
- творчо-проектної діяльності (захист проєктів).

У рамках академічної свободи педагогічні працівники закладу освіти здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.

ІХ. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.

Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожного предмета, досяжні, якщо використовувати діяльнісний підхід, проблемне навчання,

проектні технології, ситуаційні вправи, інтерактивні форми, роботу в парах/групах змінного складу тощо.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною мовою	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного</p>

		<p>спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати</p>

	компетентність	<p>достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>

8	Соціальна і громадянська компетентності	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p>

		<p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>
--	--	---

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів.

Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища.

Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

- ✓ **організацію навчального середовища** — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;
- ✓ **окремі предмети** — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;
- ✓ **роботу в проєктах** передбачає формування в учнів навичок пошукової, дослідницької та творчої роботи в групах, в парах;
- ✓ **позакласна навчальна робота** реалізується через роботу гуртків: спортивні бальні танці, сучасна та класична хореографія, малювання, декоративно-прикладне мистецтво, хорової студії, гуртка робототехніки та 3D-моделювання, фото- та відеостудії, футбол, гандбол, баскетбол, настільний теніс, акробатика та інші.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>

Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Х. ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- ✓ **кадрове забезпечення освітньої діяльності:** гімназія укомплектована кадрами для забезпечення освітньої діяльності. У 10-11 класах викладає 39 вчителів, які мають педагогічні звання та кваліфікаційні категорії
  - «Вчитель методист» - 13,
  - «Старший вчитель» -14,
  - кваліфікаційна категорія «Вища» - 30,

- кваліфікаційна категорія «Перша» – 2
  - кваліфікаційна категорія «Друга» – 4,
  - кваліфікаційна категорія «Спеціаліст» – 3.
- ✓ **навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності:** Всі учні 10-11 класів забезпечені підручниками, вчителі використовують у своїй роботі навчальні програми (*таблиця 1*), підручники та навчально-методичні посібники, які мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».
  - ✓ **матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності:** В гімназії для учнів 10-11 класів використовується 28 кабінет, з них 2 комп'ютерних класи, 2 майстерні, кабінет хімії з мультимедійним обладнанням, сучасного обладнання біології з лабораторією, фізики, всі кабінети укомплектовані мультимедійним обладнанням, у кожному кабінеті є доступ до Інтернет, працює бібліотека. У приміщенні закладу освіти є два спортивних зали, тренажерний зал та зал аеробіки, два басейни. На території гімназії знаходиться стадіон, облаштовано футбольний майданчик, тренажерний майданчик, ігровий майданчик. У коридорах гімназії створені зони відпочинку, на стінах розміщені інформаційні стенди.
  - ✓ **якість проведення навчальних занять:** з метою перевірки якості знань учнів в гімназії систематично проводиться моніторинг знань учнів: проведення адміністративних контрольних робіт з окремих предметів, моніторинг якості вивчення предметів за семестр/рік, визначення якості навчання класів за семестр/рік, вивчення стану викладання предметів. Результати даних моніторинрів висвітлюються в наказах гімназії.
  - ✓ **моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей):** Учні гімназії є учасниками різних рівнів олімпіад з базових дисциплін, предметних конкурсах, всеукраїнських та міжнародних предметних іграх. Останні два роки широко застосовуються он-лайн олімпіади з різних предметів. Підтвердженням цього є призові місця та отримані сертифікати.
  - ✓ **Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти. Оновлення методичної бази освітньої діяльності гімназії:** модернізація системи науково - методичної роботи з педагогічними працівниками шляхом використання сучасних підходів щодо організації науково-методичної роботи, здійснення інноваційної діяльності вчителів, впровадження нових педагогічних технологій, методик, он-лайн навчання всіх педагогів гімназії, модернізація та ефективність системимультипрофільного диференційованого навчання у 10-11-х класах.
  - ✓ **Контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення** проводиться постійно, відповідно до річного плану роботи гімназії, внутрішньогімназійного контролю, комплексного самооцінювання, самооцінювання за окремими напрямками: освітнє середовище, критерії оцінювання здобувачів освіти, педагогічна діяльність педагогічних працівників (освітні процеси) та управлінських

рішень. Ці питання стоять на контролі заступників, директора гімназії та систематично розглядаються на засіданнях методичних об'єднань, методичної ради та педагогічної ради.

- ✓ **Моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища гімназії.** Моніторинг стану сформованості освітнього середовища гімназії має на меті чіткий контроль розвитку освітнього середовища, в яке входять учні, вчителі та батьки. Психологічна служба гімназії постійно проводить роботу за напрямками: діагностичний, корекційно - відновлювальний, консультаційний, розвивальний, просвітницький, методичний, прогностичний. Проведення моніторингу освітнього середовища гімназії забезпечує оптимізацію взаємодії суб'єктів освітнього середовища на всіх рівнях. Систематично проводяться дослідження психологічного стану дитини, вчителя, адаптація учнів, емоційний клімат в класі, що дає змогу узагальнювати та аналізувати освітнє середовище гімназії. Значна робота проводиться в напрямку соціально-педагогічного супроводу здобувачів освіти пільгових категорій, ді ей з ООП.
- ✓ **Створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.** Підвищення фахового та кваліфікаційного рівня педагогів, їх методичної та професійної майстерності відбувається завдяки:
  - ✓ системі методичної роботи в гімназії;
  - ✓ навчанню на курсах підвищення кваліфікації;
  - ✓ самоосвіті педагогічних працівників;
  - ✓ участь вчителів у вебінарах;
  - ✓ проведення семінарів, практикумів, конференцій на базі гімназії;
  - ✓ проведення майстер-класів та творчих тижнів, декад педагогічної майстерності вчителями, які атестуються;
  - ✓ відвідування вчителями круглих столів, зустрічей, форумів за межами гімназії.
  - ✓ проходження он-лайн навчання, тренінгів.

Освітня програма передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

На основі Освітньої програми для 10-11 класів гімназії на 2023-2024 н.р. складено та затверджено Навчальний план для 10-их, 11-их класів, що конкретизує організацію освітнього процесу (додатки 10, 10/1, 10/2, 10/3, 10/4, 11, 11/1, 11/2,11/3).

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА III СТУПЕНЯ, 10-ті КЛАСИ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1493 від 28.11.2019 року «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»)

Відповідно таблиць 2, 3 до наказу МОН України №408 від 20.04.2018
(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019р. №1493)

Мультипрофільне диференційоване навчання організовується
у мультипрофільному 10-А класі за напрямом «Іноземна лінгвістика»

Навчальні предмети	Рекомендовано	Кількість годин на тиждень у класах	Перерозподіл годин між предметами
		10-А	
Базові предмети	22+3	21+3	
Українська мова	2	3	+1
Українська література	2	2	
Зарубіжна література	1	1	
Історія України	1,5	1,5	
Всесвітня історія	1	1	
Громадянська освіта	2	1	-1
Алгебра та початки аналізу	3	2	
Геометрія		2	+1
Біологія і екологія	2	2	
Географія	1,5	1	-0,5
Фізика і астрономія	3	2	-1
Хімія	1,5	1	-0,5
Фізична культура	3	3	
Захист України	1,5	1,5	
Вибірково – обов'язкові предмети (3 год.)			
<i>Інформатика</i>	3	2	
<i>Мистецтво</i>		1	
Усього:		3	
Профільні предмети (8 год.)			
Англійська мова (згідно Статуту)	8	5	
Друга мова		2	
Усього:		7	
Спеціальні курси			
Література країни, мова якої вивчається		0,5	+0,5
Країнознавство		0,5	+0,5
Курси за вибором (ділова англійська мова)		1	
Усього:		2	
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33	
Всього	33+3	33+3	-3/+3
Всього фінансується(без урахування поділу класу на групи)	38	38	

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва

на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА III СТУПЕНЯ, 10-ті КЛАСИ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1493 від 28.11.2019 року «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»)

Відповідно таблиць 2, 3 до наказу МОН України №408 від 20.04.2018
(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019р. №1493)

Мультипрофільне диференційоване навчання організовується у 10-Б класі в
мультипрофільних групах за за напрямом 1: «Природничий», за напрямом 2: «Іноземна
лінгвістика».

Навчальні предмети	Рекомендовано	Кількість годин на тиждень у класах		Перерозподіл	
		10-Б (1)	10-Б (2)		
Базові предмети	19 (21)+3	16+3	21+3		
Українська мова	2	2	3		+1
Українська література	2	2	2		
Зарубіжна література	1	1	1		
Історія України	1,5	1,5	1,5		
Всесвітня історія	1	1	1		
Громадянська освіта	2	1	1	-1	-1
Алгебра та початки аналізу	3	-	2		
Геометрія			2		+1
Геометрія	2	2	-		
Біологія і екологія	2	-	2		
Географія	1,5	1	1	-0,5	-0,5
Фізика і астрономія	3	2	2	-1	-1
Хімія	1,5	1	1	-0,5	-0,5
Фізична культура	3	3	3		
Захист України	1,5	1,5	1,5		
Вибірково-обов'язкові предмети (3 год.)					
<i>Інформатика</i>	3	2	1		
<i>Мистецтво</i>		1	2		
Профільні предмети (8 год.)					
Алгебра	8	5	-		
Англійська мова (згідно Статуту)		5	5	+3	
Біологія		4	-		
Друга мова		-	2		
Усього:	8	14	7		
Спеціальні курси					
Література Британії	-	-	0,5		+0,5
Країнознавство	-	-	0,5		+0,5
Ділова англійська мова	-	-	1		
Усього:		0	2		
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33	33	-3/+3	-3/+3
Всього	33+3	33+3	33+3		

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА III СТУПЕНЯ, 10-ті КЛАСИ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1493 від 28.11.2019 року «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»)

Відповідно таблиць 2, 3 до наказу МОН України №408 від 20.04.2018
(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019р. №1493)

Мультипрофільне диференційоване навчання організовується
у мультипрофільному 10-В класі за напрямом «Іноземна лінгвістика»

Навчальні предмети	Рекомендовано	Кількість годин на тиждень у класах	Перерозподіл годин між предметами
		10-В	
Базові предмети	22+3	21+3	
Українська мова	2	3	+1
Українська література	2	2	
Зарубіжна література	1	1	
Історія України	1,5	1,5	
Всесвітня історія	1	1	
Громадянська освіта	2	1	-1
Алгебра та початки аналізу	3	2	
Геометрія		2	+1
Біологія і екологія	2	2	
Географія	1	1	-0,5
Фізика і астрономія	3	2	-1
Хімія	1,5	1	-0,5
Фізична культура	3	3	
Захист України	1,5	1,5	
Вибірково – обов'язкові предмети (3 год.)			
<i>Інформатика</i>	3	2	
<i>Мистецтво</i>		1	
<i>Усього:</i>		3	
Профільні предмети (8 год.)			
Англійська мова (згідно Статуту)	8	5	
Друга мова		2	
<i>Усього:</i>		7	
Спеціальні курси			
Література країни, мова якої вивчається		0,5	+0,5
Країнознавство		0,5	+0,5
Курси за вибором (ділова англійська мова)		1	
<i>Усього:</i>		2	
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33	
Всього	33+3	33+3	-3/+3
Всього фінансується(без урахування поділу класу на групи)	38	38	

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь» ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА III СТУПЕНЯ, 10-ті КЛАСИ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1493 від 28.11.2019 року «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»)

Відповідно таблиць 2, 3 до наказу МОН України №408 від 20.04.2018
(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019р. №1493)

Мультипрофільне диференційоване навчання організовується у 10-Г класі в
мультипрофільних групах за за напрямом 1: «Історико-гуманітарний», за напрямом 2:
«Іноземна лінгвістика».

Навчальні предмети	Рекомендовано	Кількість годин на тиждень у класах		Перерозподіл	
		10-Г (1)	10-Г (2)		
Базові предмети	19 (21)+3	14,5+3	20+3		
Українська мова	2	-	3		+1
Українська література	2	2	2		
Зарубіжна література	1	1	1		
Історія України	1,5	-	1,5		
Всесвітня історія	1	1	1		
Громадянська освіта	2	-	1	-1	-1
Алгебра та початки аналізу	3	2	2		
Геометрія		2	2	+1	+1
Біологія і екологія	2	1	1	-1	-1
Географія	1,5	1	1	-0,5	-0,5
Фізика і астрономія	3	2	2	-1	-1
Хімія	1,5	1	1	-0,5	-0,5
Фізична культура	3	3	3		
Захист України	1,5	1,5	1,5		
Вибірково-обов'язкові предмети (3 год.)					
<i>Інформатика</i>	3	1	1		
<i>Мистецтво</i>		2	2		
Профільні предмети (8 год.)					
Історія України	8	4	-		
Англійська мова (згідно Статуту)		5	5	+3	
Правознавство		2,5	-		
Друга мова		-	3		
Українська мова		4			
Усього:	8	15,5	8		
Спеціальні курси					
Література Британії	-	-	0,5		+0,5
Країнознавство	-	-	0,5		+0,5
Ділова англійська мова	-	-	1		+1
Усього:		0	2		
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33	33	4/4	-4/+4
Всього	33+3	33+3	33+3		

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА III СТУПЕНЯ, 10-ті КЛАСИ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1493 від 28.11.2019 року «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»)

Відповідно таблиць 2, 3 до наказу МОН України №408 від 20.04.2018
(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019р. №1493)

Мультипрофільне диференційоване навчання організовується
у мультипрофільному 10-Д класі за напрямом «Технологічний»

Навчальні предмети	Рекомендовано	Кількість годин на тиждень у класах	Перерозподіл годин
		10-Д	
Базові предмети	21+3	18+3	
Українська мова	2	2	
Українська література	2	2	
Зарубіжна література	1	1	
Історія України	1,5	1,5	
Всесвітня історія	1	1	
Геометрія	2	2	
Громадянська освіта	2	1	-1
Біологія і екологія	2	1	-0,5
Географія	1,5	1	-0,5
Фізика і астрономія	3	3	
Хімія	1,5	1	-0,5
Фізична культура	3	3	
Захист України	1,5	1,5	
Вибірково – обов'язкові предмети (3 год.)			
<i>Технології</i>	3	1	
Усього:		1	
Профільні предмети (8 год.)			
Англійська мова (згідно Статуту)	8	5	+1,5
<i>Інформатика (вибірково-обов'язковий)</i>		4	
Алгебра		5	+1
Усього:		14	
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33	
Всього	33+3	33+3	
Всього фінансується (без урахування поділу класу на групи)	38	38	

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА III СТУПЕНЯ, 11-ті КЛАСИ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1493 від 28.11.2019 року «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»)

Відповідно таблиць 2, 3 до наказу МОН України №408 від 20.04.2018
(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019р. №1493)

Мультипрофільне диференційоване навчання організовується у мультипрофільному 11-А класі за напрямом «Іноземна філологія»

Навчальні предмети	Рекомендовано	Кількість годин на тиждень	Перерозподіл годин
		11-А	
Базові предмети	21+3	20+3	
Українська мова	2	3	+1
Українська література	2	2	
Зарубіжна література	1	1	
Історія України	1,5	1,5	
Всесвітня історія	1	1	
Математика (алгебра та початки аналізу та геометрія)	3	3	
Біологія	2	2	
Географія	1	1	
Фізика і астрономія	4	3	-1
Хімія	2	1	-1
Фізична культура	3	3	
Захист України	1,5	1,5	
Вибірково-обов'язкові предмети			
<i>Технології</i>	3	2	
<i>Мистецтво</i>		1	
Цикл профільних предметів (9 год)			
Англійська мова (згідно Статуту)	9	5	
Друга іноземна мова		3	
Усього		8	
Спеціальні курси			
Література країни, мова якої вивчається (Британії)		0,5	
Країнознавство		0,5	
Курси за вибором(ділова англійська мова)		1	+1
Разом		2	-2/+2
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33	
Всього		33+3	

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА III СТУПЕНЯ, 11-ті КЛАСИ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1493 від 28.11.2019 року «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»)

Відповідно таблиць 2, 3 до наказу МОН України №408 від 20.04.2018
(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019р. №1493)

Мультипрофільне диференційоване навчання організовується у мультипрофільних групах 11-Б класу: Група 1 за напрямом «Іноземна філологія», група 2 за напрямом «Природничо-математичний»

Навчальні предмети	Рекомендовано	Кількість годин на тиждень		Перерозподіл
		11-Б (1)	11-Б (2)	
Базові предмети	20+3	19+3	15+3	
Українська мова	2	3	2	+1
Українська література	2	2	2	
Зарубіжна література	1	1	1	
Історія України	1,5	1,5	1,5	
Всесвітня історія	1	1	1	
Математика (алгебра та початки аналізу та геометрія)	3	3	-	
Геометрія			2	
Біологія	2	1		-1
Географія	1	1	1	
Фізика і астрономія	4	3	3	-1 -1
Хімія	2	1	1	-1 -1
Фізична культура	3	3	3	
Захист України	1,5	1,5	1,5	
Вибірково-обов'язкові предмети				
<i>Технології</i>	3	2	2	
<i>Мистецтво</i>		1	1	
Усього:		3	3	
Цикл профільних предметів (9 год)				
Англійська мова (згідно Статуту)	9	5	5	+2
Друга іноземна мова		3		+1
Алгебра			5	
Біологія		-	4	
Усього		8	14	
Спеціальні курси				
Література Британії		1		+1
Країнознавство		1		
Ділова англійська мова		1		
Разом		3		-3/+3 -2/+2
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33	33	
Всього		33+3	33+3	

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА III СТУПЕНЯ, 11-ті КЛАСИ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1493 від 28.11.2019 року «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»)

Відповідно таблиць 2, 3 до наказу МОН України №408 від 20.04.2018

(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019р. №1493)

Мультипрофільне диференційоване навчання організовується у мультипрофільному 11-В класі за напрямом «Технологічний»

Навчальні предмети	Рекомендовано	Кількість годин на тиждень	Перерозподіл
		11-В	
Базові предмети	20+3	17+3	
Українська мова	2	2	
Українська література	2	2	
Зарубіжна література	1	1	
Історія України	1,5	1,5	
Всесвітня історія	1	1	
Математика (алгебра та початки аналізу та геометрія)	3	-	
Геометрія		2	
Біологія	2	1	-1
Географія	1	1	
Фізика і астрономія	4	3	-1
Хімія	2	1	-1
Фізична культура	3	3	
Захист України	1,5	1,5	
Вибірково-обов'язкові предмети			
<i>Технології</i>	3	2	
<i>Мистецтво</i>		-	
Усього:		2	
Цикл профільних предметів (9 год)			
Англійська мова (згідно Статуту)		5	+3
Алгебра		5	
Інформатика (виб.-об.пр.)		4	
Усього	9	14	
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33	
Всього		33+3	

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

РІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів «Гімназія № 34 «Либідь»
ім. Віктора Максименка» Подільського району м. Києва
на 2023-2024 навчальний рік

ШКОЛА III СТУПЕНЯ, 11-ті КЛАСИ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 1493 від 28.11.2019 року «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»)

Відповідно таблиць 2, 3 до наказу МОН України №408 від 20.04.2018

(в редакції наказу МОН України від 28.11.2019р. №1493)

Мультипрофільне диференційоване навчання організовується у мультипрофільному 11-Г класі за напрямом «Історико-гуманітарний»

Навчальні предмети	Рекомендовано	Кількість годин на тиждень	Перерозподіл
		11-Г	
Базові предмети	23+3	15+3	
Українська мова	2	-	
Українська література	2	2	
Зарубіжна література	1	1	
Історія України	1,5	-	
Всесвітня історія	1	1	
Математика (алгебра та початки аналізу та геометрія)	3	3	
Біологія	2	1,5	-0,5
Географія	1	1	
Фізика і астрономія	4	3	-1
Хімія	2	1	-1
Фізична культура	3	3	
Захист України	1,5	1,5	
Вибірково-обов'язкові предмети			
<i>Технології</i>	3	2	
<i>Мистецтво</i>		1	
Цикл профільних предметів (9 год)			
Англійська мова (згідно Статуту)	9	5	+2,5
Історія України		4	
Правознавство		2	
Українська мова		4	
Усього		15	-2,5/+2,5
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня	33	33	
Всього		33+3	

Директор гімназії

Алевтина БАГІНСЬКА

V. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ЙОГО ОБҐРУНТУВАННЯ

Річні навчальні плани для здобувачів загальної середньої освіти I ступеня (початкова освіта) розроблені на виконання Закону України «Про освіту» та Постанови Кабінету Міністрів України №87 від 21.02.2018 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 року № 688), наказу Міністерства освіти і науки України № 1272 від 08.10.2019 року «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти», наказу Міністерства освіти і науки України № 1273 від 08.10.2019 року «Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти», листа МОН України від 07.04.2021 року №1/9-188, що регламентують роботу педагогічного колективу в 1-4-х класах на 2022-2023 навчальний рік.

1. *Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін*
Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1-4-х класів складає 3395 годин/навчальний рік:

- ✓ для 1-х класів – 805 годин/навчальний рік,
- ✓ для 2-х класів – 875 годин/навчальний рік,
- ✓ для 3-х класів – 910 годин/навчальний рік,
- ✓ для 4-х класів – 910 годин/навчальний рік.

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів. Навчальні плани початкової гімназії передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у річних навчальних планах I ступеня в додатках №1- 4.

Річні навчальні плани для здобувачів загальної середньої освіти II ступеня (базова середня освіта) розроблені на виконання Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», відповідно до Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН України від 19 лютого 2021 року № 235, до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня(наказ МОН України від 24.04.2018 року № 405, що регламентують роботу педагогічного колективу в 5-9 класах на 2021-2022 навчальний рік.

2. Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 5-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 6092 годин/навчальний рік:

- ✓ для 5-х класів – 1085 годин/навчальний рік,
- ✓ для 6-х класів – 1190 годин/навчальний рік,
- ✓ для 7-х класів – 1225 годин/навчальний рік,
- ✓ для 8-х класів – 1296 годин/навчальний рік,
- ✓ для 9-х класів – 1296 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у річних навчальних планах – додатки № 5-7, 8, 9, 9/1

Навчальний план здобувачів закладів загальної середньої освіти III ступеня (профільна середня освіта) розроблена на виконання Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», відповідно до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня (наказ МОН України від 24.04.2018 року №408 у редакції наказу МОН від 28.11.2019 року №1493), що регламентують роботу педагогічного колективу в 10-11 класах на 2021-2022 навчальний рік..

3. Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів профільної середньої освіти для 10-11-х класів складає 2660 годин/навчальний рік:

- ✓ для 10-х класів – 1330 годин/навчальний рік;
- ✓ для 11-х класів – 1330 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у річному навчальному плані III ступеня – додатки №10, 10/1, 10/2, 10/3, 10/4, 11, 11/1, 11/2, 11/3.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Запровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами у школі має традицію для навчання таких дітей, так у 1-А, 2-В, 2Г, 4-В, 10-Б класах у 2023-2024 н.р. будуть навчатися діти, яким передбачено створення відповідних умов: доступність будівель і приміщень, використання адекватних форм і методів навчально-виховної роботи, психолого-педагогічний супровід, співпраця з батьками (особами, які їх замінюють).

Інклюзивне навчання організовується на підставі заяви батьків чи осіб, які їх замінюють для учнів з особливими освітніми потребами відповідно до постанов Кабінету Міністрів України, що регулюють організацію інклюзивного навчання:

- «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. № 765;
- «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957.

Організація інклюзивного навчання відповідно до законодавства включає за визначеним рівнем підтримки надання дитині з особливими освітніми потребами психолого-педагогічної корекційно-розвиткових занять, передбачених комплексною оцінкою ІРЦ, тому практичний психолог, вчитель-логопед та вчитель-дефектолог ведуть заняття «Корекція розвитку», «Розвиток мовлення» тощо.

Для кожного учня складено індивідуальний навчальний план у відповідності до вимог «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957 та листа МОН України від 17.06.2022 року № 063/6653 «Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами».

VI. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Великого значення на сьогоднішній день набуває аспект **педагогіки партнерства** між всіма учасниками освітнього процесу.

Педагогіка партнерства (співробітництва) ґрунтується на принципах гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості. Її метою бачимо створення нового гуманного співтовариства. Головним завданням педагогіки партнерства вбачаємо:

- ✓ подолання інертності мислення,
- ✓ перехід на якісно новий рівень побудови взаємовідносин між учасниками освітнього процесу.

Це завдання реалізовується у спільній діяльності учителя й учнів, учителя й батьків, що передбачає взаєморозуміння, єдність інтересів і прагнень з метою особистісного розвитку школярів.

Принципи партнерства застосовуємо:

- ✓ повага до особистості;
- ✓ доброзичливість і позитивне ставлення;
- ✓ довіра у відносинах;
- ✓ діалог – взаємодія – взаємоповага;
- ✓ розподілене лідерство (активна громадянська позиція, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- ✓ принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Утілюючи ідеї педагогіки партнерства, вчителю необхідно використовувати в своїй роботі не тільки стандартні методи організації навчально-виховного процесу, але в більшій мірі виявляти ініціативу і будувати навчання і виховання таким чином, щоб дитина була постійно залучена до спільної діяльності. Як інструменти педагогіки партнерства можна використовувати цікаві й захоплюючі розповіді, відверту бесіду, справедливу і незалежну оцінку, заохочення творчих успіхів, особистий приклад, зустрічі з цікавими людьми, спільний пошук рішень, спільні суспільно корисні справи, благодійні акції тощо.

Упродовж останніх років наполегливо працюємо на упровадження особистісно-орієнтованої моделі освіти, заснованої на **ідеології дитиноцентризму**. Дитиноцентризм розуміється як максимальне наближення навчання і виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів.

Актуальними для нової української гімназії є такі ідеї дитиноцентризму:

- ✓ **активність учнів** в освітньому процесі, орієнтація на інтереси та досвід учнів, створення навчального середовища, яке б перетворило навчання на яскравий елемент життя дитини;

- ✓ **виховання вільної незалежної особистості;**
- ✓ відмова від орієнтації освітнього процесу на середнього школяра і **обов'язкове врахування інтересів кожної дитини;**
- ✓ **відсутність адміністративного контролю,** який обмежує свободу педагогічної творчості;
- ✓ **впровадження шкільного самоврядування,** яке під свободою і самостійністю дитини передбачає виховання гуманістичних та демократичних ідей і світогляду, необхідних сучасному суспільству.
- ✓ **забезпечення свободи і права дитини** в усіх проявах її діяльності, урахування її вікових та індивідуальних особливостей, **забезпечення морально-психологічного комфорту** дитини;
- ✓ **практична спрямованість навчальної діяльності,** взаємозв'язок особистого розвитку дитини з її практичним досвідом;

VII. ПОКАЗНИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Одним з сучасних викликів цієї Освітньої програми є впровадження Державного стандарту базової освіти для 5-6 класів, який почав діяти у 2022-2023 навчальному році. Адже цей документ має новий зміст, спрямований на формування компетентностей в учнів, дотриманням діяльнісного та компетентнісного підходів, реалізацією інтегрованого навчання.

Всі ці параметри потребують особливої уваги як з боку адміністрації гімназії, так і з боку батьків, які перебувають з нами в партнерських відносинах. До вимірювання також належать рівень виконання планів та програм, календарно-тематичне планування вчителя, а також професійно-діяльнісні якості педагогічних працівників.

Визначаємо критерії, що містять основні індивідуально-особистісні та професійно-діяльнісні якості, необхідні для успішного виконання стратегічної мети та завдань реформування початкової освіти:

- ✓ **загальнокультурна компетентність** – здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва, усвідомлення власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших;
- ✓ **інформаційно-цифрова компетентність** – здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.
- ✓ **мовно-комунікативна компетентність** – володіння системними знаннями про норми і типи педагогічного спілкування в процесі

організації колективної та індивідуальної діяльності, вміння вислуховувати, відстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розміркувань та аргументації, розвиненість культури професійного спілкування, здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій);

- ✓ **підприємницька компетентність** – вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави;
- ✓ **професійно-педагогічна компетентність** – обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології, методик, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей молодшого шкільного віку, 3 здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів початкової гімназії;
- ✓ **психологічно-фасилітативна компетентність** – усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я дитини, здатність сприяти творчому становленню молодших школярів та їхній індивідуалізації;
- ✓ **соціально-громадянська компетентність** – розуміння сутності громадянського суспільства, володіння знаннями про права і свободи людини, усвідомлення глобальних (у тому числі екологічних) проблем людства і можливостей власної участі у їх розв'язанні, усвідомлення громадянського обов'язку та почуття власної гідності, вміння визначати проблемні питання у соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та віднаходити шляхи їх розв'язання, навички ефективної та конструктивної участі в цивілізаційному суспільному розвитку, здатність до ефективної командної роботи, вміння попереджувати та розв'язувати конфлікти, досягаючи компромісів;